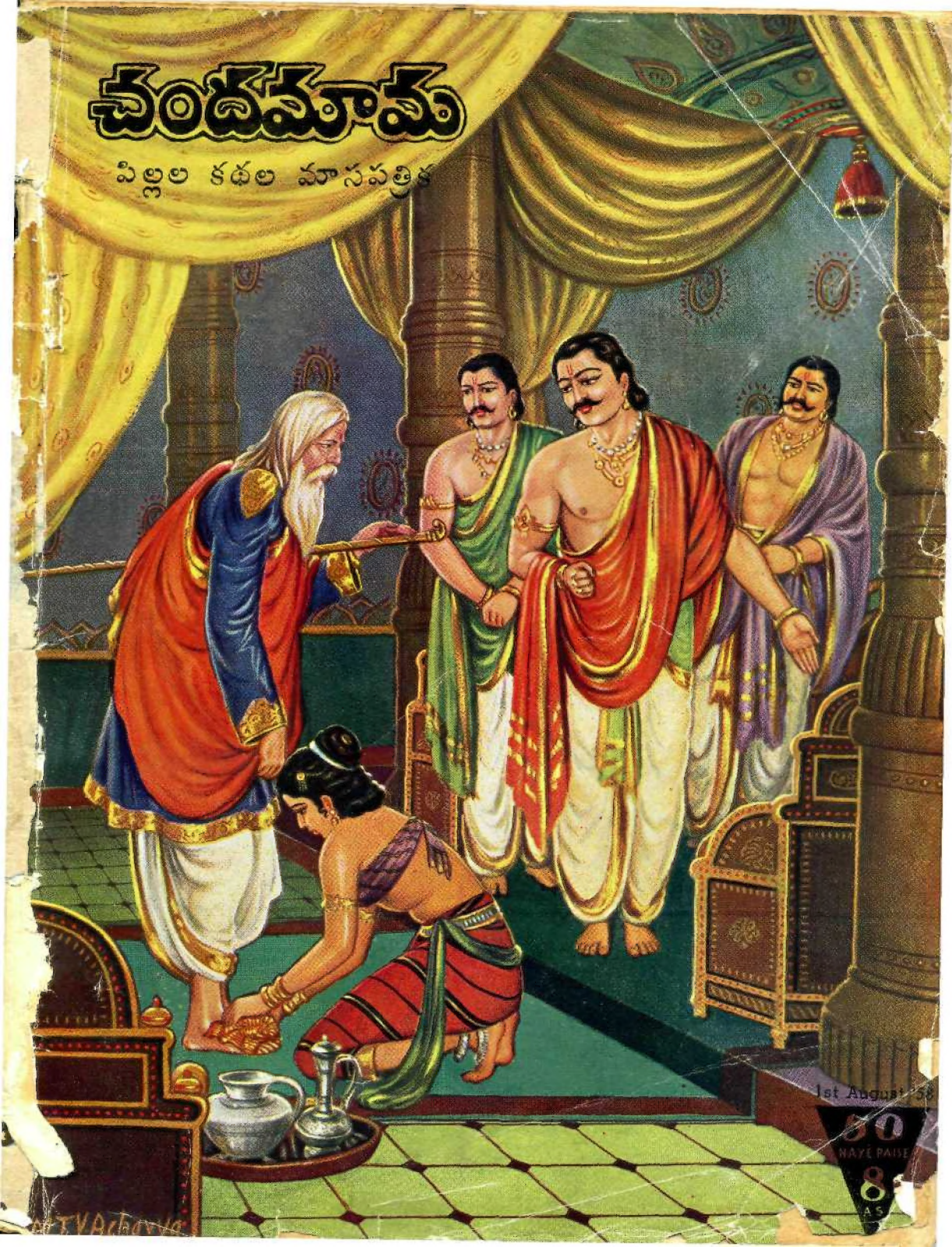


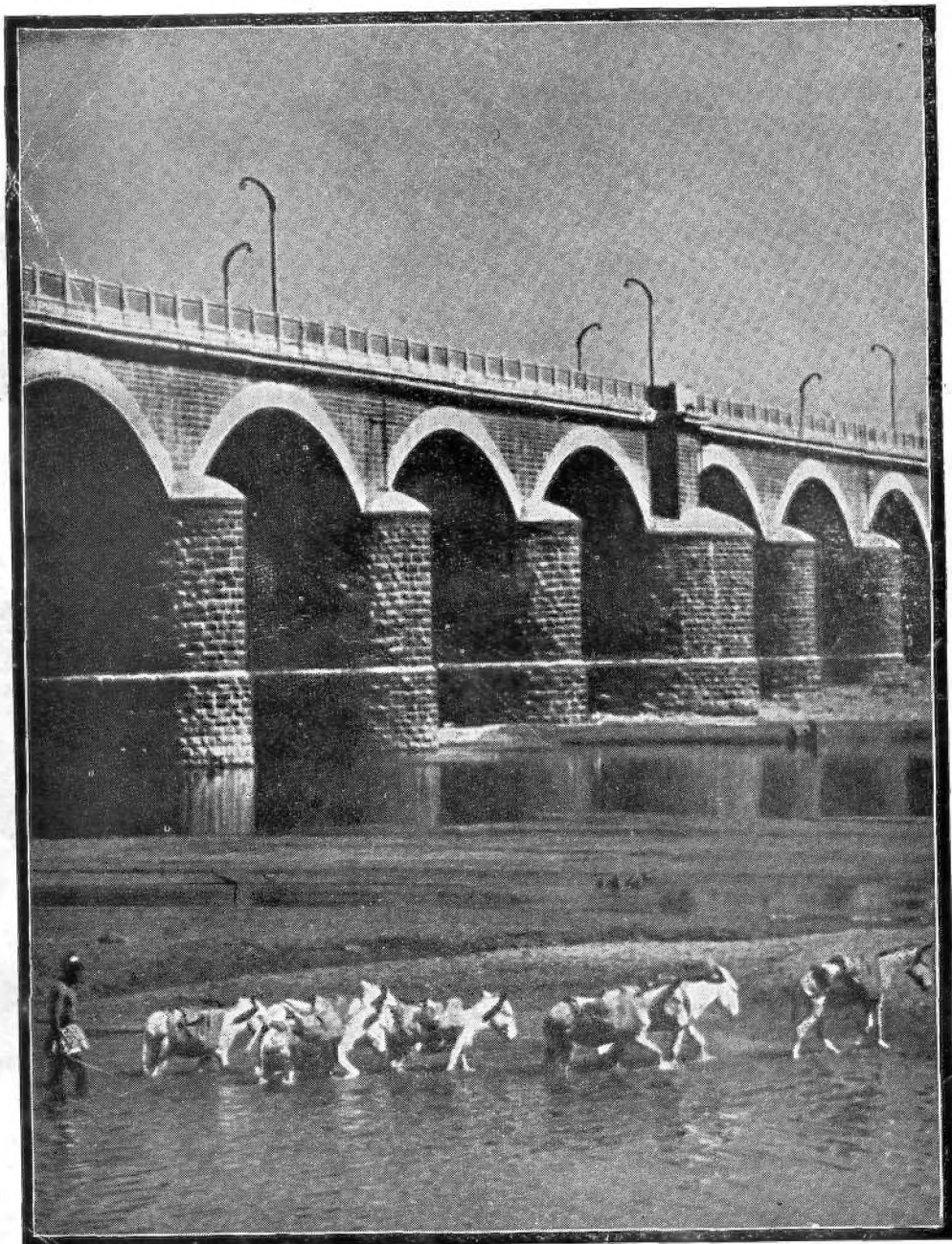
చందమామ

పిల్లల కథల మాసపత్రిక



1st August 1958

80
PAGES
8
AS



బహుమతి
హిందీన వ్యాఖ్య

కాయకష్టము....

పండినవారు :
వి. మల్లెంజు - నందవరం

అత్యంత సౌందర్యానికి...

రెమీ
ప్రోడక్టు

529

చందమామ

ఈ సంచికలో కథలు - వింతలు - విశేషాలు

మోసకారి	...	3	అనుకోని అదృష్టం	...	41
కంచుకోట - 2	...	9	రూపధరుడు - 14	...	49
పగ : ప్రతీకారం	...	17	బదిలీ అయిన దయ్యం	...	58
కాకోలూకియం (గేయకథ)	29		ప్రకృతి వింతలు	...	67
కిలుగుర్రం - 3	...	33	చిత్రకథ	...	72

ఇవిగాక తమాషాలు, ఫాటోస్టోరికల పోటీ
మొదలైన మరి ఎన్నో ఆకర్షణలు.

ఒక

రాలే

మీకు వుండడం

గర్వకారణం

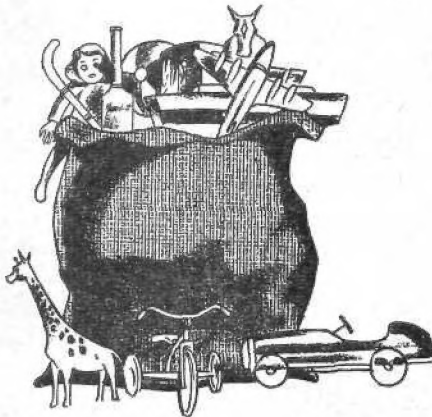


రాలే

SRC 51 TG

పిల్లలారా వినండి

వందలకొలది బహుమతులు గెలువబడాలి!



దక్షిణ భారతమొదలి ప్రతీ విద్వకున్నూ ఇదొక
ఉత్సాహకరమైన రంగులువేసే కొత్త పోటీ.
ఇది సులభం, ఇది ఉత్సాహకరం, మరియు
వందలకొలది బహుమతులు గెలువబడాలి. మీ
సమీప మెక్సీన్స్ వ్యాపారి వద్దకు వెళ్లి ఒక
ఎంట్రీ ఫార్మ్ అడిగి తీసుకోండి.

ఎంట్రీలు సుప్రసిద్ధ, చిత్రకళా నిపుణులైన,
డిల్లీయందలి శంకర్స్ వీక్షీ సంపాదకులు,
శ్రీ శంకర్ గారిచేత పరిశీలించి నిర్ణయింపబడును

మరియు రెండువందలుకంటే ఎక్కువగా
ప్రోత్సాహక బహుమతులు గలవు

తల్లి దండ్రులకు బహుమతులు

మీ విద్వ మొదటి బహుమతిని గెలుపొందినయదల,
దానితో పాటు మీకు ఒక ఘనమెరుపువంటి 6-వాయిదా
పిల్స్ రేడియో వెల్ ఇవ్వబడును.

వయస్సు గ్రూప్ I: 4-9 ఏళ్లు
మొదటి బహుమతి:
మార్కెటింగ్ ఎగ్జిక్యూటివ్ రైలు టెట్
లేక రాష్ట్రీ వాక్-టాక్ బొమ్మ
రెండవ బహుమతి:
మెజెస్టిక్ టేబి కాలు
మూడవ బహుమతి:
టేకా టంపర్ బిల్డింగ్ సెట్ లేక
టొమ్మరిల్లు సాచుగ్రి సహా

వయస్సు గ్రూప్ II: 10-14 ఏళ్లు
మొదటి బహుమతి:
జీన్ ఇకన్ కెమెరా (రెస్ట్రెన్డ్ 14-5)
కేసు సహా
రెండవ బహుమతి:
మెక్సానో సెట్ (సం. 6) లేక
ఎర్.ఎమ్.వి. పోర్టబుల్ గ్రామోఫోన్
మూడవ బహుమతి:
ప్యా మాస్టర్ మరియు స్టయిడ్లు లేక
పెర్ట్ ఆల్లక-సని సెట్

వయస్సు గ్రూప్ III: 15-18 ఏళ్లు
మొదటి బహుమతి:
17 జ్యూయెల్ రిస్ట్ వాచీ లేక
ఉషా కుట్టు మిషను
రెండవ బహుమతి:
ఫార్మర్ 51 సెన్ & పెస్పిర్ సెట్
మూడవ బహుమతి:
స్టాంపు ఆల్బమ్ 1000 స్టాంపులుసహా
లేక సాగనైన చర్మపు వ్రాత కేసు



మెక్సీన్స్ రంగులు వేసే పోటీ

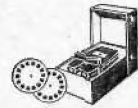
పిల్లలకోసం -
ఇంకొక సులభమైన
గిఫ్ట్ డెంటిఫ్రీస్
రంగులు వేసే పోటీ
ఆకర్షణీయమైన బహుమతులు



మొదటి బహుమతి:
రేబీ సైకిల్...



రెండవ బహుమతి:
హెచ్ ఎమ్ వి గ్రామోఫోన్



మూడవ బహుమతి:
ఫ్యూ మాస్టర్ ప్రొజెక్టర్ నెట్

మరియు 100 ఆకర్షణీయమైన ప్రోత్సాహక బహుమతులు:

ఈ బొమ్మకు రంగులు వేయండి: ఇది ఎంతో సులభము, ఎంతో ఉత్సాహకరము: మరియు మీరు ఒక ఆకర్షణీయమైన బహుమతిని గెలుపొందవచ్చునుకూడ - మీరు పొందవలెనని ఎల్లప్పుడూ ఎంతో ఎక్కువ కోరికతోనున్న ఏదో ఒక వస్తువును, మీరు వాటర్ కలర్లు, రంగు పెన్సిలు లేక చాక్ లేదా మీకు లభించే మరియే ఇతర రంగులనైనా ఉపయోగించవచ్చును. మీరు దానిని చేకవైనంత నుండే రమ్మగా జేయండి. గిఫ్ట్ డెంటిఫ్రీస్ బిల్డ్ యొక్క ట్రైసెల్తోఫేస్ రేవర్ మీద నున్న ఒక గిఫ్ట్ ముద్రను చేర్చి - ఆ బొమ్మను మాకు పంపండి. మీకోక గిఫ్ట్ డెంటిఫ్రీస్ దీర్చిని నేడే కొనిపెట్టమని మీ అమ్మను అడగండి. దానిని ప్రతీరోజూ వాడండి: ముగ్గురు తీర్పురుల సంఘము అర్హతానుసారం ఏ బొమ్మలు శ్రేష్టమైనవో నిర్ణయింతురు. నేడే పాల్గొనండి!

ఈ నిబంధనలను జ్ఞాపకముంచుకోండి: **1.** 14 ఏళ్ల వయస్సు మించనట్టిన్ని భారత దేశనివాసు లెయున్నట్టిన్ని ప్రతీ బాలికుగాని, బాలికగాని ఈ పోటీలో పాల్గొనవచ్చును. **2.** మీ కిష్టమైనన్ని బొమ్మలను మీరు పంపవచ్చును; అయితే ప్రతీబొమ్మయున్నూ 'గిఫ్ట్ డెంటిఫ్రీస్ బిల్డ్ యొక్క ట్రైసెల్తోఫేస్ రేవర్ మీద నున్న ఒక గిఫ్ట్ ముద్రను చేర్చి పంపబడవలెను. **3.** మీ బొమ్మలను గిఫ్ట్ డెంటిఫ్రీస్ కాంపెన్సే. పోస్టుబాక్స్ నం. 10119 బొంబాయి-1' ఈ చిరునామాకు 1958 ఆగస్టు 30 వ తేదీ 4నివారము మధ్యాహ్నం 1 గంటలోపుగా చేరునట్లు పంపండి. **4.** బొమ్మలు కంపెనీకి చేరకుండా శుభ్యరో పోయినను, అలసీంపబడినను, తప్పు స్థలమునకు పంపబడినను, లేదా చెడిపోయినను, అట్టి బొమ్మలకు కంపెనీవారు బాధ్యులుకాదు. **5.** మొదటి, రెండవ, మూడవ, బహుమతులను గెలుపొందినవారి పేర్లు నవంబరులో ఈ పత్రికయందు ప్రకటించబడును. ఇతర బహుమతులను

GD. 40A-50 TL



నా పేరు _____
 చిరునామా _____

ఈ రంగులు వేయట ఇతరుల
 సహాయక బొందవి నా స్వయం కృషి
 యనిన్ని. నా.వయస్సు—అనిన్ని.
 నేను ప్రకటించుచున్నాను. చందిమామ

- గెలుపొందినవారికి పోస్టుద్వారా తెలుపబడును. 6. ఒక పోటీ
 దారుడు ఒక్క బహుమతికి మాత్రమే అర్హుడై యుండును.
 7. తీర్పురల నిర్ణయమే తాయమైనదిన్ని. ఇద్దమైనదిన్ని.
 8. ఈ పోటీనిగురించి ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుపబడవు.

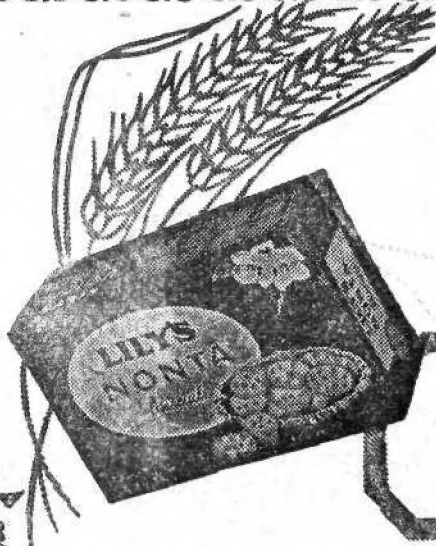
గిల్స్ డెంటిఫ్రైస్

పళ్లను బాగుగా శుభ్రపరచును. ఎంతో మంచి రుచిగా
 నుండును. చాలా కాలము వాడుకొనవచ్చును !



GD 40B-50 TL

హిందూస్థాన్ టెంట్ టెక్నికల్ కార్పొరేషన్, 100, నెహ్రూ రోడ్, లాల్ బహదూర్ శాస్త్రి, న్యూ ఢిల్లీ, భారత్. కలెక్షన్ లాభం కేవలం కమిషన్ వేతనం.



లిలీస్
బిస్కెట్లు
బిస్కెట్లు

సాటిలేని వాటి రుచికి,
నాన్వితకూ బిడ్డలు ఎంతో
ఇష్టపడతారు.

LILY BISCUIT CO. PRIVATE LTD., CALCUTTA-4

రవి టాయ్లెట్స్ ను వాడండి

రవి గ్లిసరిన్ సోపు:

మీ అందమును వర్చస్సును కాపాడును.

రవి వెజిటబుల్ హేరాయిల్:

మీ కేశములను విరివిగా పెంపొందించును.

రవి స్నో:

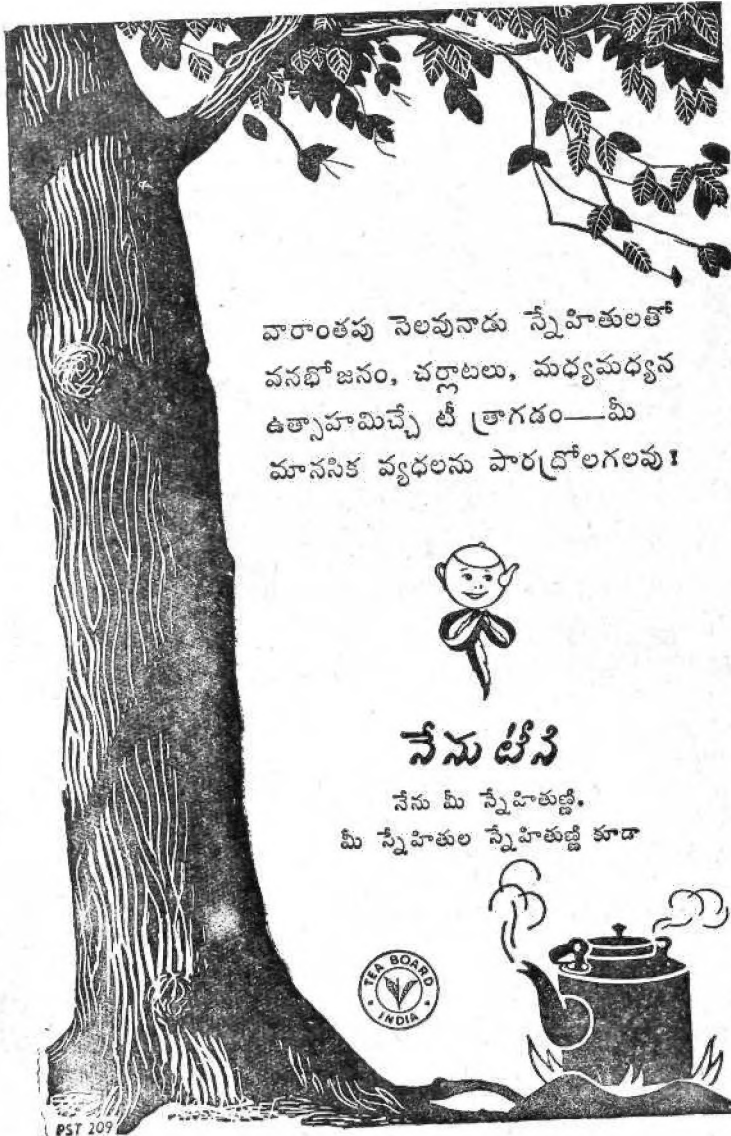
మీ ముఖవिलाసమును అభివృద్ధి చేయును.



సోల్ ఏజంట్లు :

ది న్యూ స్టార్ & కంపెనీ,

తండ్రియార్చేట :: మద్రాసు-21



వారంతపు నెలవునాడు స్నేహితులతో
వనభోజనం, చల్లాటలు, మధ్యమధ్యన
ఉత్సాహమిచ్చే టీ త్రాగడం—మీ
మానసిక వ్యధలను పారద్రోలగలవు!



నేను టీ

నేను మీ స్నేహితుణ్ణి.
మీ స్నేహితుల స్నేహితుణ్ణి కూడా



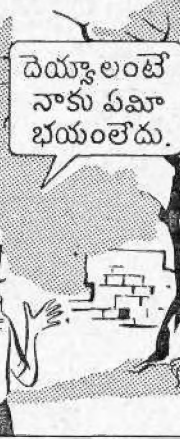
PST 209

ధైర్యశాలి
రామూ

డంబాల
రంగా



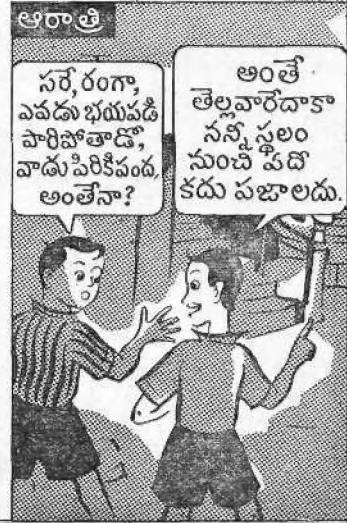
ఈ
శిధిలాలందు
దెయ్యాలంటే
యంటారు.



దెయ్యాలంటే
నాకు ఏమీ
భయంలేదు.



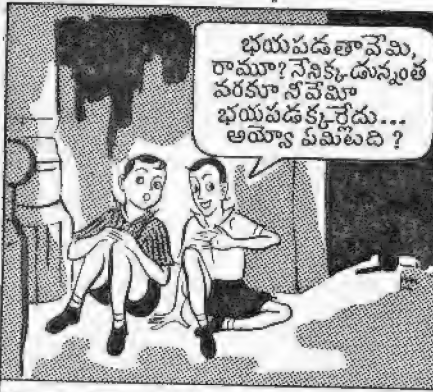
దీనిని నమ్మ, వా? నావెంటరా
ఈ రాత్రి నీకు దానిని నేను
రుజువు చేస్తాను, దెయ్యము
నాయెదుటికి రాసాహసిందడు.



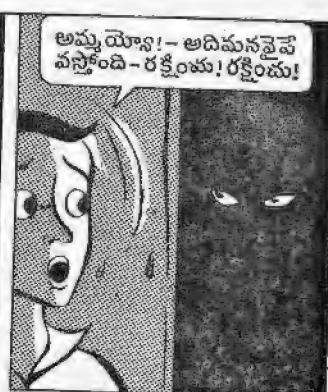
ఆరాత్రి
సరే, రంగా,
ఎవడు భయపడి
పారిపోతాడో,
వాడు పిరికిపండు,
అంతేనా?

అంతే
తెల్లవారేదాకా
నన్నీ స్థలం
నుంచీ పదో
కడు పజాలడు.

DL. 337A-50 TL



భయపడతావేమి,
రామూ? నేనెక్కడున్నంత
వరకూ నోవేమి
భయపడక్కర్లేదు...
అయ్యో ఏమిటది ?

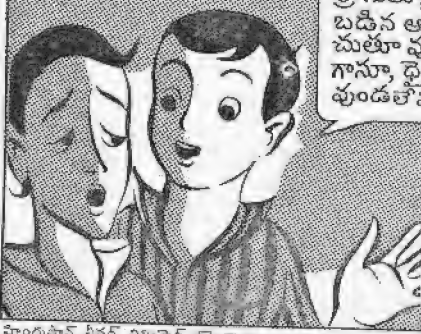


అమ్మయ్యా! - అదిమననైవే
వస్తోంది - రక్తింకు! రక్తింకు!



ఆగు, రంగా ఆగు!
అది పెద్దపులి మేనత్త
పిల్లనోయ్!

పువ్వు పులా?... అవ్వ పిల్లి!..
నే..వే..వేను భయపడలేదు నిజంగా,
ఇంత నేపూ నిలబడునాను గనుక,
కొంచెం అలిశాను, అంతే.



అలాబొంకను!...
సరే, ఏదీ ఎలాగైనా, ఒక్కటి
మాత్రం తథ్యం, నేవు నాలాగ
ప్రతిరోజూ ఎక్కువగా పాలు
త్రాగుతూ, డాలాతో వండ
బడిన ఆహారమును భుజిం-
చుతూ ఉండకపోతే, బలం
గానూ, ధైర్యంగానూ,
ఉండలేవు.

ఆవును, డాలాతో
వండబడిన
ఆహారము
ఆరోగ్యవంత -
మైనది. పుష్టికర-
మైనది. దానిలో
ఆరోగ్యమును
గలిగింపునట్టి
ఎ, డి, విటమినులు
చెర్చబడియున్నవి.
అవి పిల్లల పండ్లను,

ఎముకలను వృద్ధ-
ురు స్త్రీలు, ఎల్ల
ప్రేమదూ డబ్బావూడ
విర్రూరపు చెట్టు
వున్నటువంటి
డాల్బాను కొనండి.



హిందుస్తాన్ లిమిటెడ్ బొంబాయి.

DL 337B-50 T2



రిజిస్టర్డ్ నం : 119923

డైమండ్ సుగంధవక్ర పాడి

ఉపయోగించువారికి గమనిక

మా 'డైమండ్' మార్కు సుగంధవక్రపాడి అతి రుచికరమైనది, అన్ని విధాలా మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందినదిన్నీ. మీరు ఈసారి వక్రపాడి కొనేటప్పుడు—“మాకు 'డైమండ్' మార్కు సుగంధవక్రపాడి కావాలి. అదే ఇవ్వండి. ఇతరములు ఏవీ వద్దు” అని కచ్చితంగా చెప్పి, అడగండి.

ది డి. పి. అండ్ కంపెనీ,

కౌల్ బజార్ - బళ్ళారి - 1.

_____ : సేల్సు డిపోలు : _____

చీరాల - గుంటూరు - కర్నూలు - ఆదోని - హుబ్లీ.

నేడే చూడండి!



జలరుహా వారి

రాజనందిని

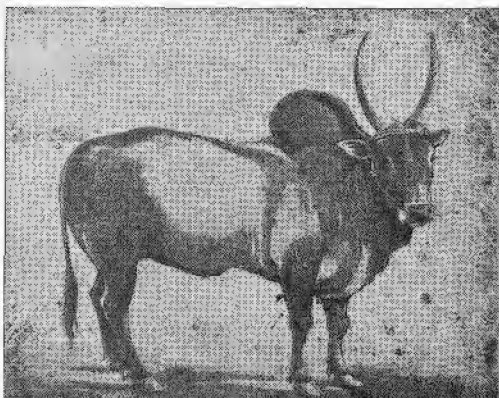
మాటలు, పాటలు... మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రి * సంగీతం... టి.వి.రాజు

భార్యకృష్ణము... వేదాంతం రాఘవయ్య

Ram Das, K.

SLUDDLIGHT

లక్షలాది ప్రజలు ఉపయోగించి, వారి పరీక్షలో నెగ్గినవి.



CHAMPION

చాంపియన్

బనియన్లు

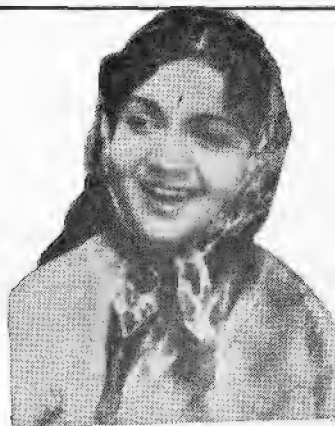
★

తయారీలో, మన్నికలో
ఉత్తమోత్తమమైన విదేశీ
బనియన్లకు సమానమైనవి.

చాంపియన్

నిట్టింగ్ కంపెనీ,

పోస్టుబాక్సు నం. 42, తిరుపూర్.



పరిపూర్ణమైన
ముఖవర్ధిలను!

నేషనల్ వారి
కాఫీర్ స్నో

ది నేషనల్ ట్రేడింగ్ కంపెనీ, బొంబాయి - 2 * మదరాసు - 1

సంగీతంలో ఆసక్తి కొందరికి...



కాని, ప్రతివారికి ఆసక్తి



Parry's

పాప్లీన్స్
మిఠాయిల్లోనే

ఎందుకంటే, అవి అంత రుచిగలవి, అంత పరిశుభ్రమైనవి, అంత ఆరోగ్యమైనవి.

తయారుచేయువారు : ప్యాన్స్ కన్ ఫెక్షన్స్ లిమిటెడ్, మదరాసు.

PRS 318

మా పని తన మును
గురించి గొప్పగా
చెప్పటముకాదు

అత్యుత్తమంగా

చేసి చూపుతాము

★

ఫోటోస్టూ
క్యాటెండర్లు
కార్టస్టు
లేబిల్స్
బుక్స్
ఫోటోస్టూ

ఆఫీసెట్ ప్రింటింగులో ఏదీ కావలసినా సరే

పేలైన ముద్రణకు గుర్తు



ప్రసాద్ ప్రాసెస్ (ప్రైవేట్) లి. మదరాసు - 26

ప్రతినిధి కార్యాలయాలు:

కె. వి. డి. నివాస్, (3వ ఫ్లోరు) ముగ్గిభాట్ వీధి, తొంబాయి-4. (ఫోన్: 75526)

బెంగళూరు: డి/11, 5 మెయిన్ రోడ్, గాంధీనగర్. (ఫోన్: 6206)

ఈ కొత్త రకపు

గోదెజ్ టాయిలెట్ పాడరు వాడండి

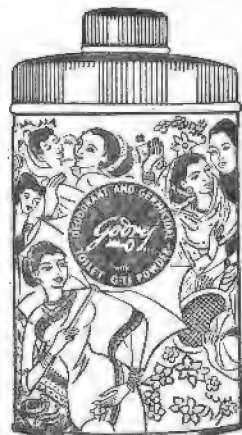
లోక ప్రసిద్ధయిన జి-11 గలిగియున్నది.

- ★ దుర్గంధమును పోగొట్టును
- ★ సువాసనగలది
- ★ సురక్షకమైనది
- ★ శమనకరమైనది

ఉక్కు పాతను, చమటపల్ల చర్మము రేగుటను పొగట్టి, వాటిని నిరోధించును,

సంపూర్ణ రక్షణకు సంఠాల్ తో స్నానము చేసిన విదవ వాడండి.

గోదెజ్ హాయిర్ టానిక్ (తల నూనె) పేవింగ్ స్ట్రీక్ (కైరపు కవీక) లందుకూడ జి - 11 చేరియున్నది.



Godrej గోదెజ్ సబ్బులకు అత్యుత్తమ నామచిహ్నము

అద్వితీయమైన నాణ్యము ! అతి సరసమైన మూల్యము !!



FOR *Costly* PENS

Iris
INKS

ఐ రిస్
సిరాలు

ఫౌంటెన్ కలములకు పేరెన్నిక కన్నవి.

1, 2, 4, 12, 24 ఔన్సుల ప్యాకింగులలో లభించును.

శయారచేయవారు :

రీ సె ర్చి కె మి కల్ లె బో రే ట రీ సె

మద్రాసు-4 ★ న్యూఢిల్లీ-1 ★ బెంగళూరు-3



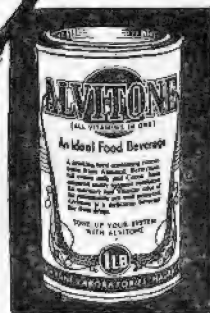


తొట్ట
తొలి
అడుగు...

కోగాడు పాపాయి తొట్ట
తొలిసారిగా అడుగిడుట చూచి
తల్లిదండ్రుల హృదయం ఆనం
దంకో పొంగిపోతుంది.

పాపాయికై ఆ తొలి
అడుగు తన జీవితంలో అద్భుతాను
భవంగా ఉంటుంది. అతడు అంత
కంటే శ్రమంగాను, అర్థవంతం
గాను పెరుగుటకొరకు తోర్పుడు
ఆల్విటోన్ ఇవ్వండి. అది అన్ని
విటమినులు గల ఆహారం. అది
చారిత్రకంలోనే తయారైన పొద్దు
కమూ, దుర్యమూ అయిన
పానీయం.

పాపాయికి పొద్దు ప్రతి సారి 2 చంచాల
ఆల్విటోన్ చేర్చి ఇవ్వండి. అతనికి
ఆహారంపై మరిన్ని ఆశ కలుగుతుంది.
ఆల్విటోన్ వయస్కులకున్నా ఎంతో
మంచిది.



ఆల్విటోన్

కావాలని అడగండి.

అది: భారతదేశపు ప్రసిద్ధుకర ఆహార పానీయం.

తయారుచేయువారు :

ఆల్విటోన్ లాబొరేటరీస్, మద్రాసు-16

CHARI



చందమామ

సంచాలకుడు : 'చక్ర పాణి'

భౌరతీయ స్వాతంత్ర్య చరిత్రలో మరొక కొత్త సంవత్సరం ఈ నెలలో ఆరంభమవుతున్నది. స్వాతంత్ర్యం వెంట మనం పురోగమనాన్ని సాధిస్తున్నాం. కొత్త ప్రాజెక్టులూ, కొత్త పరిశ్రమలూ ఏర్పాటవుతున్నాయి. అంతర్జాతీయ రంగంలోకూడా భారతదేశపు ఖ్యాతి నానాటికి పెరుగుతున్నది. మాజీ వలసప్రాంతాలలో ప్రజలు సాగించే స్వాతంత్ర్య పోరాటాలపట్ల మన దేశం సానుభూతి చూపుతూవుండటం గొప్పవిషయం.

“పగ” మానవుడి దృష్టిని వెనకకు మళ్లించి, అతని అభివృద్ధికి ఆటంకం కలిగిస్తుంది. అది ప్రతీకార బుద్ధిని రేకెత్తిస్తుందికూడా. అందుచేత పురోగమించదలచిన మనిషి పగనూ, ప్రతీకారాన్ని వినర్జించాలి. ఈ నీతి “పగ : ప్రతీకారం” [బేతాళ కథ]లో స్పష్టమవుతున్నది.

జీవితంలో పురోగమనం సాధించాలంటే భావాలలోకూడా పురోగమనం అవసరం. “అనుకోని అదృష్టం” అన్న కథలో వీరయ్య గొప్పగా బతకగలిగి ఉండికూడా సంస్కార హీనతవల్ల హీనంగా బతుకుతాడు. ఆయన అడ్డు తొలగగానే రాముడనే నౌకరు వారి కుటుంబానికి ఐశ్వర్యం సంపాదించి పెడతాడు.

సంపుటి 23 ★ ఆగస్టు 1958 ★ సంచిక 2



అట్ట మీది బొమ్మ

కొరవ పాండవుల మధ్య జరగబోయే యుద్ధంలో పోరాడటానికి రాజులందరూ తమ సైన్యాలతో వచ్చి చేరారు. కొరవుల పక్షాన పదకొండు అక్షహిణీల సేనా, పాండవుల పక్షాన ఏడు అక్షహిణీల సేనా చేరింది.

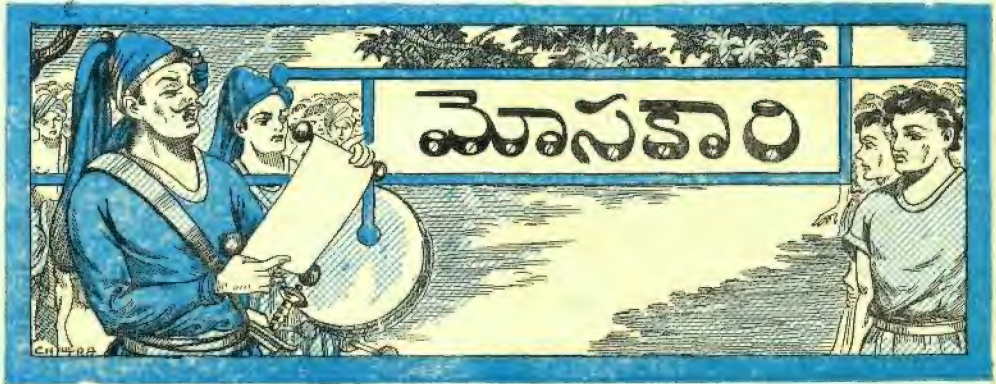
ఈలోపుగా సంధిరాయబారంమీద పాండవులు పంపిన ద్రుపదపురోహితుడు ధృతరాష్ట్రాడి సభకు వచ్చి, పాండవుల కివ్వవలసిన రాజ్యభాగం వెంటనే ఇచ్చి సఖ్యంచేసుకోమనీ, యుద్ధానికి దిగితే కొరవులకు నష్టం కలుగుతుందనీ చెప్పాడు.

“ఈ విషయం నేను ఆలోచించి సంజయుడిద్వారా పాండవులకు సమాధానం పంపుతాను!” అని చెప్పి ధృతరాష్ట్రాడు ద్రుపదపురోహితుణ్ణి పంపేశాడు. తరవాత సంజయుడు పాండవులవద్దకు వచ్చి ధర్మరాజుతో యుద్ధప్రయత్నం మానుకోమన్నాడు.

“దుర్యోధనుడు మా రాజ్యాన్ని మాకు మంచిగా ఇచ్చేస్తే యుద్ధం చెయ్యము. కాని అతడు లోభి అయి అందుకు నిరాకరిస్తే తప్పక యుద్ధంలో ఓడించి మాకు రావలసినది తీసుకుంటాము,” అన్నాడు ధర్మరాజు. కృష్ణుడు కూడా ధర్మరాజును బలపరిచాడు. ఆఖరు మాటగా ధర్మరాజు అయిదుఊళ్ళు కోరాడు. వాటిలో నాలుగు కుశస్థలం, వృకస్థలం, మాకంది, వారణావతం. అయిదవది దుర్యోధనుడికే వదిలాడు.

సంజయుడు హస్తినాపురానికి తిరిగి పోయి ధృతరాష్ట్రాడితో జరిగిన సంగతి చెప్పాడు. ఆ రాత్రి ధృతరాష్ట్రాడికి నిద్ర రాలేదు. విదురుణ్ణి పిలిపించాడు. విదురుడు ఆయనకు ఆనేక నీతులు బోధించాడు.

మర్నాడు సభలో సంజయుడు పాండవులు పంపిన సందేశాన్ని దుర్యోధనాదులకు తెలిపాడు. భీష్మద్రోణులు యుద్ధంవల్ల కీడు కలుగుతుందనీ, అర్జునుణ్ణి ఎవరూ గెలవలేరనీ అన్నారు. తానెక్కడై పాండవబలాలను నాశనం చెయ్యగలనని కర్ణుడు ప్రగల్భాలాడాడు. భీష్ముడు అతనిని మందలించాడు. కర్ణుడు అలిగి, “నువ్వు బతికిఉండగా నేను ఆయుధం పట్టను,” అని భీష్ముడితో ప్రతిజ్ఞచేసి సభనుంచి వెళ్లిపోయాడు. దుర్యోధను డిది చూసి అలిగి భీష్ముడితో, “నేను మిమ్మల్నందర్నీ నమ్ముకుని యుద్ధానికి దిగటం లేదు. నేనూ, కర్ణుడూ, దుశ్శాసనుడూ కలిసి పాండవులను చంపగలం,” అన్నాడు.



ఒకానొక దేశంలో ఒక రాజుండేవాడు. ఆయనకు ఒక్కతే కూతురు. ఆ పిల్ల చాలా అందగత్తె. అందుచేత అనేకమంది యువకులు వచ్చి, ఆమెను మాకిమ్మంటే మాకిమ్మని రాజును వేధించుకు తినసాగారు.

రాజుగారు తెలివితేటలలో ఉద్దండుడు. ఆయనను ఎవరూ మోసగించలేరు. అందు చేత, తన కుమార్తెకు వరుణ్ణి నిర్ణయించటానికి ఆయన ఒక ఆలోచన చేశాడు. "నన్ను మోసపుచ్చినవారికి నా కుమార్తె నిచ్చి పెళ్ళి చేసి, నా అర్ధరాజ్యంకూడా కట్ట బెడతాను!" అని ఆయన తన రాజ్యమంతటా చాటింపు వేయించాడు. రాజుగారిని మోస గించటానికి ప్రయత్నించి ఓడిపోయినవారికి కొరడా దెబ్బలు!

రాజుగారు చాలా గడుసువాడు; ఆయనను మోసగించలేకపోతే కొరడాదెబ్బలు తినాలి. ఆయనప్పటికీ అందగత్తె అయిన

రాజకుమార్తెను పెళ్ళాడాలన్న ఆశతో చాలా మంది యువకులు వచ్చి, రాజుగారిని మోస గించలేక కొరడాదెబ్బలు తిని వెళ్ళిపోయారు.

ఆ నగరంలోనే ఒక ధనికుడున్నాడు. ఆయనకు ముగ్గురు కొడుకులు. వారిలో పెద్దవాళ్ళిద్దరూ తెలివిగలవాళ్ళు, మూడో వాడు పట్టి చపటలాగుండేవాడు. వాడు ఎన్నడూ ఏ పనికి ఆక్కరకు రాక అస్తమానం గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ ఒకమూల కూచునేవాడు. వాణ్ణి అందరూ "బుద్ధుడు" అని పిలిచేవాళ్ళు.

ధనికుడి పెద్దకొడుకు ఒకనాడు తండ్రితో, "నాన్నా, రాజకుమార్తెను పెళ్ళాడటానికి అందరూ ప్రయత్నిస్తున్నారు. నేను కూడా ప్రయత్నిస్తాను," అన్నాడు.

"వెళ్ళిరా, నాయనా. ఈ ప్రయత్నించే వాళ్లంతా నీకన్న తెలివిగలవాళ్లా ఏమిటి?" అన్నాడు తండ్రి.



పెద్దవాడు బయలుదేరి రాజుగారి ఇంటికి వెళ్లి, తాను వచ్చిన పని తెలియజేసి, రాజుగారి దర్శనం కోరాడు. భటులు వాణ్ణి రాజుగారుండే గదికి తీసుకుపోయారు. వాడు రాజుగారికి నమస్కారం చేస్తూ కిటికీగుండా బయటికి చూసి, "అ కనిపించే మూడు నల్లబాతులూ ఎంత అందంగా ఉన్నాయో!" అన్నాడు ఆశ్చర్యంగా.

"నీ తెలివితేటలు తగలడట్టే ఉన్నాయి. చూడటానికి ఒక నల్లబాతు చాలదూ? వీణ్ణి తీసుకుపోయి కొరడాదెబ్బలు కొట్టి పంపెయ్యండి!" అన్నాడు రాజు. భటులు వాణ్ణి కొరడాతో కొట్టారు. పెద్దవాడు

దెబ్బలు తిని ఇంటికి తిరిగి రాగానే, రెండో వాడికికూడా అదే బుద్ధిపుట్టింది.

వాడుకూడా తండ్రి అనుమతి పొంది రాజుగారి దర్శనానికి వెళ్ళాడు. వాడు వచ్చిన పని తెలియగానే వాణ్ణికూడా రాజుగారి గదిలోకి పంపారు. వాడుకూడా కిటికీ లోనుంచి బయటికి చూసి, "అదేమిటి? ఆ చెట్టుమీద కూచున్న కాకి వీపుపైన మూడు తెల్లటి చారలున్నాయి!" అన్నాడు.

"కాకి వీపున చారలు అబద్ధమూ, నీ వీపున వాతలు నిజమూనూ! వీణ్ణి పట్టుకు పోయి కొరడాతో కొట్టి పంపెయ్యండి," అన్నాడు రాజు.

రెండోవాడుకూడా పరాభవం పొంది తిరిగి వచ్చాక, బుద్ధుడు తండ్రితో తాను వెళ్లి రాజును మోసగించి రాజకుమార్తెను పెళ్ళాడతానన్నాడు.

"గడుసువాళ్ళయిన నీ అన్నలకు చేత గాని పని నీవల్ల అవుతుందా? నువ్వు అసలే బుద్ధవిగ్రహానివి!" అన్నాడు తండ్రి.

కాని బుద్ధుడు పట్టుబట్టాడు.

"సరే, అంత ఉబలాటంగా ఉంటే వెళ్లి కొరడాదెబ్బలు తినిరా!" అన్నాడు తండ్రి.

మూడోవాడు గోడవంకెను వెళ్ళాడే మాని పోయిన కుళ్ళాయి తీసి దులిపి చేతబట్టు

కుని రాజుగారి ఇంటికి బయలుదేరాడు. దారిలో వాడికి ఒక అమ్మి, నెత్తిన కుండల దెంతరలు పేర్చి పెట్టుకుని కనిపించింది.

“ఏమమ్మి, ఈ కుండలు ఎక్కడికి తీసుకుపోతున్నావు?” అన్నాడు బుద్ధుడు.

“అమ్మటానికి, నాయనా!” అన్నదామె.

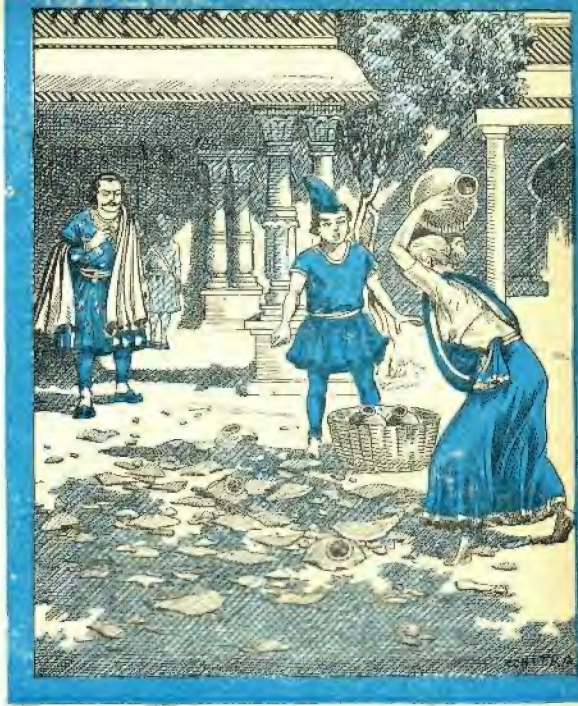
బుద్ధుడు వాటి ఖరీదు అడిగాడు. కుండలమే మనిషి మూడురూపాయలన్నది.

“అయిదురూపాయ లిస్తాను, నేను చెప్పినట్టు చేస్తావా?” అన్నాడు బుద్ధుడు. అమె ఒప్పుకున్నది. ఇద్దరూ కలిసి రాజుగారింటి దాకా వెళ్ళారు. వీరి చెయ్యాలో అమెకు బుద్ధుడు వివరంగా చెప్పాడు.

ఇద్దరూ రాజుగారింటి బయట ఆగారు. బుద్ధుడు గట్టిగా, “నేను అమ్మను! నాకు కావాలి! ఊరికే నన్ను పీడించకు!” అని అరవసాగాడు.

ఈ కేకలు విని రాజుగారు బయటికి వచ్చి బుద్ధుణ్ణి చూసి, “ఎందుకలా పాలి కేకలు పెడుతున్నావు? అమ్మటానికి నీ దగ్గిర ఏమున్నది?” అని అడిగాడు.

“ఈ కుళ్ళాయి, మహారాజా! ఇది మాయల కుళ్ళాయి. దీన్ని నెత్తిన పెట్టుకుంటే ఎవరినన్నా మోసగించవచ్చు!” అన్నాడు బుద్ధుడు.



“ఏదీ, ఎవరినన్నా మోసగించు!”

అన్నాడు రాజు.

బుద్ధుడు కుళ్ళాయి నెత్తిన పెట్టుకుని అటూ ఇటూ చూసి కుండలమే మనిషి దగ్గిరికి వెళ్ళి, “ఏయ్, నీ కుండలన్నీ పగల గొట్టు!” అన్నాడు.

వెంటనే ఆ మనిషి తన నెత్తిన వున్న కుండలు ఒక్కొక్కటే తీసి నేలకేసి కొట్టసాగింది.

రాజు నిర్భంతపోయాడు. అలాటి కుళ్ళాయి ఇతరులదగ్గిర ఉండటం తనకూ తన కుమార్తెకూ అంత క్రమం కాదనుకుని ఆయన దాన్ని తనకు విక్రయించమన్నాడు.

బుద్ధుడు చచ్చినా ఆ కుళ్ళాయిని అమ్మ నన్నాడు. రాజుగారు సంచీడు మొహరీలు ఇవ్వజూపినాక వాడు బుర్ర గోక్కుని, "సరే ఇవ్వండి! ఎవరికో ఒకరికి దీన్ని ఎప్పటికైనా అమ్మేదే గదా!" అన్నాడు. తరవాత వాడు రాజుకు కుళ్ళాయి ఇచ్చి మొహరీల సంచీ తీసుకుని ఇంటికి వెళ్ళాడు.

వాడు ఆ డబ్బుతో గొప్ప దుస్తులు కొని, వాటిని ధరించి మర్నాడు రాజుగారివద్దకు వెళ్ళి, "తమ కుమార్తెనిచ్చి వివాహం చేయించండి!" అని అడిగాడు.

రాజు కేమనాలో తోచలేదు. కుళ్ళాయిలో మహిమ ఏమీ లేదనీ, తనను వాడు మోస

గించాడనీ అప్పటికి ఆయన గ్రహించి ఉన్నాడు. చివరకాయన, "నువు నన్ను చెప్పి మోసగించలేదు. రేపు ఉదయం మంత్రిని బలాత్కారంగా నాదగ్గరికి తీసుకు రాగలిగితే నువు నిజంగా తెలివిగలవాడివని నమ్ముతాను!" అన్నాడు.

"చిత్తం," అని బుద్ధుడు వెళ్ళిపోయాడు. మర్నాడు మంత్రి తన ఇంటనే ఉండి, ఇంటి చుట్టూ నౌకర్లను కాపలా పెట్టి, బుద్ధుడు అక్కడికి వచ్చినట్టయితే మెత్తగా తన్నమన్నాడు.

ఈలోపల బుద్ధుడు మారువేషం వేసుకుని ఒక గోతం సంచీలో దూరి మంత్రిగారి



ఇంటి సమీపానికి దొడ్డుకుంటూ వచ్చాడు. అది చూసి భటులు ఆశ్చర్యంతో సంచీని సమీపించి, "వీయ్, సంచీలో ఎవరు నువ్వు?" అని అడిగారు.

"ఓ! మాట్లాడకండి!" అన్నాడు బుద్ధుడు.

భటులు ఈ సంగతి మంత్రితో చెప్పారు. ఆయన హడావిడిగా బయటికి వచ్చి సంచీలో ఉన్న బుద్ధుణ్ణి, "ఎవరు రా నువ్వు?" అని గద్దించి అడిగాడు.

"మాట్లాడకండి! ఇది జ్ఞానసంచీ! నాకు అనేక విషయాలు చెబుతున్నది!" అన్నాడు బుద్ధుడు తాపీగా.

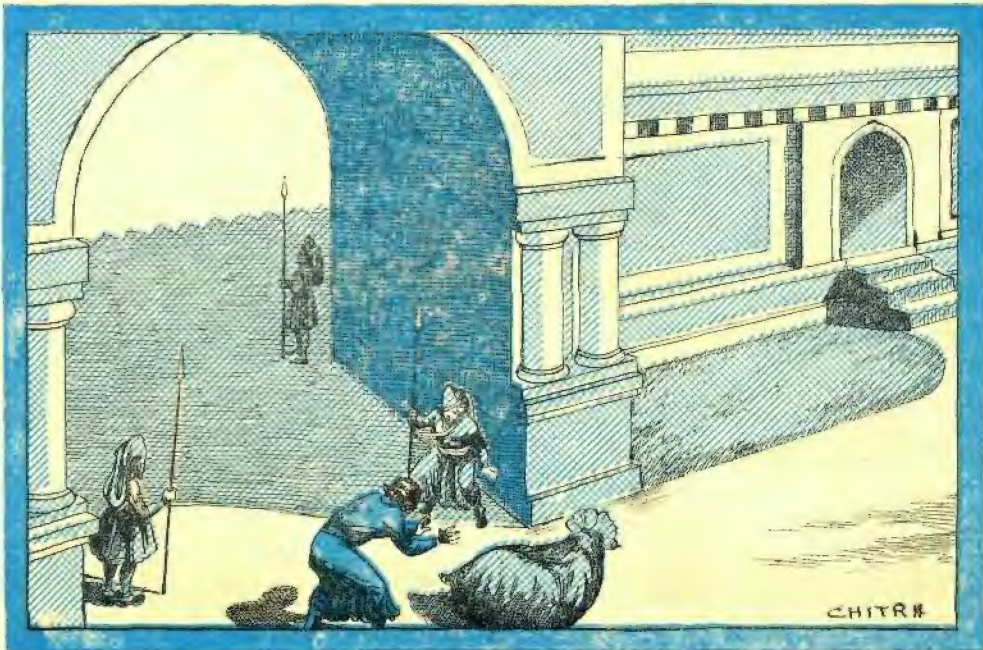
"ఏదీ? అది చెప్పే సంగతుల్లో ఒకటి చెప్పు!" అన్నాడు మంత్రి.

"నిన్న రాజుగారిని మోసగించిన దుర్మార్గుడు మీ ఇంటిపైకి పదిహేడుమంది యోధులతో వచ్చి పడబోతున్నాట్ట! ఈ సంచీ చెబుతోంది!" అన్నాడు బుద్ధుడు.

"మరి నేనేం చెయ్యాలి?" అన్నాడు మంత్రి కంగారుగా.

"సంచీనే అడగండి!" అన్నాడు బుద్ధుడు.

మంత్రి సంచీ విప్పి బుద్ధుణ్ణి బయటికి రానిచ్చాడు. మంత్రి సంచీలో కూచుని, "నేనేం చెయ్యాలి?" అని సంచీని అడి



గాడు. ఇంతలోనే బుద్ధుడు సంచి మూతి బిగించి కట్టి, మంత్రిని భుజాన వేసుకుని పోయి రాజుగారి ఎడట పెట్టాడు.

"ఈ పరీక్షలో గెలిచావు. రేపు పచ్చి అంతఃపురంలో ఉన్న నా కుమార్తెను గుర్తించి పెళ్ళాడు. జ్ఞాపకం ఉంచుకో. నా కుమార్తెకు ఎనభైమంది పరిచారికలు ఉన్నారు. వారిలో నా కుమార్తె ఎవరో నువ్వే గుర్తించాలిగాని నీకెవ్వరూ చూపరు! నా కుమార్తెను గుర్తించలేకపోతే నీకు పెళ్ళిలేకపోగా కొరడాదెబ్బలు తప్పవు! తెలిసిందా?" అన్నాడు రాజు.

మర్నాడు బుద్ధుడు ఒక చిన్న సంచిలో ఎలుకను ఒకదాన్ని వేసుకుని అంతఃపురానికి బయలుదేరి వెళ్ళాడు.

వాడు వెళ్ళేసరికి ఎనభైఒక్క మంది కన్యలు, అందరూ ఒకేరకంగా బట్టలు కట్టుకుని సగలు పెట్టుకుని కూచుని ఉన్నారు. రాజుగారుకూడా అక్కడే వున్నాడు.

"వీరిలో నా కుమార్తెను గుర్తించు!" అన్నాడు రాజు.

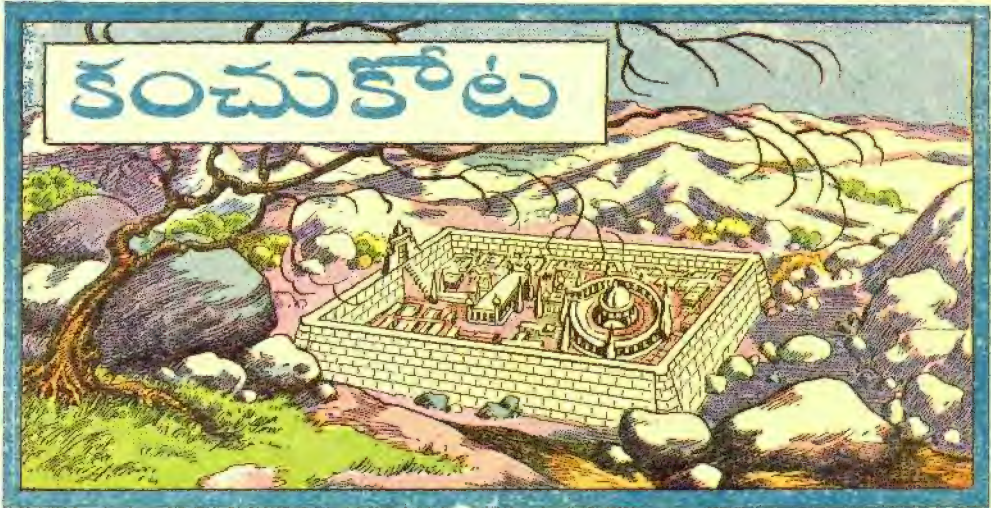
బుద్ధుడు తన చేతిలోని సంచి విప్పి ఎలుకను ఆ కన్యల మధ్యకు గిరవాటు వేశాడు. కన్యలందరూ కెప్పున అరిచి చిందరవందరగా అటూఇటూ పరిగెత్తారు. కాని వారిలో ఒక్కతే మూర్ఖపోయింది. వెంటనే మిగిలినవాళ్ళు ఎలుకను మరిచి మూర్ఖపోయిన కన్యకు ఉపచారాలు చేయసాగారు.

బుద్ధుడికి పరమానంద మయింది. వాడు నవ్వుతూ రాజుగారికేసి తిరిగి మూర్ఖపోయిన కన్యను చూపించి, "ఈమే మీ కుమార్తె!" అన్నాడు.

చేసేదిలేక రాజుగారు మంచి ముహూర్తం చూసి తన కుమార్తెను బుద్ధుడికిచ్చి పెళ్ళి చేసి, అర్ధరాజ్యం అతనికి ధారపోశాడు. బుద్ధుడు అందరికన్న తానే తెలివిగలవాడిననిపించుకుని రాజకుమార్తెతో సుఖంగా కాపరం చేశాడు.



కంచుకోట



2

[మాహిష్మతినిగరరాజైన యశోవర్ధనుడు, తన కుమారు లిద్దరిలో చిన్నవాడైన గుణ వర్ధనుడికి వట్టాఖిషేకం చేయాలని నిశ్చయించాడు. కాని యిందుకు విరపుర సామంతుడైన సూర్యవర్మ వ్యతిరేకించాడు. సర్వకేతుడనే సామంతుడు, గుణవర్ధనుడితో కుట్ర పన్ని, అతణ్ణి హత్యచేసేందుకు పాంచెవుండి హఠాత్తుగా మీద పడ్డాడు. తరవాత—]

సూర్యవర్మ తను శత్రువ్యాహంలో చిక్కు కున్నానని గ్రహించాడు. ఆ శత్రువు ఎవడో కూడా అతడికి అర్థమైంది. “నరకండి, చంపండి! సూర్యవర్మ ప్రాణాలతో బయట పడితే, మీ ప్రాణాలు దక్కవు!” అన్న మాటలు అతడికి వినిపించినై. ఆ కంఠ స్వరం సర్వకేతుడిదని అతడు పొల్చు కున్నాడు. సూర్యవర్మ చేతికత్తి గాలిలో రివ్వరివ్వమని భయంకరంగా ధ్వనించింది. ఎదురుగా వున్న శత్రుసైనికుడి తలతోపాటు,

పక్కగా ఎదుర్కొన వచ్చిన శత్రువు కుడి చేయికూడా ఒకేదెబ్బకు గాలిలోకి ఎగిరి దూరంగా పడినై. కాని, అదే సమయంలో మరీ సలుగురు శత్రుసైనికులు అతణ్ణి చుట్టుముట్టారు. సర్వకేతుడు భీకరంగా అరుస్తూ తన సైనికులను హెచ్చరిస్తున్నాడు. తనకు మృత్యువు తప్పదని సూర్యవర్మ అనుకున్నాడు. హఠాత్తుగా అతడికి తన కుమారుడు చంద్రవర్మ గుర్తుకు వచ్చాడు. తన మరణం తరవాత సర్వకేతుడు తన



ముగించకముందే, ఒక శత్రు సైనికుడు అతణ్ణి వెనకనుంచి కత్తితో పొడిచాడు. సూర్యవర్మ 'అబ్బా' అంటూ గుర్రంమీది నుంచి కిందికి పడిపోయాడు. అదే సమయంలో అతడి శరీరంమీద మరికొన్ని కత్తి దెబ్బలు బలంగా తగిలివై.

"అదుగో, ఒకడు పారిపోతున్నాడు! వాణ్ణి తరిమి చంపండి. ఈ వార్త ముందుగా వీరపురంలో తెలియగూడదు," అంటూ సర్పకేతుడు గావుకేక పెట్టాడు. ఆ వెంటనే నలుగురైదుగురు అశ్వికులు, పారిపోతున్న సుబాహుడి వెంటబడ్డారు.

సంస్థానాన్ని ఆక్రమించుకునేందుకు ప్రయత్నించి తీరుతాడు. ముందుగా తన కుమారుణ్ణి తగు జాగ్రత్తలో వుండవలసిందిగా హెచ్చరించగలిగితే ఎంత బావుండును!

"సుబాహూ, సుబాహూ!" అని పెద్దగా కేకవేస్తూ, సూర్యవర్మ శత్రుఅశ్వికుల్లో ఒకణ్ణి తన కత్తితో నిలుపునా సరికి, మరొకడి గుర్రాన్ని గుండెల్లో పొడిచి, అది అదనుగా తన గుర్రాన్ని వెనక్కు తిప్పాడు. అంతలో దూరంనుంచి, "అయ్యా, ప్రభూ!" అన్న జవాబు వినబడింది.

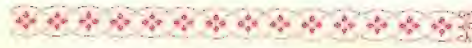
"నువ్వు వెంటనే వీరపురానికి వెళ్ళి, చంద్రవర్మతో...." సూర్యవర్మ మాట

సుబాహుడు సూర్యవర్మ సేవకుల్లో చాలా సమ్మకస్థుడు. అతడు బాల్యంనుంచి సూర్యవర్మను సేవిస్తున్నవాడు. సుబాహుడు మంచి తెలివితేటలు గలవాడే కాక, చాలా ధైర్యసాహసాలుకూడా గలవాడు.

తన ప్రభువును రక్షించటం సాధ్యం కాదని గ్రహించగానే, సుబాహుడు అక్కడి నుంచి పారిపోయి, జరిగిన ఘోరం సంగతి ముందుగా చంద్రవర్మతో చెప్పాలనుకున్నాడు. అంతలో సూర్యవర్మ హెచ్చరిక వినిపించింది. సుబాహుడు తన గుర్రాన్ని శత్రుఅశ్వికుల మధ్యనుంచి పక్కకు దూకించి, కొండదారివెంట నడిపాడు.



చందమామ



గుర్రం అతివేగంగా పరిగెత్తుతున్నది. సుబాహుడు వీరపురం చేరాలంటే, ఆ కొండపైనున్న చుట్టుదారి వెంట పోవాలి. ఆ మార్గం చాలా యిరుకైనది. రెండు గుర్రాలు ఎదురుబొదురుగా తప్పకునేందుకు మాత్రమే జాగా ఉంటుంది.

గుర్రాన్ని కొండమీదికి ఎక్కిస్తూ, సుబాహుడు వెనుదిరిగి చూశాడు. అతడిని వెంబడిస్తున్న ఆశ్వకులుకూడా తమ గుర్రాలను ఒకదాని వెనక ఒకదానిని కొండ ఎక్కిస్తున్నారు. చారికి సుబాహుడికి మధ్యవున్న దూరం దాదాపు బాణంవేటుకు అందీ ఆందనట్లుగా వుంటుంది. ఆ దూరాన్ని మరికొంత ఎక్కువ చేసుకోగలిగితే తప్ప, లేకపోతే శత్రువుల బాణాలకు తను అహుతి కావలసివస్తుందని సుబాహుడు గ్రహించాడు.

అతడిలా పూహిస్తున్నంతలో రిప్పుమంటూ ఒక బాణం వచ్చి, అతడికి పదీవన్నెండు గజాల వెనకగా తక్కుమంటూ ఒక కొండ రాయికి బలంగా తగిలి, రెండుగా విరిగి కింద పడిపోయింది.

సుబాహుడు తన గుర్రాన్ని గట్టిగా అదలించాడు. అది మరింత వేగంగా పోసాగింది. వెనక రిప్పుమనే బాణాల చప్పుడూ కేకలూ వినిపించసాగినై. కొంచెం



సేపు తరవాత అతడు వెనుదిరిగి చూశాడు. శత్రు సైనికులకూ అతడికి మధ్యవున్న దూరం మరికొంత ఎక్కువయింది. కాని, వాళ్లు పదిలేలా లేరు. అతణ్ణి అనుసరించి గుర్రాలను నడుపుతూనే వున్నారు.

మెలికలుగా కొండను చుట్టివున్న ఆ సన్నని మార్గం వెంట సుబాహుడు తన గుర్రాన్ని జాగ్రత్తగా నడుపుతున్నాడు. అతడికి కుడివైపున ఉవ్వెత్తుగా లేచిన కొండ గోడా, ఎడమవైపున అగాధంలాంటి పల్లమూ వున్నవి. గుర్రం కాలు ఏమాత్రం పట్టు తప్పినా, తను అగాధంలో పడి తునాతునకలవటం తప్పదు. అంతేకాక, క్రమంగా



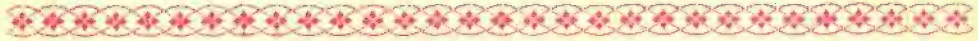
చీకటి కమ్ముకోవటంతో మార్గంకూడా అంత స్పష్టంగా కనిపించటంలేదు. కాని, తనను శత్రువులు వెంబడిస్తున్నారన్న సూచనగా, గుర్రాల సకిలింపులూ, వాటి గిట్టలకు తగిలి దిగువ అగాధంలోకి జారుతున్న రాళ్ల ధ్వని వినిపించుతూనే వున్నవి.

కొంతసేపటికి బాగా చీకటిపడి చంద్రుడు వుడయించాడు. కొండమార్గం మరింత మెలికలు తిరుగుతున్నది. అలాంటి సమయంలో సుబాహుడికి హఠాత్తుగా శత్రు ఆశ్వికులు అగాధానికి అవతల వున్న దారి మీద కనిపించారు. అంతకు ముందు పది పదిహేను నిమిషాలక్రితం అతడు అమార్గానే

వచ్చాడు. మధ్య అగాధం ఒకటి వారిని వెరుచేస్తున్నా, అడ్డదారిన చూస్తే, వాళ్లు అతడికి చాలా సమీపంలో వున్నారు. "ఇప్పుడు వాళ్లు బాణాలు ప్రయోగించేందుకు మంచి అవకాశం!" అనుకుంటూ సుబాహుడు గుర్రంమీదనుంచి దిగబోయేంతలో రిప్పుమంటూ ఒక బాణం వచ్చి గుర్రం డొక్కలో బలంగా తాకింది.

గుర్రం ముందు రెండు కాళ్లనూ గాలిలోకి ఎత్తి, పెద్దగా ఘోషించి గుడ్డిదానిలా కుడివైపున వున్న కొండ అంచును తలతో ఓసారి ఢీకొట్టి, దభీమంటూ పక్కకు పడి పోయింది. దానితోపాటు సుబాహుడు కూడా





కిందికి పడిపోయాడు. మరుక్షణం గుర్రం పెద్దగా నకిలించి అగాధంవైపుకు దొర్లింది. రికాబులో కాలు చిక్కుకున్న సుబాహుడు కూడా దానితోపాటు అగాధంకేసి యీడ్వ బడ్డాడు. అయివారు పార్లిగింతల తరవాత కొంచెం ఏటవాలుగా వున్న ఆ ప్రదేశంలో సుబాహుడి చేతికి ఒక చెట్టుకొమ్మ దొరికింది. అతడు దానిని బలంగా రెండు చేతులతోనూ పట్టుకున్నాడు. అతడి కాలినుంచి రికాబు పారిపోయింది.

గుర్రం పెద్ద ధ్వనితో రాళ్లమీదుగా మరి కొంత దూరం దొర్లుకుంటూ పోయి, పెద్ద శబ్దంతో అగాధంలో పడిపోయింది.

అగాధానికి అవతల గల కొండమార్గం మీదినుంచి ఒక్కమ్మడిగా కేకలా, చప్పట్లా వినిపించినై. శత్రువులు తనను హతమార్చామని భ్రమపడుతున్నారని సుబాహుడు గ్రహించాడు. గుర్రంతోపాటు తనూ అగాధంలో పడి చిన్నాభిన్నమైపోయాడని వాళ్ళు భావిస్తున్నారు.

సుబాహుడు చెట్లకొమ్మల్లో వున్న చోటునే కదలామెదలక వుండిపోయాడు. ఆ ప్రదేశం కొంత చీకటిగా వున్నా, తెల్లని చంద్రకాంతిలో తను కదిలితే శత్రువులు గుర్తించవచ్చు. అప్పుడు మరొక బాణం తన ప్రాణాలను బలిగొంటుంది.





సుబాహుడు కొమ్మల నందుగా శత్రుసైని కులకేసి పరీక్షగా చూశాడు. వాళ్ళు గుర్రాలు దిగి అగాధం అంచుకు వచ్చి మోకాళ్ళమీద వంగి చూసి, తరవాత తమతమ గుర్రాల దగ్గరకు వెళ్లి కొంచెంపేపు కూడబలు క్కున్నారు. వాళ్ళు ఒకవేళ తనను గుర్తించారేమో అని భయపడుతూన్న సుబాహుడికి, అంతలోనే వాళ్ళ నవ్వులు వినిపించినై. తరవాత వాళ్ళు గుర్రాలను వచ్చిన మార్గంకేసి తిప్పి, వాటిని అధిరోహించి బయలుదేరారు.

సుబాహుడు నిశ్చింతగా పూచిరి పేల్చు కున్నాడు. రికాబులో చిక్కి మెలిదిరిగిన కాలు నొప్పి పెడుతున్నా. అతడికి ఆ సమ

యంలో అదేమంత బాధ అనిపించలేదు. తను శత్రువుల చేతబడకుండా తప్పించు కున్నాడు. సూర్యోదయం లోపల వీరపురం చేరి చంద్రవర్మకు, జరిగిన ఘోరం సంగతి చెప్పి, సర్పకేతుడిమీద పగ దీర్చుకునే ఉపాయంగురించి ఆలోచించవచ్చు.

శత్రుసైనికులు కొండమార్గం మలుపు తిరగగానే, సుబాహుడు కొమ్మల చాటునుంచి బయటికి వచ్చాడు. అతడి దుస్తులు చీలి కలూ వాలికలూ అయివున్నవి. శరీరం చాలాచోట్ల దోక్కుపోయి రక్తం కారు తున్నది. అతడు అక్కడ వున్న చెట్ల ఆకులు రెండు గుప్పెళ్లనిండా కోసి, వాటిని బాగా నలిపి ఆ వచ్చిన అకురసాన్ని తన గాయాలకు పూసుకున్నాడు. అదే సమయంలో అతడికి కొండచిరుత ఆరుపు వినిపించింది.

ఆ ఆరుపు వింటూనే సుబాహుడు నిశ్చేష్టు డయాడు. ఈ కొండకొనల్లో చిరుతపులులూ, తోడేళ్ళేగాక, పెద్దపెద్ద కొండచిలువలుకూడా వుంటవని అతడికి జ్ఞాపకం వచ్చింది. అలాంటి వాటి నోటపడకుండా తను బతికి బయటపడాలంటే రక్షణకు ఏదో ఒక ఆయుధం అవసరం. కాని, తన కత్తి డాలూ గుర్రంమీద నుంచి దొర్లినప్పుడు ఎక్కడో పడిపోయినై.

చందమామ



సుబాహుడు అటుయిటూ కలయచూచి, అందుబాటులో కనిపించిన ఒక దృఢమైన చెట్టుకొమ్మను విరిచి చేతబట్టుకున్నాడు. తరవాత అక్కడ వున్న రాళ్లనూ, కొమ్మలనూ ఊతగా చేసుకుని కొంచెం కొంచెంగా పాకుతూ, మార్గంమీదికి వచ్చాడు.

ఇప్పుడు తను ఏమార్గాన పోతే వీరపురం దగ్గిరో సుబాహుడికి తెలుసు. అతడు గుడ్డి వెలుగులో అతి బాగ్రత్తగా నడుస్తూ, బాగా నడిరేయి అయేసరికి కొండకు అద్దరిన వున్న గ్రామప్రాంతానికి చేరాడు.

గ్రామం యింకా అల్లంత దూరం వుందనగా సుబాహుడికి కాగడాల కాంతీ, వాటి చుట్టూచేరి మాట్లాడుకుంటున్న మనుమలూ కనిపించారు. ఇంత రాత్రివేళ గ్రామవాసులకు వూరి వెలపల ఏం పని? బహుశా, యీ కాగడాలు బందిపోటు దొంగల వేమో అన్న అనుమానం కలిగింది సుబాహుడికి. అంతలోనే గుర్రపు డెక్కల శబ్దం వినబడింది. రస్తావెంట అతివేగంగా పరుగులు తీస్తున్న రోతులు కొందరు, కాగడాలు పట్టుకునివున్న వాళ్లను సమీపించి, "ఇంకా యిక్కడే బాగుచేస్తున్నారా? ఊరి కదలండి, నడవండి!" అని హెచ్చరిక లిస్తూ ముందుకు వెళ్లిపోయారు.



ఈ సంఘటన సుబాహుడికి ఆశ్చర్యాన్నే కాక, అనుమానంకూడా కలిగించింది. ఆ కాగడావాళ్లు బందిపోట్లుకాదు. గుర్రపు రోతులు ధరించిన దుస్తుల తీరుచూస్తే, వాళ్లు సైనికులుగా కనిపిస్తున్నారు. అయితే, వాళ్లు వీరపుర సైనికులా? లేక సర్వ కేతుడి సైనికులా? కాగడాల చుట్టూ చేరిన జనం కదిలి వెళ్లవలసిన ప్రాంతం ఏదైవుంటుంది?

ఇలాంటి ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాబట్టాలంటే, తను ఆ కాగడాలున్న చోటుకు వెళ్లటం ఒక్కటే మార్గమని సుబాహుడు నిశ్చయించుకున్నాడు. ఒకవేళ



వాళ్లు వీరపురం పొరులే అయితే, వాళ్లనుంచి తను ఒక గుర్రాన్ని ఎరువు తీసుకుని త్వర త్వరగా వీరపురం చేరవచ్చు. అలాకాక వాళ్లు శత్రువులైతే... సుబాహుడు తన దుస్తులకేసి పరీక్షగా చూసుకున్నాడు. ఈ చింకిగుడ్డల్లో తను ఫలానా అని ఎవరూ గుర్తించలేరన్న ధైర్యం అతడికి కలిగింది. అతడు ముందుకు నడిచి కాగడాలవాళ్లను సమీపించాడు.

సుబాహుడు దాపులకు వచ్చేలోపలే, కాగడాల చుట్టూ చేరినవాళ్ళల్లో ఒకడు, పెద్దగా గొంతెత్తి, "అడుగో, ఎవడో బిచ్చగాడు వస్తున్నట్టున్నది. ఒరే తిరిపెం! నువు యిక అడుక్కుతివ నవసరంలేదు. తెల్లవారే లోపల మేము వీరపురాన్ని కొల్లగొట్ట పోతున్నాం. మావెంట వస్తేవా, నీక్కూడా అటూయిటూ పథాలుగు తరాలకు సరిపడా సొమ్ము దొరుకుతుంది! ఏమంటావ్? వస్తావా?" అన్నాడు.

సుబాహుడు నిర్విణ్ణుడై అంతలోనే తేరు కుని, "అవును దొరా! నేనూ మీవెంట వీరపురం వస్తాను. నాకు సొమ్మేమీ అవ సరం లేదు. బొక్కటానికి యింత బువ్వ దొరికితే చాలు!" అన్నాడు.

అవతలివాడు ఏదో అసబోయేంతలో కొందరు రౌతులు వేగంగా అటు వస్తూ, "సర్పకేతరాజుకూ జై!" అంటూ అరిచి, "మీలో ఎవరైనా వీరపురం వాళ్ళున్నారేమో ఇప్పుడే చూసుకోండి. తరవాత ఏడిచి లాభంలేదు!" అన్నారు.

జనంలో ఒకడు, సుబాహుణ్ణి వాళ్లకు చూపుతూ, "ఇక్కడ వున్నవాళ్లమంతా ఒకరినొకరు ఎరిగున్న వాళ్లమే! ఏదెవడో కొత్తవాడు. బిచ్చగాడిలా వున్నాడు. యిప్పుడే యిక్కడికి వచ్చాడు," అన్నాడు.

రౌతులు ఒకరి ముఖాలోకరు చూసుకుని, 'హేయ్' అంటూ సుబాహుడికేసి తమ గుర్రాలను దూకించారు.—(ఇంకా వుంది)



పగ ప్రతీకారం

పట్టువిడపని విక్రమార్కుడు మరొకసారి చెట్టువద్దకు వెళ్ళి, చెట్టుమీదినుంచి శవాన్ని దించి భుజాన వేసుకుని, మౌనంగా శ్మశానం కేసి నడవసాగాడు. అప్పుడు శవంలోని బేతాళుడు, “రాజా, నీవు సాహసోపేతుడవు. అయినా నీ సాహసాన్ని అకారణంగా ప్రదర్శించటం నాకు అశ్చర్యకరంగా ఉన్నది. ఎందుచేతనంటే, సాధారణంగా మానవులు తమ పగ తీర్చుకోవటంలో మాత్రమే అమానుషమైన సాహసం ప్రదర్శిస్తారు. దీనికి మంచి నిదర్శనం దుర్గ. నీకు శ్రమ తెలియకుండా ఉండగలందు లకు అమె కథ చెబుతాను విను,” అంటూ ఈ విధంగా చెప్పసాగాడు :

పూర్వం వైశాలీనగరంలో వినయుడనే సాలె ఒకడుండేవాడు. అతను దుర్గ అనే అమెను పెళ్ళాడాడు. వైశాలీనగరపు రాజు అసమర్థుడు కావటంచేత ఆ నగరంలో

బేతాళ కథలు



జరుగుతూనే ఉండటంమూలాన దాన్ని గురించి విచారణగాని, హంతకుడికి శిక్ష విధించటంగాని జరగలేదు.

నలుగురూ సహాయంపట్టి వినయుడి శవాన్ని ఇంటికి చేర్చారు. ఆ భర్తతో దుర్గ గట్టిగా ఏడాదికూడా కాపరం చెయ్యలేదు. అతని శవాన్ని చూడగానే ఆమె కొయ్యబారి నట్టయిపోయింది. ఆమె కంట ఒక్క కన్నీటి బిందువుకూడా రాలేదు. మొట్టమొదట ఆమె తన భర్తతోపాటు చనిపోదామను కున్నది గాని, మరుక్షణమే ఆమె అభిప్రాయం మారిపోయింది.

అరాజకం బయలుదేరి, ప్రజలలో కక్షలు ఏర్పడి, ఘోరమైన కొట్లాటలకు దారి తీశాయి. దుర్గ కావరానికి వచ్చిన ఏడాదికే ఈ కొట్లాటలు చెలరేగాయి. ఆ నగరంలోనే వీరభద్రుడనే ధనికుడొకడున్నాడు. ఆయన కూడా వినయుడికి చాలాకాలంగా వైరం ఉన్నది. అరాజకం విజృంభించి, పట్టపగలే నడివిధులలో మనుషులు ఒకరినొకరు హత్యలు చేసుకుంటున్న రోజులలో ఈ వీరభద్రుడు తనకు శత్రువైన వినయుణ్ణి హత్యచేసేశాడు.

ఈ హత్యనుగురించి నగరంలో అందరికీ తెలిసింది. కాని అలాటి హత్యలు రోజూ

వినయుడు చనిపోయేనాటికి దుర్గ అరు మాసాల గర్భవతి. “నా కడుపున కొడుకు పుడతాడు. వాడు పెద్దవాడై తన తండ్రి హత్యకు పగ తీర్చుకుంటాడు. వాడిచేత ఆ వీరభద్రుణ్ణి చంపించిగాని నేను చాప గూడదు. నేను యిప్పుడే మరణిస్తే నా భర్తకోసం పగతీర్చుకునేవా రెవరున్నారు?” అనుకున్నదామె.

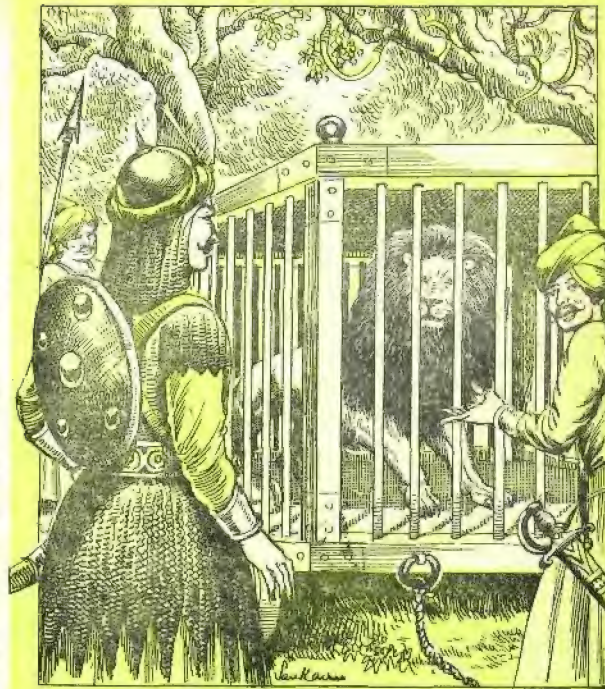
నిజంగానే దుర్గ వినయుడి చావుతో దిక్కులేని మనిషి అయిపోయింది. ఆమెకు తనవైపువారుగాని, భర్తవైపువారుగాని ఎవరూ లేరు. ఆమె కిప్పుడు పగే అందరు బంధువులూనూ. ఆమె నిండుచూలాలుగా ఉండి

కూడా అమోరాత్రాలు నూలు వడికి, అది అమ్మగా వచ్చిన డబ్బుతో తననూ, తన గర్భంలో ఉన్న శిశువునూ పోషించుకుంటూ ఒంటరి జీవితం గడపసాగింది. ఆమె హృదయంలో రగిలే పగకు ఆమె పడుతున్న శ్రమ చితుకులలాగా పనిచేసింది.

కనబోయే క్షణందాకా ఆమె శ్రమ చేస్తూనే ఉండే, ఎవరి సహాయమూ లేకుండానే, తాను కోరుకున్న ప్రకారం ఒక మగ పిల్లవాణ్ణి కన్నది. ఇంకా కళ్ళుకూడా తెరవని ఆ పసిగుడ్డుతో ఆమె, "నాయనా, నువ్వు ఎందుకు పుట్టావో తెలుసునా? నీ తండ్రిని చంపిన నీచుడు, వీరభద్రుణ్ణి చంపి పగ తీర్చుకోవటానికి పుట్టావు. నీచేత ఆ పని చేయించటానికి నేను నిప్పులో దూకమన్నా దూకుతాను!" అన్నది.

ఆ కుర్రవాడికి దుర్గ విక్రముడని పేరు పెట్టుకున్నది.

విక్రముడు పుట్టిన కొద్దికాలానికే ఇంద్ర సేనమహారాజు వైశాలీనగరంపైన యుద్ధం చేసి గెలిచి, ఆ నగరంలో తిరిగి శాంతి భద్రతలు నెలకొల్పాడు. ఈ ఇంద్రసేన మహారాజు మహా శక్తిసంపన్నుడు, గొప్ప ధీరుడూ, వీరుడూనూ. ఆయన వేటకు వెళ్ళితే పులులు, సింహాలు మొదలైన



పూతుక మృగాలను సయితం ప్రాణాలతో పట్టి తెచ్చేవాడు.

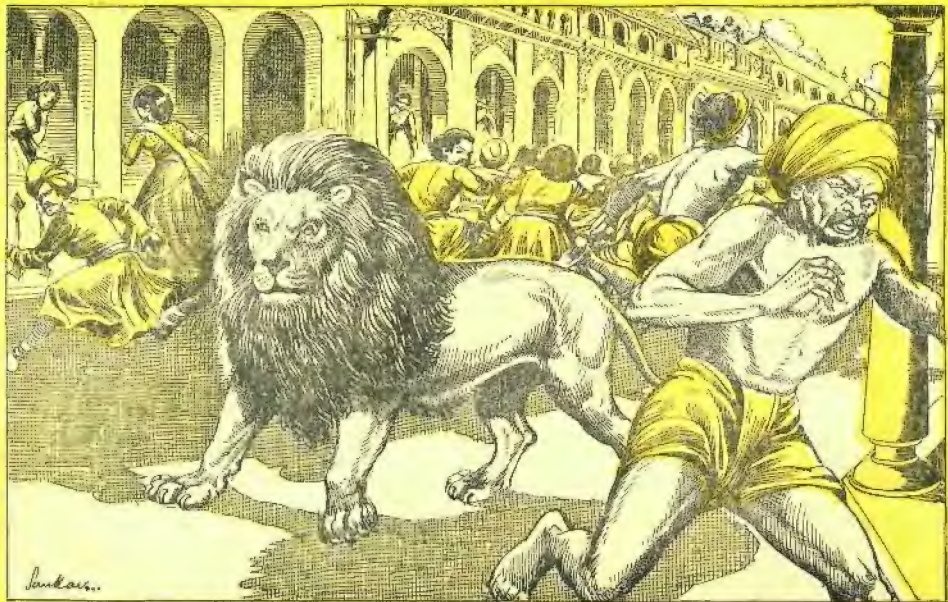
ఒకసారి ఆయన ఇలాగే వేటకు వెళ్ళి ఒక అపూర్వమైన మృగరాజును పట్టుకుని వచ్చాడు. తన ప్రతాపానికి చిహ్నంగా ఆయన ఆ సింహాన్ని వైశాలీనగరం పంపించి, నగరమధ్యంలో దానికొక గృహం కట్టించి, దాని పోషణకు తగిన ఏర్పాట్లన్నీ చేశాడు. వైశాలీ పౌరులకు సింహగృహం ఒక దేవాలయమైపోయింది. వారు సింహాలను గురించి వినటమేగాని, బతికి ఉన్న సింహాన్ని చూసి ఎరగరు. అందులోనూ ఇది చాలా పెద్ద సింహం. దాని మెడమీది జూలు పెద్ద పొద

లాగా ఉండేది. కొందరు పౌరులు ఆ సింహాన్ని సాక్షాత్తు నరసింహస్వామిలాగా భావించి దానికి దణ్ణాలు పెట్టుకునేవారు. రోజూ వేలాది స్త్రీలూ, పురుషులూ, పిల్లలూ సింహాన్ని చూడటానికి సింహగృహానికి వెళ్ళే వారు. ఈ సింహాన్ని చూసి పోవటానికి చుట్టుపక్కల గ్రామాలనుంచే గాక, దూర దేశాలనుంచికూడా జనం వస్తూండేవారు.

సింహంకూడా గుడిలో దేవుడి విగ్రహం లాగే ప్రవర్తించేది. ఎంతమంది తనను చూడటానికి వచ్చినా అది ఎవరికేసీ చూసేది కాదు; దాని చూపు ఎక్కడో ఉండేది. ఎవరైనా దగ్గరకు వచ్చి దానిని పలక

రించినా దానికి వినిపించినట్టుండేదికాదు. ఇలా కొంతకాలం గడిచాక ఒకనాడు సింహం దాని గృహం నుండి బయటికి వచ్చింది. ఆ ఉదయం దానికి అహారం వేసినవాడు సింహగృహం తలుపు సరిగా గడియపెట్టలేదు. వాడు వెళ్ళిన కాస్సేపటికి సింహం తన పంజాతో ఇనపతలుపును తోసి తీవిగా బయటికి వచ్చి, షికారుకు పోతున్న దానిలాగా వీధివెంట నడవసాగింది. అది నిర్బంధంలోనుంచి తప్పించుకుని పారి పోయే లక్షణాలేమీ కనబరచలేదు.

వీధిలో నడుస్తున్న సింహం కంట బడ గానే జనంలో హాహాకారాలు బయలు



దేరాయి. చావునుంచి పారిపోతున్నవారి
లాగా జనం పారిపోయి ఇళ్ళలో దూరి తలు
పులు గడియలు వేసుకుని భయంతో వణికి
పోయారు. సింహం తప్పించుకున్నదన్న
వార్త కార్చిచ్చులాగా నగరం నాలుగు
మూలలకూ వ్యాపించింది. మంత్రించి
నట్టుగా వైశాలీనగర వీధులన్నీ కొద్దిసేపట్లో
నిర్జనమైపోయాయి.

జనం పొందిన ఈ సంక్షోభాన్నికూడా
సింహం గమనించినట్టు కనబడలేదు.
మామూలు ప్రకారమే దాని చూపు ఎక్కడో
ఉన్నది. తనను చూసి పారిపోతున్న
జనాన్ని అది తరమలేదు. తనను మళ్ళీ

ఎవరైనా పట్టి బంధిస్తారేమోనని అయినా
అది వేగంగా నడవలేదు. షికారుకు పోయే
రాజరాజులాగా అడుగులు వేసుకుంటూ,
చూపును ఏ పక్కకూ మరల్చుకుండా ఎదు
రుగా చూసుకుంటూ అది ఊరి వెలవల
ఉన్న మైదానంవేపు వెళ్ళింది.

ఆ మైదానంలో ఆ సమయానికి కొందరు
పిల్లలు ఆడుకుంటున్నారు. సింహం తప్పిం
చుకు పోయిన వార్త ఊరంతా పాకినా ఈ
పిల్లలకు తెలియలేదు. సింహాన్ని వారు
అంత దూరంలో వుండగానే చూసి,
“అమ్మయ్యా!” అని చెల్లాచెదురుగా పరి
గెత్తారు. వారిలో ఒక రెండేళ్ళ కుర్రాడు





పరిగెత్తబోయి బోర్లా పడ్డాడు. పిల్లలను చూడగానే అడుకోబుద్ధి పుట్టినట్టుగా సింహం చెంగుచెంగున ఎగురుకుంటూ వెళ్ళి కింద పడిపోయిన పిల్లవాడిదగ్గర పడుకుని వాడి శరీరం పైన తన పంజా పెట్టి, మళ్ళీ పర ధ్యానంలో పడిపోయింది.

ఈ పిల్లవాడు దుర్గ కొడుకు ఎక్రముడు.

నగరవాసులు తమ ఇళ్ళలో దూరి తలుపులు బిగించుకున్నప్పటికీ, ఎవరో ఒకరు సింహాన్ని గమనిస్తూనే ఉన్నారు. అది ఎటుగా పోతున్నది, ఏమి చేస్తున్నది ఇళ్ళలో ఉన్న ప్రజలకు వార్త తెలుస్తూనే ఉన్నది. సింహం మైదానంకేసి వెళ్ళిందన్న వార్త

అనోటా అనోటా దుర్గకు చేరగానే ఆమె గుండె అవనిపోయింది. తన కొడుకు ఆ మైదానంలో ఆడుకుంటూ ఉండటం ఆమె కొంత సేపటికైతం స్వయంగా చూసింది. సింహం ఆ పిల్లవాణ్ణి ఏమైనా చేసిందంటే ఆమె జీవితం శూన్యమైపోతుంది. ఇంత కాలంగా చల్లారకుండా ఆమె తన హృదయంలో పొషించుకుంటూ వస్తున్న పగ ఎందుకూ కాకుండాపోతుంది.

దుర్గ దబాలున ఇంటి తలుపు తెరుచు కుని, గబాగబా వీధివెంట నడుస్తూ మైదానం కేసి బయలుదేరింది. సింహం తనను చంపుతుందన్న భయం ఆమెకే కోశానా లేదు. అవసరమైతే ఆ సింహంతో పోరాడి అయినా సరే తన కొడుకును రక్షించుకోవా లన్న ఉద్దేశం ఒకటే ఆమె మనస్సులో పరవళ్ళు తొక్కుతున్నది.

త్వరలోనే ఆమె మైదానం చేరుకుని అక్కడ పడుకునిఉన్న సింహాన్ని, దాని కాలికింద బోర్లాపడి ఉన్న తన కుర్రవాణ్ణి చూసింది. వాడు కదలటం లేదు; చచ్చి పోయాడేమో ననుకున్నది. కాని ఎక్కడా రక్తం ఉన్నట్టు లేదు. దుర్గ ఊపిరి బిగ బట్టి అడుగులో అడుగువేస్తూ సింహాన్ని సమీపించింది. సింహం చూపు ఎక్కడో

ఉన్నది. అది దగ్గరకు వస్తున్న దుర్గకేసి తలకూడా తిప్పలేదు.

దుర్గ సింహానికి రెండుగజాల దూరంలోకి వెళ్లి, వణుకుతున్న గొంతుతో, "నాయనా, నరసింహస్వామీ! నా పిల్లవాణ్ణి తీసుకోకు, నాకిచ్చేయ్యి! వాడు తప్ప నాకీ ప్రపంచంలో ఇంకేమీ లేదు!" అన్నది.

సింహం వినిపించుకోలేదు.

"నాభర్తను ఆ దుర్మార్గుడు వీరభద్రుడు హత్య చేశాడు. నేను గట్టిగా ఒక్క ఏడాది కూడా సుఖపడలేదు. వాడు నా బతుకు బుగ్గిచేశాడు. నా పగ తీర్చుకోవటానికి ఈ పిల్లవాడే ఆధారం. ఏడు పోయాడంటే నేను పడ్డ కష్టాలన్నీ వృథా అయిపోతాయి!" అన్నది దుర్గ సింహాన్ని ఇంకా సమీపించి.

ఎన్నడూ ఎవరికేసీ చూడని సింహం తల తిప్పి దుర్గకేసి చూసింది. దుర్గ అంటున్న మాటలు దానికి అర్థమయినట్టే కనబడింది. దుర్గకు మొండిచైర్యం వచ్చింది. ఆమె ముందుకు వంగి తన పిల్లవాణ్ణి అందుకుంటూ, "నరసింహస్వామీ, తండ్రీ! నా కొడుకును నేను తీసుకుంటున్నాను! పంజా విప్లకు, నాయనా, నీ గోళ్ళు గీసుకుని నా చిట్టితండ్రీ శరీరం గాయపడుతుంది! అయి పోయింది—ఒక్క క్షణం!" అంటూ పిల్ల



వాణ్ణి సింహం కాలికిందనుంచి కొంచెం కొంచెమే లాగేసింది.

సింహం దృష్టి మళ్ళీ ఎటో వెళ్ళిపోయింది. అది దుర్గకేసి గాని, ఆమె తీసుకున్న పిల్ల వాడికేసిగాని చూడటం లేదు. దుర్గ తన కొడుకును అక్కున అదుముకుని చిన్నచిన్న అడుగులు వేసుకుంటూ ఇవతలికి వచ్చేసింది. తీరా అపద దాటిపోయాక ఆమెకు పెద్ద ఆనందమూ, దానితోబాటే గొప్ప నీర సమూ వచ్చేసింది. పిల్లవాడు చెక్కుచెదర లేదు. "నాన్నా" అంటే పలికాడు.

వాణ్ణి ఎత్తుకుని నిర్జనమైన వీధులవెంట తిరిగివస్తూ దుర్గ, "నాన్నా, సింహంతో

నేనన్న మాటలన్నీ విన్నావా? నేనేమన్నానో నీకు అర్థమయిందా?” అన్నది.

“అర్థమయిందమ్మా!” అన్నాడు విక్రముడు.

సింహంపద్మనుంచి తన కొడుకును తెచ్చు కుంటున్న దుర్గను ఎంతోమంది చూసి అశ్చర్యపోయారు. “వాడు వరంపల్ల పుట్టిన వాడు! లేకపోతే ఆ సింహానికి చిక్కి బతికి ప్రాణాలతో బయటపడటమేమిటి?” అని అందరూ అన్నారు.

ఈ సంఘటన జరిగిన నాటినుంచీ వాడికి విక్రముడనే పేరు పోయి సింహదత్తుడనే పేరు సార్థకమయింది.

దుర్గ తన కొడుకును తెచ్చుకున్న కొద్ది సేపటికే రాజుగారు పంపిన సాయుధ భటులు వచ్చి సింహాన్ని బోనులో ఎక్కించి తీసుకుపోయి తిరిగి సింహగృహంలో పెట్టారు. అది వారికి ఏమాత్రమూ ఎదురు తిరగలేదు.

ఈ సంఘటన జరిగేనాటివరకూ వీర భద్రుడు మంచిరోజులు అనుభవించాడు. ఆయన పట్టినదల్లా బంగారమయింది, గంపెడు పిల్లలను కన్నాడు, ఆయన ఇల్లు పచ్చతోరణంగా ఉంటూవచ్చింది. కాని సింహం తప్పించుకున్ననాటినుంచీ ఆయనకు చెడ్డరోజులు సంప్రాప్తమయ్యాయి.



ఉన్నట్టుండి ఆయన భార్య అకారణంగా మరణించింది. తరవాత పిల్లలు ఒక్క రొక్కరే ఏవో రోగాలు రావటమూ మరణించటమూ ప్రారంభమయింది. వీరభద్రుడి అస్తికూడా హరించిపోసాగింది.

వీరభద్రుడిలో పూర్వం ఎన్నడూ పాప భీతి లేదుగాని, ఇప్పుడు తల ఎత్తింది. "వినయూణ్ణి హత్యచేసినందుకు అనుభవిస్తున్నాను. ఆ సింహం మామూలు సింహం కాదు. అది దైవాంశ గలది. అందుకే వినయూడి కొడుకును నాకోసం విడిచిపెట్టింది. నాకు వాడి చేతిలో చావు తప్పదు!" అని ఆయన అనుకో నారంభించాడు.

ఆయేడుకాయేడు వస్తున్నకొద్దీ సింహదత్తుడు అబానుబాహువుగా తయారవుతున్నాడు. వాడిప్పుడు నగరంలో అందరికీ కొడుకే. వాడి కేది కావలిసినా క్షణంలో ఎవరో ఒకరు ఇచ్చేవారు. దుర్గ కష్టాలు కూడా గడిచిపోయాయి. ఆమె కిప్పుడు కావలిసినంత తిండి! ప్రతివాళ్ళూ ఆమెను అభిమానించేవారే.

తన కష్టాలు కడతేరినా దుర్గకు వీరభద్రుడిపై పగ కొంచెంకూడా తగ్గలేదు. ఆమె తన కొడుకుతో అప్పుడప్పుడు, "నాయనా, నువ్వు ఎప్పుడు పెరిగి పెద్దవాడవై, నీ తండ్రి హత్యకు ప్రతికారం





చేస్తావా అని ఎదురుచూస్తున్నాను. ఈలోపల ఆ వీరభద్రుణ్ణి ఒకవేళ దేవుడే హతాత్తుగా ఎత్తుకుపోతాడేమోనని నాకు భయంగా ఉంది. ఆ దుర్మార్గుడికి చావు నీచేత రావలసిందే గాని మరొకవిధంగా వస్తే నేను సహించలేను” అనేది.

సింహదత్తుడు తల్లి చెప్పే ఈ మాటలను చాలా శ్రద్ధగా వినేవాడు. వాడు తన సింహాన్ని చూసుకునేటందుకుగాను తరుచు సింహ గృహానికి వెళ్ళేవాడు. అప్పుడప్పుడూ ఆ సింహం వాణ్ణి గుర్తించినట్టుగా చూసేది. అది అలా చూసినప్పుడల్లా వాడికి చెప్పరాని అనందం కలిగేది.

సింహదత్తుడు పెరిగి పెద్దవాడవుతున్న కొద్దీ వీరభద్రుడు తన చావు వాడి చేతిలో ఉన్నదని రూఢి చేసుకోసాగాడు. ఆయన కది సహజంగానే కనబడింది. అస లాయనకు చావుభయంకూడా లేకుండాపోయింది.

సింహం రానురాను ముసలిదైపోయింది. అది ఇవాళో రేపో చస్తుందని చెప్పుకోసాగారు. సింహదత్తుడు రాత్రింబగళ్ళు సింహగృహం దగ్గరే ఉండి సింహాన్ని చూస్తున్నాడు. అది ఇప్పుడు ఎవరికేసి చూడటంలేదు. చచ్చి పోయేలోగా అది తనకేసి ఒక్కసారి చూడాలని వాడికి తీవ్రమైన కోరిక కలిగింది. ఆ కోరిక సిద్ధించింది కూడా. ఆ సింహం ఇంకా కొద్దికాలంలో ప్రాణం విడుస్తుందనగా తల ఎత్తి సూటిగా సింహదత్తుడి కేసి చూసింది. ఆ చూపులో సింహదత్తుడికి ఒక విచిత్రమైన విషాదభావం కనబడింది. సింహం చచ్చిపోయినాక ఎంతో కాలానికి కూడా వాడికి అది చూసిన అఖరి చూపు కళ్ళకు కట్టినట్టుగా ఉండిపోయింది.

కొంతకాలం గడిచింది. ఒకనాటి మధ్యాహ్నం దుర్గ తన కొడుకును పిలిచి, వాడిచేతి కొక బాకు ఇచ్చి, “నాయనా, నీ తండ్రి హత్యకు ప్రతిక్రియ చేసేరోజు వచ్చింది. వీరభద్రుడు ఏదో పనిమీద పోరు

గూరు వెళ్ళాడు. సాయంకాలానికి తిరిగి వస్తాడని తెలిసింది. నగరం బయట అడవిలో పొంచిఉండి ఆ హంతకుణ్ణి కడతేర్చి ఇంటికి రా!" అన్నది.

"అలాగేనమ్మా!" అంటూ సింహదత్తుడు బాకు తీసుకున్నాడు. ఆ సాయంకాలం వాడు అడవికి వెళ్ళి వీరభద్రుడి రాకకొనం ఎదురు చూడ సాగాడు. సూర్యాస్తమానం కాబోయే ముందు వీరభద్రుడు ఒంటరిగా అటుగా వచ్చాడు. సింహదత్తుడు ఒక చెట్టు చాటునుంచి వీరభద్రుడిపై బడి, అతి సులువుగా కింద పడగొట్టి గుండెలమీద ఎక్కి కూచుని బాకు పైకి తీశాడు.

వీరభద్రుడు ముసలివాడైపోయాడు. సింహదత్తుడేమో మంచి పటుత్వం గల యువకుడు. ఒకవేళ వీరభద్రుడు పోరాడినా ఆపాయం తప్పించుకునే ఆశ లేదు. చావటానికి సిద్ధంగా ఉన్న వీరభద్రుడు సింహదత్తుడి కళ్ళలోకి చూశాడు.

మరుక్షణం సింహదత్తుడు ఎత్తిన బాకు ఎత్తినట్టే ఉండిపోయింది. ఎందుకంటే అతనికి వీరభద్రుడి కళ్ళు చూడగానే చనిపోయే టప్పుడు సింహం చూసిన చూపు జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆ చూపులో భయం ఏమీ లేదు, ఏదో ఒక వింత అయిన విషాదం మాత్రమే మిగిలి ఉన్నది.



సింహదత్తుడు బాకు విసిరి దూరంగా పారేసి, వీరభద్రుడి గుండెలమీది నుంచి లేచి, అలాగే అడవికేసి వెళ్ళిపోయాడు. వాణ్ణి మళ్ళీ ఎవరూ చూడలేదు.

బేతాలుడి కథ చెప్పి, "రాజా, నన్నొక సందేహం వేధిస్తున్నది : సింహదత్తుడు తన తల్లి కోరిన ప్రకారం వీరభద్రుణ్ణి చంపి తండ్రి హత్యకు ప్రతిక్రియ ఎందుకు చెయ్య లేదు? ఈ ప్రశ్నకు సమాధానం తెలిసి కూడా చెప్పకపోయావో నీ తల పగిలి పోతుంది," అన్నాడు.

దానికి విక్రమార్కుడు ఇలా సమాధానం చెప్పాడు :

"పగ వెంటనే ప్రతిక్రియ ఉంటుంది. ఈ సందర్భంలో పగ నిజంగా దుర్గది, సింహదత్తుడిది కాదు. వాడు వీరభద్రుణ్ణి చంపటానికి ఒప్పుకున్నది తన తల్లి పగ తీర్చటానికే. అయితే తీరా ప్రతిక్రియ చేయ బోయే సమయానికి సింహదత్తుడు మరొక

విషయం తెలుసుకున్నాడు. అతని బుద్ధికి సింహమూ, వీరభద్రుడూ ఒకటిగానే కనిపించారు. ఇద్దరూ క్రూరస్వభావులే, ఇతరులకు ప్రాణహాని చేసినవారే. అయితే ఈ వీరభద్రుడిలాటిదే అయిఉండికూడా సింహం తనను చంపక వదలిపెట్టి తనకు తండ్రి తరవాత తండ్రి అయింది. లోకులు తనకు దాని పేరే పెట్టారుకూడా. ఆ సింహం ముసలిదై ఉండి తనకు చిక్కిఉంటే దాన్ని వాడు చంపలేదు. అలాటి స్థితిలోనే వీరభద్రుడు తనకు చిక్కాడు. తన తండ్రిని హత్య చేసినప్పటికీ ఆ ముసలివాణ్ణి చంపటానికి తగిన కారణం తనకు లేదని సింహదత్తుడికి తోచింది. వాడు తన తల్లి పగను తన పగ చేసుకోలేకపోవటంచేత ఇంటికి పోకుండా దేశాలమీద పడి వెళ్ళిపోయాడు!"

రాజుకి విధంగా మౌనభంగం కలగగానే బేతాళుడు శవంతో సహా మాయమై మళ్ళీ చెట్టెక్కాడు. —(కల్పితం)





కొక్కొక్కాకీయం

నీచస్వామి కథ :

మునుపు నేనొక వృక్ష-మున నుండుచుంటి
అనయ మా చెట్టు తొ-ర్రనె ఉండె పిచుక.
సాయంతన మృగు-సరి కది వచ్చి
ఆయా సమాచార-మంతయు చెప్పు
దినదినమ్మిటు గోఘ-లను సేసికొంచు
తను జీవములవలె - తవిలియుండితిమి.
ఇటులుండ నొకనాడు - ఎంత ప్రాదైన
చటకమ్ము రాదయ్యె - కటకట కలిగె
కటకట వడుచు నె-క్కడి కేగె ననుచు
కటు వియోగమ్మున - కాల మీదితిని.
కొన్నాళ్ళ కట కొక - కుందేలు వచ్చి
చిన్ని కొటరమున - చేరి వసించె.
పిచుక రాదయ్యె నూ - రక దీని గూడ
ఇచట రానీకుండు - టెలని యుంటి.
మఱి కొన్నినాళ్ళలో - మంచి లావెక్కి
చరచర వచ్చె నా - చటక మచ్చటికి.

కొటర మందున్న - కుందేలు జూచి
ఘాటు మాటల దిట్టి - కదలి పొమ్మనియె.
కుందేలు : "నీదెట్లు - కొటర మయ్యె ?
ఇందుండి పోయిన - నింకెట్లు నీది ?
ఒకసారి వీడిన - నిక నీది కాదు.
ఒక పది యేండ్లుగా - నుంటి నిచ్చోట.
పది యేండ్లుగా అను-భవమున్న చాలు
అది వారిదే ధర్మ - మీది వినలేదే !"
అనిన పిచ్చుక 'ధర్మ - మనుచుంటి వింక
చని ధర్మశాస్త్రజ్ఞ-లనె చూత' మనియె.
ఈ వివాదము పరి-ష్కృత మెట్టులగునె
ఆ విధమ్మును చూడ - సరిగితి కూడ.
దారిలో నొక పిల్లి - దరిసెనమయ్యె
తీరమందున మౌని - తెఱగున నిల్చి
క్షణ భంగురమ్ము లో-కము శాశ్వతమ్యె ?
గుణమొక్కటే నిల్చు - కొన కనుచుండె.
అదిగో ధర్మవు చెప్ప - నా పిల్లి నడుగు.



పద మనె కుందేలు - పక్షి యాకొట్టె.
 ఏమైన ఇది పిల్లి - విదెట్టు లగునె
 ఈ మార్గమున నిల్చి-యె అడుగుదము.
 అని యవి సంగతి - యంతయు వినిచి
 వినిపింపు న్యాయమ్ము - వివరమ్ముగాను.
 అపరాధ మెవరిదో - అతని దినుము
 కపటమ్ము లేక మా - కలతను దీర్చు.
 అని యవి యడిగిన - హరహరా మాంస
 మును తిను సరకమ్ము - మున్నె మానితిని
 ముసలి నైతిని చెవుల్ - మూతలు వడియె
 విసవిన రండు నా - వీనుల కడకు.
 అని నమ్మబల్కిన - సప్తను గాకంచు

తన దాపునకు నవి - దుఱిసిన యంత
 తటుకున నొకదాని - తల పట్టుకొంచు
 కటుకున నొకదాని - కాలితో పట్టి
 త్రుటి మాత్రలో మింగె - దొంగ ఆ పిల్లి
 అటు గాన ఖద్రుని - అధికారమేల?"

ఈ కాకి మాటల - కెంతేని మెచ్చి
 ఆ కాన పక్షు-లయ్యువి జారుకొనియె.
 కాకి నా రాచఱి-కము గూర్చెనంచు
 కాకతో గూబ వె-క్కనపడి పల్కె
 "నీకు నాకిక కల్గె - నిత్య వై రమ్ము
 నీ కాకికులమెల్ల - నీరగు" నంచు.
 అనాటినుండి అ-య్యా నేటి దనుక

మానదు గూబకు - మనకు వైరమ్ము

* * *

అని మంత్రి చెప్పిన - నా కాకరాజు
 అనియె నీ పగ తీర్తు - నది యేమియైన.

మేఘవర్షదనే మంత్రి:

బలవంతులైన శ-త్రుల వంచనమున
 తలక్రిందు సేయుట - తప్పదు వినుము.
 ఒక ఊర నొక బ్రాహ్మ - డుండు కర్మరుడు
 ఒకపరి యజ్ఞమ్ము-నకు యజ్ఞపశువు
 యాచించి కొనిపాపు - నపుడది లాగ
 తోచక భుజములం-దున నుంచి నడువ
 కనుగొని మువ్వరు - కపటులు వేగ

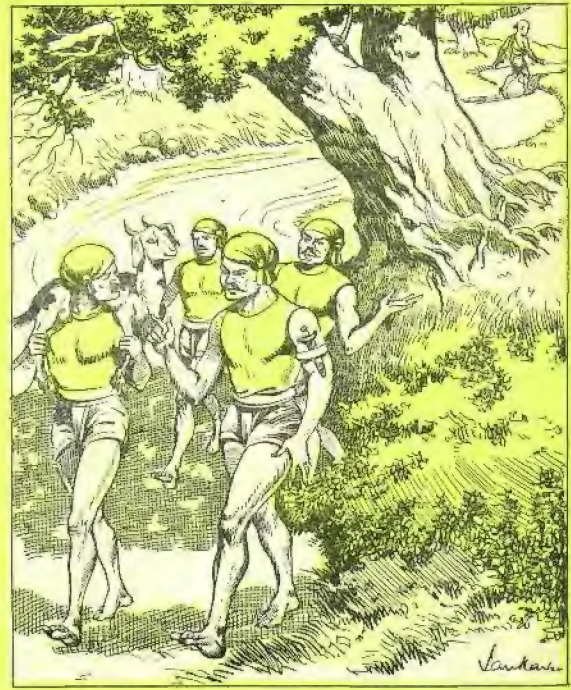
చందమామ

వెనుక వెన్నగ వచ్చి - విప్రు వంచింప
తలచి అందున వాడు - తగవరివోలె
పిలిచి యిట్లనె వాడు - పెద్ద ధూర్తుండు.
“స్వామి యేమిది కుక్క - నేమిటి మీరు
ఈ మాడ్కి మోసుక - ఏగుచున్నారు?”
అన్నమాటకు కోప - మంది బ్రాహ్మణుడు
కన్నులు వోయెనా - కాదురా కుక్క
అని అదిలింప అ-య్యా కోప మేల?
చనుడు మీ యిష్టమే - సాగునుకాక.
ఆ ధూర్తు డటు వోవ - సంత నింకొకడు
సాధింప దలచి ఆ - స్వామిని జీరి

“స్వామి యేమిది కుక్క - నేమిటి మీరు
ఈ మాడ్కి మోసుక - యేగుచున్నారు”
అని పల్కె బ్రాహ్మణు - డంత కోపింప
చనె వాడు చూడవ - జనుడును వచ్చి
ఆ మాటలె యన - ననుమాన మంది
ఏమి తోచక బ్రాహ్మ - డిస్సి యటంచు
పశువును పడవైచి-పరుగెత్తిపోయె
పశువు నా ధూర్తులు - పట్టుక చనిరి.
అదికాక అల్పులే - అయిన పెక్కురను
పదిరించు పెప్పు డెం-తే కీడునుమ్ము.

* * *

అని స్థిరజీవి వా-క్యము విన్నతోనె
వినిపింపు మది యెట్టు - లనె మేఘవర్షి.



స్థిరజీవి:

ఒక పాము బొతీయ లో-నికి దూరునవుడు
ఒక ముల్లు గ్రుచ్చుక - నొక గాయమయ్యె.
మెలమెల్ల చీమలు - పిలిపిల మూగి
కలవరపెట్టి నా-గము చంపివైచె
కావున నే చెప్పు - కరణిని చేయు
మీపు విరోధుల - నెదిరించవచ్చు.

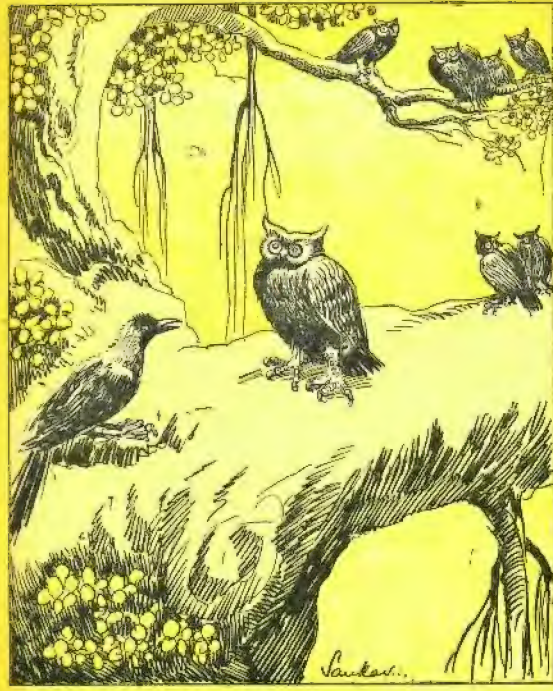
మేఘవర్షుడు:

అది యేమి కార్యమో - ఆనతి యిమ్ము
పెదవి కదల్చుక - విందు నామాట.

స్థిరజీవి:

సరి నన్ను ఔక్కల - సడలింప జేసి

చందమామ

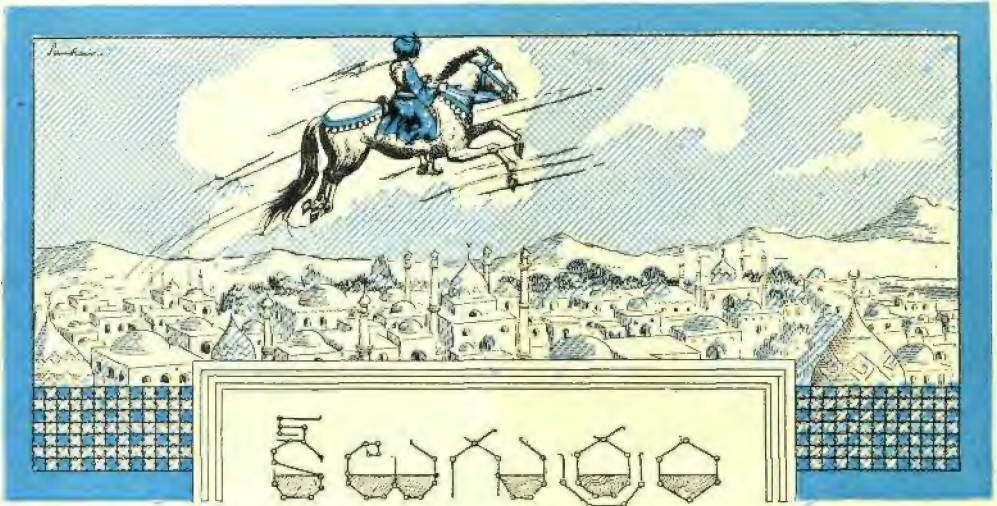


మఱిమఱి నిందించి - మఱిమఱి కొట్టి
 పగవారు నమ్మెడి - పగిది, ఈ చెట్టు
 పగులు దాపున నన్ను - పడవైచి పొండు.
 కొండపై సుఖముగా - నుండుడు మీరు
 ఉండి నేనిట వారి - యునికి నెఱింగి
 నమ్మించి పరిమార్చి - నా రాజు జూతు
 నమ్మదిగా పొండు - నే పని విందు
 * * *
 అందఱు వినునట్లు - లంతట రాజు
 మందుడా యని తిట్టి - మఱిమఱి కొట్టి
 స్థిరజీవి నక్కడ - ధరవైచి తాను
 పరివారమును గూడి - గిరిమీది కేగె

చీకటి పడినంత - చెనటి ఆ గూబ
 కాకుల జంప న-క్కడకు నేతెంచి
 ఒక్క పిట్టయు లేమి - నూహింపలేక
 తక్కిన భృత్యుల - దద్దయు నడుగ—
 ఇంతలో స్థిరజీవి - ఇది యదనంచు
 చింతించు గూబల - చెంతకు జీరి
 కాకరాజున కేసు - కడుగూర్చు మంత్రి
 ఏకాకి నిటు జేసి - ఏగె నారాజు
 అనినంత గూబ రా - జట కేగుదెంచి
 వినుపింపు నీకథ - వివరింపుమనియె.

స్థిరజీవి గూబరాజుతో :

విమందునో రాజ - విమందునయ్య
 మా మహారాజుతో - మాటల బడితి.
 గూబలతో పోరు - కూడ దటన్న
 గూబమిత్రుడ నంచు - కోపించె నతడు
 నన్నిట్లు హింసించి - నగుబాటు చేసె
 ఉన్నాడ కొనఊపి - రున్నది నాకు
 కానంత తేరుకో - గలుగు నందాక
 మీ సన్నిధానమే - ఆస నాకింక
 అపైన కాకుల - అవాసములను
 మీ పెద్దలకు జూపి - మెప్పింతు నయ్య
 * * *
 గూబరాజుది విని - గొప్ప మంత్రులను
 మాబాగు! కర్తవ్య - మది తెల్పుడనియె.

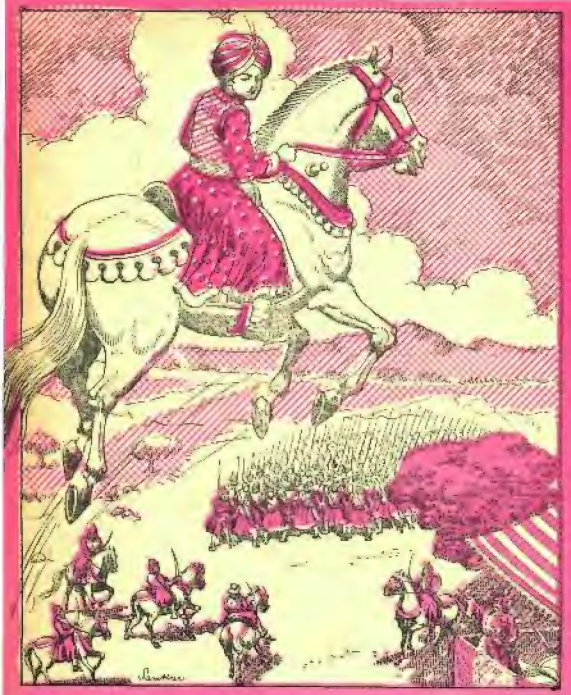


3

[కిలుగుర్రంపై ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోయిన రాజకుమారుడు అక్కార్ ఆ గుర్రాన్ని స్వాధీన పరచుకునే ఉపాయాలు తెలుసుకున్నాడు. అతను ఆ గుర్రంతోసహా ఒక దేశంలోని రాజ భవనంమీద దిగి అర్ధరాత్రి అంతాపురంలో ప్రవేశించి అతి సౌందర్యపతి అయిన రాజ కుమార్తెను షమ్సుఅల్ నహర్ ను చూసి, ప్రేమించాడు. ఇంతలో ఆమె తండ్రి అక్కడికి వచ్చి అతనిని చూసి, తనకు పరువు భంగం అవుతుందనే ఉద్దేశంతో వారిద్దరికీ రహస్యంగా వివాహం చేస్తానన్నాడు. రాజుగారిపద్ధతి ఉండే ఎనభైవేల ఆయుధభటులతోనూ ఒంట రిగా తనను యుద్ధం చేయనిచ్చినట్టయితే పెళ్ళాడతానన్నాడు అక్కార్. మర్నాడు సైన్యాన్ని ఆయత్తం చేశారు. “నా గుర్రం రాజభవనంమీది మీదైపై ఉన్నది. దాన్ని తెప్పించండి!” అన్నాడు అక్కార్. అందుకై రాజు తన సేనానాయకుణ్ణి పంపాడు.]

సేనానాయకుడు మీదై ఎక్కేసరికి అక్కడ తెలిసింది. ఇది చూసి ఆయన, ఆయన ఆయనకు ఎంతో అందమైన గుర్రం కని వెంట వచ్చిన భటులూ విరగబడి నవ్వారు. పించింది. అంత అందమైన గుర్రాన్ని “ఈ గుర్రంతోనా వాడు యుద్ధంచేసేది? ఆయన ఎన్నడూ చూసి ఉండలేదు. కాని వెరివాడులాగున్నాడే!” అన్నాడు ఒకడు. ఆయన దానిని సమీపించి చూస్తే అది “ఇందులో ఏదైనా తంత్రం ఉందేమో, చండ్రకొయ్యతోనూ దంతంతోనూ చేసినదని ఎవరు చూశారు?” అన్నాడు మరొకడు.

ఆర్. దయానందరావు



భటులు ఆ గుర్రాన్ని ఎత్తుకుని మైదానానికి తీసుకువచ్చి రాజుగారి ఎడట ఉంచారు. వెంటనే దాని చుట్టూ జనం మూగి వింతగా చూడసాగారు.

రాజుగారు ఆశ్చర్యంతో అక్కారేసి తిరిగి, “ఇదేనా నీ గుర్రం?” అని అడిగాడు. అక్కార్ అవునని తలవూపాడు. “అలాగా! అయితే దానిమీద ఎక్కి యుద్ధానికి కదులు!” అన్నాడు రాజు.

“ఈ జనాన్ని దూరంగా వెళ్ళమనండి. ఆ తరవాత నేను దాన్ని ఎక్కి మీ బలాన్నితని క్షణంలో చెల్లాచెదురు చేస్తాను!” అన్నాడు అక్కార్.



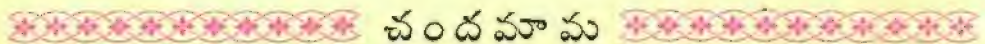
“నువ్వు వారిని సంహరించటానికి ఏ మాత్రమూ సంకోచపడవద్దు. ఎందుకంటే వాళ్ళు నిన్ను చంపటానికి పూర్తిగా సంసిద్ధులై ఉన్నారు!” అన్నాడు రాజు.

జనం దూరం వెళ్ళగానే అక్కార్ గుర్రం మీద ఎక్కి కూచుని మీట నెక్కాడు. అందరూ నిశ్చేష్టులై చూస్తూ ఉండగా గుర్రం గాలిలోకి లేచి, అంతకంతకూ హెచ్చే వేగంతో ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోయింది.

రాజుగారు తన భటులతో, “వాణ్ణి పట్టుకోండి, పట్టుకోండి!” అన్నాడు. కాని ఎగిరిపోయేవాణ్ణి ఎవరుమాత్రం ఎలా పట్టుకుంటారు?

“మహారాజా, వాడు మనిషికాదు. దయ్యమో, భూతమో, మాంత్రికుడో అయి ఉండాలి. అందుకే మన కళ్ళలో దుమ్ము కొట్టి తప్పించుకుపోయాడు!” అన్నారు రాజుగారి అనుచరులు.

వాడి పీడ వదిలినందుకు రాజుగారు సంతోషించాడు. ఆయన తన భవనానికి తిరిగి వెళ్ళి, తన కుమార్తెతో మైదానంమీద జరిగిన సంగతులన్నీ వివరంగా చెప్పాడు. అంతా విని తన కుమార్తె సంతోషించటానికి బదులు బావురుమని ఏడవటం చూసి రాజుకు ఆశ్చర్యం కలిగింది.



“అమ్మా, వాడు దొంగ, అబద్ధాలమారి, దుర్మార్గుడు, పాపిష్టివాడు, జిత్తులమారి వెధవ! వాడు వదిలినందుకు అల్లాకు కృతజ్ఞత చెప్పుకోవాలి గాని ఎక్కడైనా ఏడుస్తారా?” అన్నాడు రాజు.

తండ్రి ఎంత చెప్పినా రాజకుమార్తె దుఃఖం ఎక్కువయిందేగాని తగ్గలేదు. “అతను తిరిగి కంటపడేదాకా నేను నీరూ, ఆహారమూ ముట్టను. అంతదాకా ఏడుస్తూనే ఉంటాను!” అని ఆమె తండ్రికి తెలియజేసింది. కుమార్తె ఈవిధంగా శోక సముద్రంలో మునిగిపోవటంపట్ల రాజు గారినికూడా విషాదం ఆవరించింది.

ఈలోపల రాజకుమారుడు అక్కార్ తాను విడిచివచ్చిన నగరం పేరు ‘సనా’ అనీ, యమన్దేశానికి అది ముఖ్యపట్టణమనీ తెలుసుకున్నాడు. అతను తన కీలుగుర్రాన్ని స్వదేశానికేసి మళ్లించి, తాపీగా ప్రయాణంచేస్తూ, చీకటిపడిన అనంతరం తన తండ్రి ఇంటిపై దిగాడు.

అక్కార్ వెళ్లిపోయినది మొదలు సాబూర్ చక్రవర్తి, ఆయన కుటుంబమూ విచారంలో మునిగివున్నారు. చక్రవర్తి మెట్లు దిగి వస్తున్న తన కుమారుణ్ణి మొదట చూసి తనకేదో భ్రమ కలిగిందనుకున్నాడు. తర



వాత ఆయన తన కుమారుణ్ణి అలింగనం చేసుకుని ఆనందంతో కంపించిపోయాడు. అక్కార్ ను చూసి అతని ముగ్గురు చెల్లెళ్ళూ ఆనందబాష్పాలు రాల్చారు. వారి ప్రాణాలకు చచ్చినవాడు బతికి వచ్చినట్టే అయింది.

అక్కార్ తన అనుభవాలన్నిటినీ చెప్పాక చక్రవర్తి తన భటులతో, “రేపు నగరమంతా అలంకరించి ఉత్సవాలు జరిపించండి. వారం రోజులపాటు నగరంలో విందులూ, వినోదాలూ జరగాలి!” అని ఉత్తరు విచ్చాడు. మర్నాడు ఖైదులలో వున్న వారంతా విడుదల చేయబడ్డారు. రాజుగారి ఖర్చుతో బ్రహ్మాండమైన విందులూ, వేడు

కలూ జరిగాయి. రాజకుమారుడు తిరిగి వచ్చినట్టు ప్రజలకు తెలియగలందులకు అతన్ని వీధివీధి ఊరేగించారు.

ఊరేగింపు అయాక అక్కార్ తన తండ్రిని, "కీలుగుర్రం ఇచ్చిన సిద్ధుడు ఏమయ్యాడు?" అని అడిగాడు.

"వాణ్ణి ఒక చీకటికొట్లో పెట్టించాను! వాణ్ణి అల్లా కనికరించరాదు! అందరు ఖైదీలను విడుదల చేసేటప్పుడు, వాణ్ణి మాత్రం విడుదల చేయలేదు!" అన్నాడు చక్రవర్తి.

అక్కార్ ఆ సిద్ధుణ్ణికూడా విడుదల చేయమని కోరాడు. చక్రవర్తి ఆ ముసలి

వాణ్ణి ఖైదు విడిపించి, తన సమక్షానికి పిలిపించి, ఇష్టం లేకపోయినా శాలువ కప్పి, బోలెడంత ధనం బహుమతి ఇచ్చాడు.

రాజకుమారైను ఆ ముసలివాడి కిచ్చి పెళ్లిచెయ్యటం ప్రశంస రాజు తీసుకు రాలేదు, సిద్ధుడు ఎత్తనూలేదు. అయితే సిద్ధుడు లోలోపల మండిపోతున్నాడు. తన కీలుగుర్రాన్ని రాజకుమారుడి చేతికి అంద నివ్వటం పొరపాటయిందని ఆయన కిప్పుడు తెలిసివచ్చింది. అ కుర్రవాడు దాని మర్మం తెలుసుకొనే తెలుసుకున్నాడు.

చక్రవర్తికి మటుకు కీలుగుర్రం పేరు చెబితే సింహస్వప్నమయింది. ఆయన



తన కొడుకుతో, “నాయనా, దేవుడి దయ వల్ల నువు మాకు తిరిగి దొరికావు. మరెన్నటికీ ఆ దిక్కుమాలిన గుర్రం జోలికి పోకు. అది చాలా మోసంతో కూడినది. దాని రహస్యాలలో నీకు బహుశా సగంకూడా తెలిసి ఉండవు!” అన్నాడు.

అక్కారే ఇంటికి తిరిగి వచ్చాడేగాని ననా నగరపు రాజకుమార్తె నహార్ అతని కళ్ళలో మెదులుతూనే ఉన్నది.

వారంరోజుల పాటు అతివైభవంగా విందులూ వినోదాలూ చూస్తున్నప్పటికీ అతను ఆమెను క్షణంసేపుకూడా మరప లేదు. చివరకు అతనికి ఆమెను మళ్ళీ

చూడాలనే కోరిక తీవ్రంగా కలిగింది. తన తండ్రికి తెలియకుండా అతను మిద్దెమీదికి వెళ్లి, కిలుగుర్రాన్ని ఎక్కి యమన్ దేశానికి బయలుదేరాడు. అతను మాయమైన సంగతి తెలియగానే చక్రవర్తి తన భవనం మీద ఉండే కిలుగుర్రంకోసం చూశాడు. అది అదృశ్యమయినట్టు స్పష్టమయేసరికి ఆయన గుండె కొయ్యబారిపోయింది.

“ఒక్కడే కొడుకు! వాడి పొలిటికీ ఈ మాయలమారి గుర్రం ఎక్కడ దాచి రించింది? దాన్ని అప్పుడే ఎందుకు విరగ గొట్టి ముక్కలు ముక్కలు చేశానుగాను?” అని ఆయన వాపోయాడు.





రాత్రి బాగా పొద్దు పోనిచ్చి అక్కార్ సనా నగరం చేరుకుని వెనకబిలాగే రాజభవనం పైన వాలాడు. అతను అంతఃపురం ప్రవేశించి రాజకుమార్తె శయనమందిరాన్ని సమీపించేసరికి ద్వారానికి కట్టిన తెరవెనక నుంచి మాటలు వినిపించాయి.

“అమ్మా, ఆ మోసగాడికోసం ఎంత కాలం నిద్రాహారాలు మాని ఉంటావు? నీకోసం అతను ఏడుస్తుంటే పోనీ అనుకో వచ్చు! అదేమీ లేనప్పుడు నువ్వు ఒక్కతైవే ఎందుకిలా ఏడవాలి! మామాట విని భోజనం చెయ్యి, కులాసాగా ఉండు!” అని చెలి కత్తెలు రాజకుమార్తెకు బోధచేస్తున్నారు.

“మీరు చెప్పేదంతా అబద్ధం. అతను నన్ను ఒక్కక్షణంకూడా మరిచిపోలేడు. నాప్రేమ ఎలాటిదో, అతని ప్రేమా అలాటిదే!” అని రాజకుమార్తె కుళ్ళికుళ్ళి ఏడుస్తున్నది.

సరిగా ఆ సమయంలో అక్కార్ తెర పక్కకు తొలిగించి, గదిలోకి అడుగు పెట్టాడు. రాజకుమార్తె వెంటవున్న సఖులు నిర్భాంతపోయారు. రాజకుమార్తె ముఖం ఒక్కసారిగా వికసించింది. “నీకోసం ఎంత ఏడ్చాను! నన్నెందు కిలా పదిలేసి వెళ్లి పోయావు! నువ్వింకొక రోజు ఆగి వచ్చిఉంటే నా శవం కనిపించి ఉండేదిగదా!” అన్న దామె అక్కార్తో.

“నేనేం చేసేది? నన్ను నీ తండ్రి ఎలా అవమానించాడో చూశావుగదా! నీ తండ్రి కావటంవల్ల బతికిపోయాడు గాని లేకపోతే నా కత్తికి బలివేసేవాణ్ణి. ఆకలిగా ఉంది, భోజనం తెప్పించు!” అన్నాడు అక్కార్.

చెలికత్తెలు వెళ్లి ఇద్దరికీ భోజనపదార్థాలు తెచ్చి వడ్డించారు. కడుపునిండా తిన్న అసంతరం అక్కార్ తన ప్రియురాలితో, “నువ్వు ఉపాసాలు చెయ్యకు. నేను వారాని కొకసారి వచ్చి నీకు కనిపిస్తూ ఉంటాను. తెల్లవారక ముందే నేను బయలుదేరి వెళ్తా!” అన్నాడు.



"అమ్మయ్యో, ఇంక నిన్ను ఒంటరిగా వెళ్లనివ్వను. నన్నుకూడా మీ దేశం తీసుకుపో!" అన్నది రాజకుమార్తె సహార్.

"నాకోసం మీ దేశాన్ని, తల్లిదండ్రులనూ వదిలి ఉండగలవా?" అన్నాడు అక్కార్.

"అదంతా నాకొక లెక్క కాదు. నీకోసం అన్నీ వదిలేస్తాను!" అన్నది రాజకుమార్తె.

తెల్లవారబోయే సమయంలో అతను మిద్దె మీదికి వెళ్లాడు. రాజకుమార్తె తనకున్న ఖరీదైన దుస్తులూ, సమస్త ఆభరణాలూ ధరించి, చెలికత్తెలతో సహా అతనివెంట మిద్దెమీదికి వెళ్ళింది.

అక్కార్ కీలుగుర్రంమీద ఎక్కి కూచుని, తన వెనక రాజకుమార్తెను ఎక్కించుకుని, తన నడుముకూ ఆమె నడుముకూ కలిపి ఒక కొక చుట్టేశాడు. తరవాత అతను మీట నొక్కగానే గుర్రం గాలిలోకి లేచింది.

అంతవరకూ కిక్కురుమనకుండా ఉన్న రాజకుమార్తె పరిచారికలూ, కీలుగుర్రం రాజకుమార్తెతో గాలిలోకి లేవగానే గట్టిగా అర్తనాదాలు చేశారు. ఆ కేకలు విని రాణీ, రాజు మిద్దెమీదికి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చారు.

రాజు అక్కార్తో, "నాయనా, మాపైన దయచూపించు. మా కుమార్తెను మానుంచి వేరుచేయకు!" అని అక్రోశిస్తూ అన్నాడు.



అక్కార్ రాజకుమార్తెతో, "ఏమంటావు? నీ తల్లిదండ్రులు నీకోసం ఘోషిస్తున్నారు. వెనక్కు తిరిగిపోతావేమిటి?" అన్నాడు.

"నువ్వుంటే నాకు వాళ్ళే కాదు, ఇంకేమీ అవసరంలేదు!" అన్నది రాజకుమార్తె.

ఈ సమాధానం విని రాజకుమారుడికి పరమానందమయింది. అతను సెలయేళ్లూ పచ్చికబయళ్ళూ గల చోట నేలపై దిగి విశ్రాంతి తీసుకుంటూ ప్రయాణించేసి, మర్నాడు తెల్లవారేసరికి తన నగరంచేరాడు. కాని అతను కీలుగుర్రాన్ని నేరుగా ఇంటికి తీసుకుపోక, నగరంవెలవల ఉండే రాజోద్యానంలో దింపాడు. తన కాబోయే భార్యను



నగరంలోకి ఊరేగింపుతో తీసుకుపోవాలని అతని ఉద్దేశం.

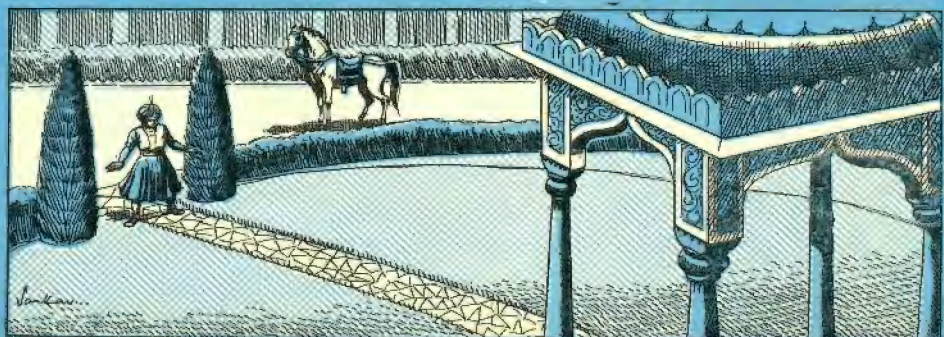
ఉద్యానం నడిమధ్యను ఒక చక్కని మంటపం ఉన్నది. అక్కార తన ప్రియురాలిని ఆ మంటపంలోకి తెచ్చి కూర్చోబెట్టి, "నే నిప్పుడు మా ఇంటికి వెళ్ళి నువ్వు వచ్చినట్టు మా తండ్రితో చెబుతాను. కీలు గుర్రాన్ని ఇక్కడే వదిలిపోతున్నాను. దాన్ని కాస్త జాగ్రత్తగా చూస్తూ ఉండు. నీకోసం కబురు వచ్చినప్పుడు నువ్వు నీ సొంత భవనం లోకి వచ్చేద్దువుగాని," అని చెప్పాడు.

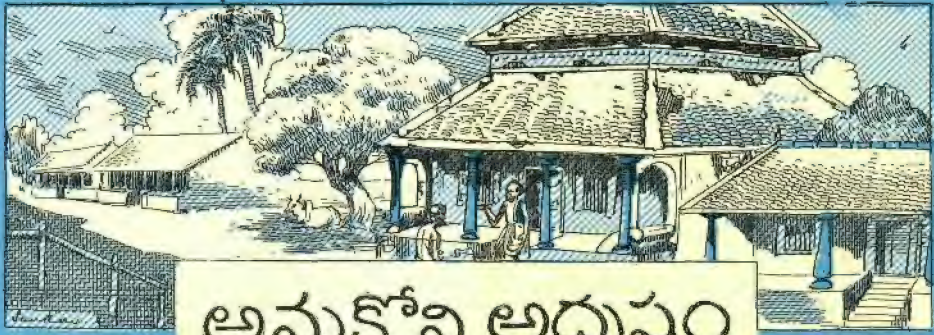
తరవాత అతను మామూలు గుర్రం ఒకటి ఎక్కి తన ఇంటికి వెళ్ళిపోయాడు. అతన్ని చూసి చక్రవర్తి పరమానందం చెందాడు.

"నాన్నా, నావెంట సనా రాజకుమార్తె వచ్చింది. అంత అందగత్తె పర్షియాలోగాని, అరేబియాలోగాని ఉండదు. ఆమెను ఊరేగింపుతో తీసుకురావటానికి ఏర్పాట్లు చేయించు," అన్నాడు అక్కార.

చక్రవర్తి ఊరేగింపు మహా ఆర్భాటంగా ఉండేటట్టు ఏర్పాట్లుచేసి దానివెంట తాను కూడా బయలుదేరాడు. ఊరేగింపు వెంట అన్ని రకాల వాద్యమేళాలూ ఉన్నాయి. రాజకుమార్తెకోసం అక్కార ఒక అందమైన సింహాసనాన్ని అద్భుతంగా అలంకరింపజేసి దాని చుట్టూ రకరకాల బానిసలను ఏర్పాటుచేశాడు. తాను తనకుగల దుస్తులన్నిటిలోకి గొప్పవి ధరించాడు.

అయితే అతను ఊరేగింపువెంట వెళ్ళలేదు. ఆ ఊరేగింపు ఉద్యానం చేరటానికి చాలా కాలం పట్టుతుంది. అందుకని అతను పడిగల గుర్రాన్ని ఎక్కి అడ్డతోవను క్షణంలో ఉద్యానం చేరుకున్నాడు. అతను వచ్చి చూసేసరికి మంటపం నిర్జనంగా ఉంది. అందులో రాజకుమార్తె సహార లేదు. మంటపం బయట కీలుగుర్రం కూడా కనిపించలేదు. అక్కార గుండె అగి పోయినట్టయింది. —(ఇంకా ఉంది)





అనుకోని అదృష్టం

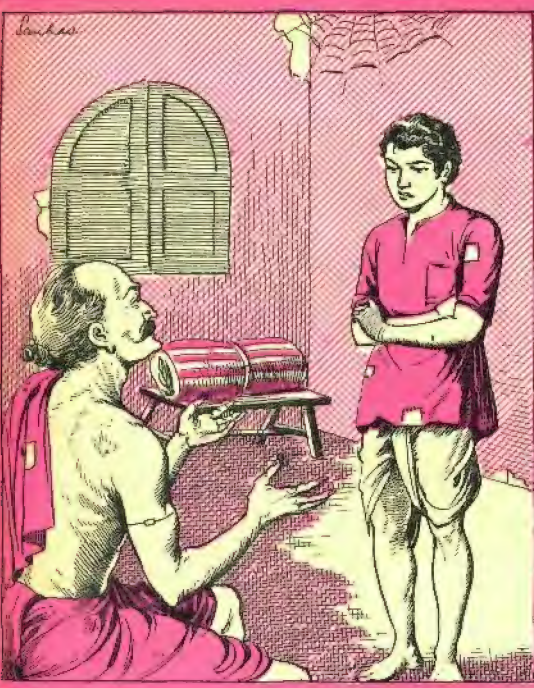
రాతిపల్లి అనే గ్రామంలో వీరయ్య అనే పరమ లోభి ఒకడుండేవాడు. ఆయనకు స్వయంగా పెంటు పాలం లేకపోయినా భార్య తాలూకు అస్త్ర ఆయన స్వాధీనం లోకి వచ్చింది. మధువు పెట్టి అభివృద్ధి చేసుకుంటే అది మంచి రాబడి తీసుకు రాగల అస్త్రే, కానీ వీరయ్య పరమలోభి కావటంచేత డబ్బు ఖర్చు పెట్టేవాడు కాదు. చక్కని లోగిలి ఉన్నది, కానీ దానికేనాడూ వెల్ల వేయించటంకాని, మర మ్మతు చేయించటంగాని లేదు. రానురాను అది దయ్యాల కొంపలాగా కనబడసాగింది. విల్లతరబడి పెంకులు తిరగవేయని కారణంచేత ఇల్లు చాలాచోట్ల కురిసేది. ఇంటిని అనుకుని అతి విశాలమైన దొడ్డి ఉంది. కానీ ఆ దొడ్డికి కంచె సరిగా లేని కారణం చేత ఊళ్లో ఉండే వందులూ, కోళ్లూ విచ్చల విడిగా ఆ దొడ్డిలో సంచరించేవి. కాయ

గూరల మళ్లూ అవీ వేస్తే వాటిని పూర్తిగా ధ్వంసం చేసేవి.

వీరయ్యదగ్గర రాముడని ఒక నౌకరుండే వాడు. వాడు తన యజమానిని ఎన్నోసార్లు బతిమాలాడు: “కాస్త ఆ కంచె బాగు చేయండి, ఎన్నో రూపాయల కూరలు పండించుదాం. ఏడాదిపాడుగునా హాయిగా ఇంటిల్లిపాతి తినవచ్చు,” అని.

దానికి వీరయ్య, “ఏడిచినట్టే ఉంది లేరా! మీ పాదుపు నాకు తెలుసు. నాచేత పదిరూపాయలు ఖర్చు చేయించి మూడు రూపాయలు రాబడతారు. కూరలు లేక పోతే జరగదా?” అనేవాడు.

వీరయ్య లోభి కావటమే గాక పిసినిగొట్టు కూడానూ. ఎంత డబ్బు వచ్చినా దాచే వాడే తప్ప చూస్తూ చూస్తూ కానీ ఖర్చు చేసేవాడుకాదు. తాను అతుకుల బొంతలు కట్టుకు తిరగటమే గాక తన భార్యనుకూడా



రమణ తరవాత అడవిల్ల సీత, చక్కని చుక్క. చేతులకు మట్టిగాజులైనా లేక పోయినా, మాసికలు వేసిన పరికిణీలూ, వోణీలూ కట్టుకున్నా ఆ పిల్ల అందం దాగేదీ కాదు. పెళ్లిఉడు వచ్చిన ఆ పిల్ల గతి మబ్బుచాటు చందమామలాగా అయింది. సీత తరవాత రుక్మిణీ అనే అడవిల్ల ఉన్నది. దానికి సంగీతమంటే తగని ఇష్టం. కాని వీరయ్య రుక్మిణికి సంగీతం చెప్పించటానికి ససేమిరా ఒప్పుకోలేదు.

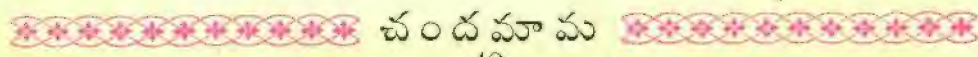
గోపి అందరికన్నా చిన్నవాడు. వాడింకా విధిబడి చదువు చదువుతున్నాడు.

దిష్టిబొమ్మలాగా ఉంచాడు. పండగకూ పబ్బానికి అయినా ఒక కొత్తచీర కొనే వాడు కాదు.

వీరయ్యకు ఇద్దరు కొడుకులూ, ఇద్దరు కూతుళ్ళూ ఉన్నారు. అందరూ అందమైన పిల్లలు, తెలివిగలవాళ్ళు. పెద్దవాడు రమణకు చదువు చక్కగా అబ్బింది. వాడు వైద్యం నేర్చుకుందామంటే వీరయ్య పడ నివ్వలేదు. పోనీ వ్యవసాయం చేసుకుందామన్నా వ్యవసాయపు పనిముట్లకు తండ్రి డబ్బివ్వడు. రమణకు జీవితంమీద విరక్తి పుట్టి ఎవరితోనూ చెప్పకుండా ఒక రోజు ఎక్కో వెళ్లిపోయాడు.

వీరయ్య భార్య చాలా యోగ్యురాలు. అవిడగనక వీరయ్యతో నెగ్గుకువస్తున్నది గాని మరొకరయితే ఏ నూతిలోనో గోతిలోనో దూకి ఉందురు. అవిడ ఓర్పు పర్లనాతీతం. ఇంటిఖర్చుకుగాను ఉంచుకున్న వెన్నా, నెయ్యా మిగిల్చి చాటుగా అమ్మి ఆ వచ్చిన డబ్బుతో పిల్లలకు వీదన్నా పిండివంటలు చేసిపెట్టటమో, అడవిల్లలకు కావలసిన బట్టలు కొనటమో చేస్తూఉండేది.

వీరయ్యకుటుంబానికి నిజమైన మగ దిక్కు రాముడు. వాడు తెలివిగలవాడూ, సమర్థుడూనూ. ఎక్కడికి పోయి పనిచేసుకున్నా వాడికి ఇంతకన్న బాగానే జరుగు

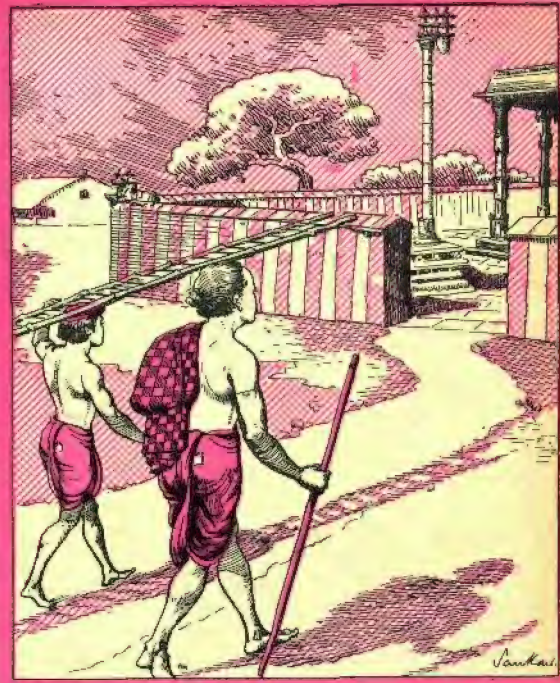


బాటు అవుతుంది. అయితే వాడు వీరయ్య భార్యను చూసి, పిల్లలను చూసి ఉండి పోయాడు. తాను వెళ్లిపోయిన మర్నాడు వాళ్లపాట్లు కుక్కలూ నక్కలూకూడా పడ పని వాడికి తెలుసు. అదిగాక వాడు సీతను ప్రేమించాడు. సీతకూడా వాడిపై పంచ ప్రాణాలూ పెట్టుకున్నట్లుగా కనబడింది.

ఉన్న అస్తిని బాగుచేసుకునే శ్రేష్ఠయితే వీరయ్యకు లేదుగాని, ఏదో మాయోపాయం చేసి ఇతరుల సొత్తు కాజేసే వైఖరి బాగా తెలుసు. ఒక ఏడు వాగుకు వరదలు వచ్చి పక్కగ్రామం కొట్టుకుపోతే వీరయ్య అక్కడికి వెళ్లి వరదలో కొట్టుకువచ్చే కర్ర సామాన్లు, కొళ్లూ, గొర్రెలూ పట్టుకుని తన ఇంటికి తెచ్చుకున్నాడు. తాను చేసే పాపిష్టి పనులలో సహాయపడేందుకు ఆయన రాముణ్ణికూడా వెంట తీసుకుపోయేవాడు. అలా వెళ్లటం రాముడికి చాలా కష్టంగా ఉండేది. కాని యజమాని చెప్పినట్టు చేయక వాడికి తప్పేదికాదు.

ఒకనాడు వీరయ్య రాముడితో, “ఒరే, రాముడూ, నిచ్చెన పట్టుకురా, మనం గుడికి పోవాలి!” అన్నాడు.

రాముడు అశ్చర్యంతో, “గుడికి నిచ్చెన దేనికి?” అన్నాడు.

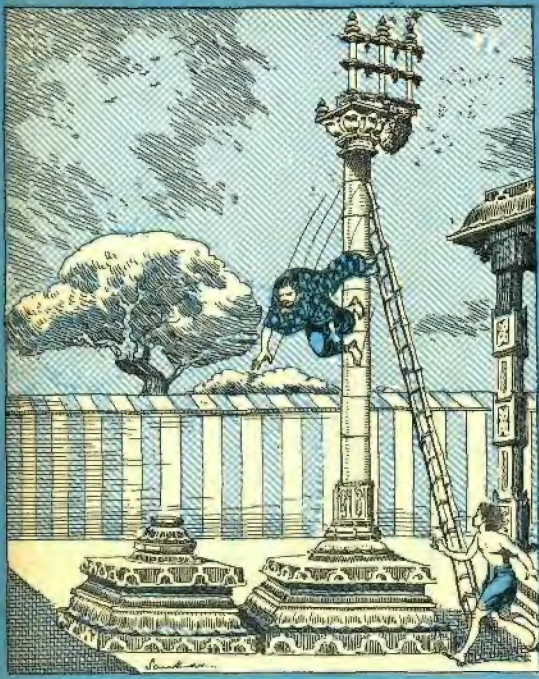


“ధ్వజస్తంభంపైన పెద్ద తేనెపట్టు పట్టింది. తెచ్చుకుందాం. మూడు వీరెల తేనె ఉంటుంది. ఎందుకు పోనివ్వాలి?” అన్నాడు వీరయ్య.

“అది దేవుడి సొత్తు. మన కది వద్దు!” అన్నాడు రాముడు.

“దేవుడే మన సొత్తు. ఆ గుడి కట్టిన స్థలం ఎవరిదనుకున్నావు? మా మామగారి ముత్తాతది! ఆతే వాగక నిచ్చెన పట్టుకురా!” అన్నాడు వీరయ్య.

ఇద్దరూ నిచ్చెనతో సహా గుడిదగ్గరికి వెళ్లారు. వీరయ్య తన భుజంమీద ఉన్న గంగళితీసి రాముడికిస్తూ, “ఇది కప్పకుని



వెళ్లి ఈగలను తేలి, ఈ కత్తితో తేనెపట్టు కోసుకుని చప్పన దిగిరా!" అన్నాడు.

"నేనెక్కను రెండి. అసలే యిది పాత నిచ్చెన. పైగా మెట్లన్నీ పుచ్చి ఉన్నాయి," అన్నాడు రాముడు.

"వెధవ, తినటానికి తప్ప దేనికి పనికి రావు! నేనెక్కతాను చూడు!" అంటూ వీరయ్య గొంగళి కప్పకుని మెల్లెక్కాడు. ఆయన సమీపానికి వచ్చేసరికి తేనెటీగలు జూంయిమని తేనెపట్టునుంచి మేఘంలాగా లేచి వీరయ్యను చుట్టుముట్టేశాయి. ఆయన ఎంత జాగ్రత్తగా ఉన్నప్పటికీ కొన్ని ఈగలు గొంగళిలో దూరి చేతులూ, ముఖమూ

కుట్టాయి. వీరయ్య రెండు మెట్లు కిందికి దిగి అంతలో కాలు జారి ఆ యెత్తునుంచి కింద పడిపోయాడు.

వీరయ్య తల కింద ఉన్న రాతినేలకు బలంగా తగిలి బద్దలై నెత్తురు కారసాగింది. ఆయన చచ్చాడనే రాముడు అనుకున్నాడు. వాడు ఆయనను అట్లాగే తీసుకుపోయి ఇంట్లో మంచంమీద పడుకోబెట్టాడు.

వీరయ్య చావలేదు. వైద్యుడు వచ్చి కట్టుకట్టాడు. రెండు వారాలలో తలగాయం మానింది. కాని వీరయ్య బుర్ర పూర్తిగా చెడింది. ఆయనకు మాట పడిపోయింది. ఎవరినీ గుర్తించలేడు. ఒక్క రాముణ్ణి చూడగానే బెదిరినట్టు ఆయేవాడు.

ఇప్పుడు ఇంటిపెత్తనం రాముడిచేతిలోకి వచ్చేసింది. వాడు వీరయ్య పెద్దకోడుకు రమణ బస్తీలో ఉన్నట్టు తెలుసుకుని ఇంటికి పిలిపించి, "బాబూ, నువ్వు వైద్యం నేర్చు కోవాలంటే నేర్చుకో. నీకిప్పుడు అభ్యం తరం చెప్పేవాళ్లు లేరు!" అన్నాడు.

వీరయ్య యెన్నోయేళ్లుగా కూడబెట్టిన డబ్బు తనచేతికి రాగానే రాముడు ముందు దొడ్డికి కంచె చక్కగా అమర్చి కూర గాయలు పండించాడు. పాలాలకు ఎరువు తోలించాడు. ఇంటికి సున్నం వేయించాడు.

పెంకు తిరగవేయించాడు. చెడిపోయిన దర్వాజాలూ, కిటికీలూ మరమ్మత్తు చేయించాడు. ఇంతకాలానికి వీరయ్య ఇల్లూ దొడ్డి కళ్ళకళ్ళలాడసాగాయి. పశువులకూ, కోళ్ళకూ కొట్టాలు ఏర్పడ్డాయి. ఎవరూ వెళ్ళు దాచు కునేటందుకు లేదు, ఇంట్లో అందరిచేతా రాముడు పనులు చేయించాడు, అందరినీ మించి వాడు శ్రమ పడ్డాడు. ఆఖరుకు వీరయ్యకూడా పనిచేశాడు. రాముడు చెయ్యి మంటే చాలు వీరయ్య యెంత కష్టమైన పని అయినా చేసేవాడు.

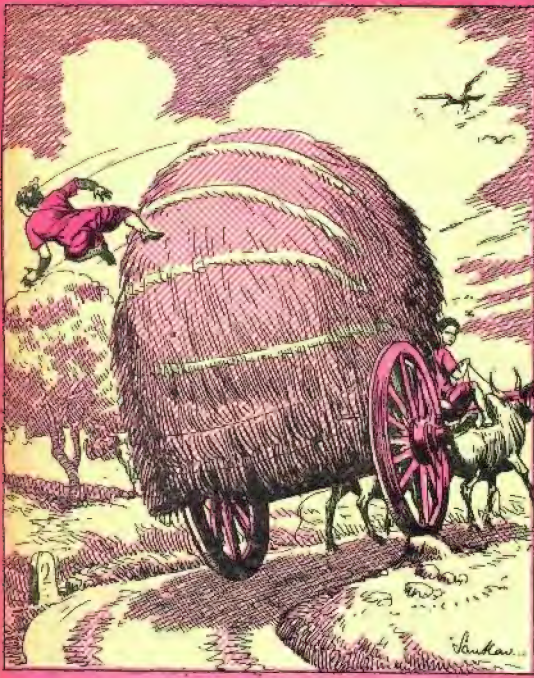
రాముడు పెట్టిన ఖర్చు రెండేళ్ళలో తిరిగి వచ్చింది. రాబడి బాగా పెరిగింది. ఇప్పుడు

అందరి వంటినా మంచి బట్టలున్నాయి. అడవిల్లల వంటి మీద నగలు కూడా ఉన్నాయి. ఇంతకాలానికి వాళ్ళు చూడటానికి మర్యాద అయిన మనుషులలాగా వున్నారు. రుక్మిణి సంగీతం నేర్చుకుంటున్నది. ఆ పిల్ల గొంతు చాలా మంచిది.

వీరయ్యభార్య తన పెద్దకూతురు మనస్సు గ్రహించి, “నాయనా, రాముడూ! సీత పెళ్లిమాటేమిటి? వధైనిమిడేళ్ళు నిండుతాయి. ఇంకెక్కడికో పోవటందేనికి? మీ ఇద్దరికీ ముడేద్దామని వుంది,” అన్నది.

రాముడు సరేనన్నాడు. ఇద్దరికీ పెళ్ళి అయింది. మరుసటి సంవత్సరానికి సీత





ఒక మగబిడ్డను కన్నది. ఇంకో ఏడు గడి చించి. రమణ వైద్యుడుగా పనిచెయ్య సాగాడు. రుక్మిణి పాటలో ప్రయోజకురాలవుతున్నది. గోపి చదువుకూడా బాగా సాగుతున్నది.

వీరయ్యకు మాట పడిపోయి నాలుగేళ్ళయింది. పొలంపని అంతా అయిపోయింది గాని, పొలాన గడ్డిమోపులు వుండిపోయాయి. వాటిని ఇంటికి చేర్చుదామని రాముడు బండి కట్టుకుని వీరయ్యను వెంటపెట్టుకుని బయలుదేరాడు. రాముడితోబాటు వీరయ్యకూడా గడ్డిమోపులు ఎత్తి బండిపై వేశాడు. ఆఖరుసారి బండి ఇల్లుచేరేటప్పటికి

సూర్యాస్తమయం కావచ్చింది. బండినించగా ఇంకా గడ్డి మిగిలిపోయేటట్టు కనిపించింది. దానికోసం మళ్ళీ రావటమెందుకని రాముడు ఆ మిగిలిన గడ్డికూడా బండిపై ఎత్తుగా వేసి కట్టి, దానిపైకి వీరయ్యను ఎక్కిమని, బండి తోలుకుంటూ ఇంటికి వస్తున్నాడు.

కర్మ చాలక బండిచక్రం ఒకటి రాతి మీది కెక్కి బండి ఒరిగింది. ఆ ఒరగటంలో గడ్డిపైన కూర్చునివున్న వీరయ్య తలకిందులుగా నేలమీద పడ్డాడు. ఈసంగతి గ్రహించి వెంటనే రాముడు పగ్గాలు లాగి ఎడ్లను ఆపి, బండి దిగి వీరయ్య పడ్డచోటికి పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు.

ఈసారి పడ్డప్పుడుకూడా వీరయ్య నెత్తి అడుచుకున్నది. ఆయన లేస్తూ, "ఒరే రాముడా? ఈ తేనెటీగలు ఏం కుడుతున్నాయిరా!" అన్నాడు. నాలుగేళ్ళ తరవాత ఆయన మాట్లాడిన మొదటిమాట లివే. ఈ మధ్యకాలంలో ఏం జరిగినదీ ఆయనకు తెలియదుగాని, మళ్ళీ మామూలు మనిషి మాత్రం అయ్యాడు.

రాముడు ఆయనను కిందినుంచి లేప దీస్తూ, "అది ఈనాటి మాటా? అప్పుడే నాలుగేళ్లు కాలా?" అన్నాడు.

చందమామ



వీరయ్య రాముడికేసి వింతగా చూశాడు. రాముడు అర్థంలేకుండా మాట్లాడుతున్నాడని అయనకు తోచింది. కాని మరుక్షణమే పరిసరాలు చూసి, తాను పొరపాటు పడ్డట్టు తెలుసుకున్నాడు. ఎందుచేతనంటే గుడి, ధ్వజ స్తంభమూ, గొంగళీ, నిచ్చెనా ఏమీలేవు. తన ముందు గడ్డిబండి వుంది. చుట్టూ పొలాలు. అయన రాముడికేసి పరిశీలనగా చూసి, "ఒరే, రాముడూ, నువ్వు మారి పోయావురా!" అన్నాడు.

"నాలుగేళ్లయితే మారనూ?" అన్నాడు రాముడు.

ఆ నాలుగేళ్లమీటో వీరయ్యకు చచ్చినా అంతుబట్టలేదు. అయన బండికేసి చూసి, "ఈ బండి ఎవరిదిరా?" అన్నాడు.

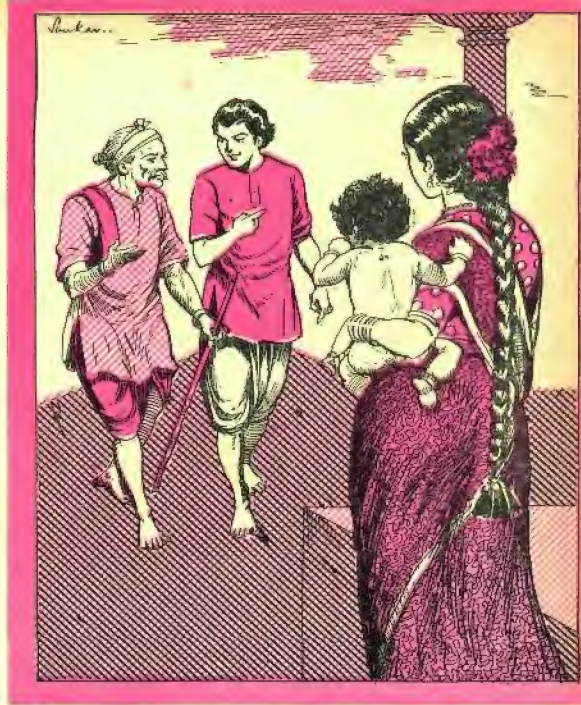
"మనదే," అన్నాడు రాముడు.

"మనకు బండి లేదుగా?" అన్నాడు వీరయ్య.

"అందుకే కొన్నాం. బండి లేని వ్యవసాయం ఏం వ్యవసాయం? ఈగడ్డి అంతా ఎట్లా ఇల్లు చేర్చేట్టా?" అన్నాడు రాముడు.

"ఈ గడ్డి మనకేనా? ఎవరిదగ్గిర కొన్నావేం?" అన్నాడు వీరయ్య.

"మన చేలోదే!" అన్నాడు రాముడు. ప్రశ్నలు వేసినకొద్దీ అర్థంకాని సంగ



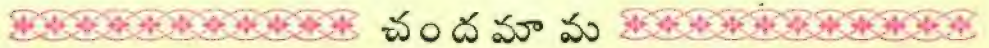
తులూ, వీరయ్యకు భయం కలిగించే సంగతులూ బయటపడుతున్నాయి. అందుకని అయన మాట్లాడకుండా తొట్టెలో ఎక్కాడు.

బండి ఇంటిన మీపానికి వచ్చేసరికి వీరయ్య, "ఆ లోగిలి ఎవరిదిరా?" అన్నాడు. "మనదే," అన్నాడు రాముడు.

"ఇంట్లో ఎవరో చక్కగా పాడుతున్నారే? మనింట్లో పాడేవాళ్ళెవరబ్బా?" అన్నాడు వీరయ్య అశ్చర్యంగా.

"మన రుక్మిణి. మూడేళ్లుగా పాట నేర్చుకుంటున్నదిగా!" అన్నాడు రాముడు.

ఇంతలో పిల్లవాణ్ణి ఎత్తుకుని సీత ఇంట్లో నుంచి బయటికి వచ్చింది.



“ఎవరో గొప్పింటివారి ఆడబడుచులా కనబడుతున్నది. ఆ అమ్మాయి ఎవర్రా?” అని అడిగాడు వీరయ్య, తన పెద్ద కూతుర్ని గుర్తించక.

“మీ అమ్మాయి, సీతే!” అన్నాడు రాముడు.

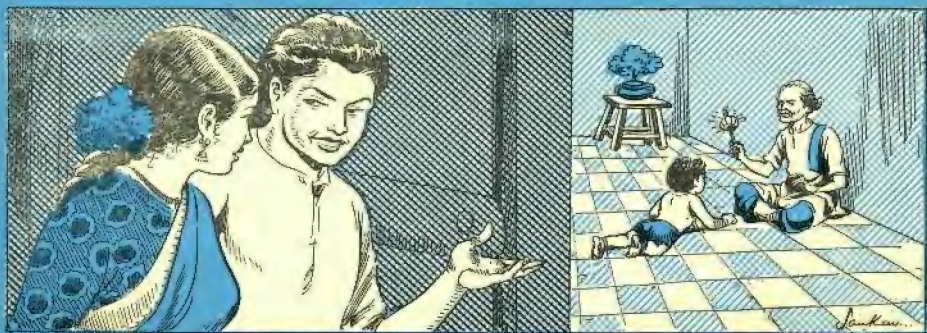
“సీతా? ఛీ! పిల్లవాణ్ణెత్తుకుంటే సీత ఎలా ఆవుతుందిరా?” అన్నాడు వీరయ్య.

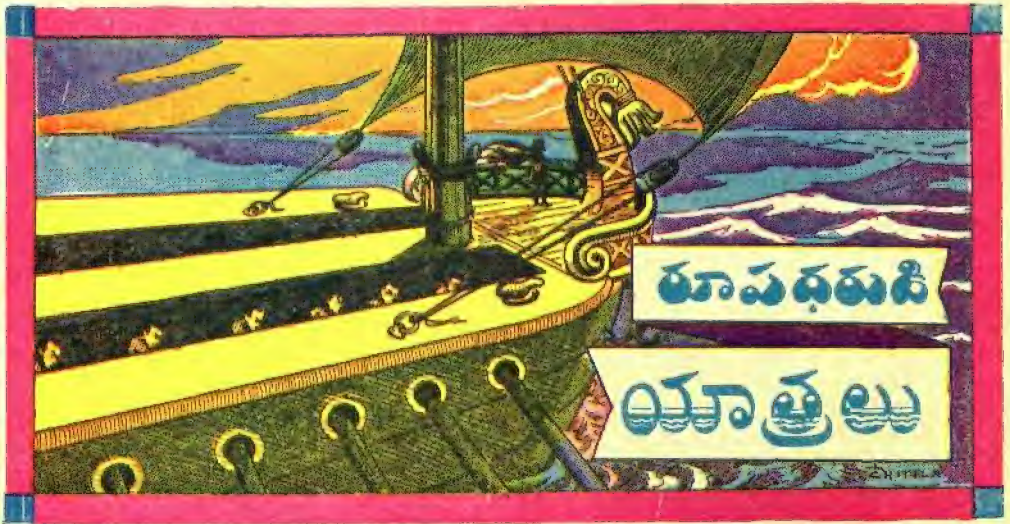
“అన్నట్టు చెప్పటం మరిచాలెండి. నాకూ సీతకూ రెండేళ్ళక్రితం పెళ్లి అయింది. వాడు మీ మనవడు!” అన్నాడు రాముడు.

వీరయ్యకు కొంచెంకొంచెమే అర్థం కాసాగింది. కానీ మొదట్లో ఆయనకు ఈ మార్పు నచ్చలేదు. ఇల్లూ దొడ్డి కళకళలాడటమూ, తన పిల్లలు ఖరీదైన బట్టలు కట్టుకోవటమూ, కొట్టంనిండా పశువులుండటమూ అంతా బాగానే ఉన్నదిగాని ఈ బాగు కోసం ఎంత అప్పు చేశారో అని వీరయ్య దిగులుపడ్డాడు.

“ఒక్క కానీ అప్పు చెయ్యలేదు. దొడ్డో బంగారం పండుతున్నది. పొలాల్లో బంగారం పండుతున్నది. గొడ్డు సంపాదించి పెడుతున్నాయి. పెద్దబ్బాయి వైద్యుడు. అంతా రాబడే. అందరికీ కడుపునిండా తిండి, వంటినిండా బట్టా ఉంది. అందరమూ ఇలాగే బతకవచ్చునని నేను వినాడే చెప్పా. మీరు వినిపించుకోలేదు. అన్నీ ఉండి అదృష్టం లేక మీపిల్లలు అలగాపిల్లలల్లే ఉండవలసి వచ్చింది. ఇప్పుడదంతా మారిపోయింది!” అన్నాడు రాముడు.

వీరయ్య మాట్లాడలేదు. వెనకటిలాగా తన భార్యమీదా పిల్లలమీదా ధాష్టికం చెయ్యటానికీకూడా ఆయనకు ధైర్యం చాలలేదు. బాగా బతుకుతున్న కారణంచేత గోపి దగ్గరనుంచి అందరూ గొప్పింటివాళ్ళల్లే వీరయ్య కంటికి కనిపించారు. అందుచేత ఆయన పెత్తనం రాముడికే ఉండనిచ్చి, అందరూ చెప్పినట్టు వినసాగాడు.





14

[రూపధరుడి కొడుకైన దీరమతి తన తండ్రిని గురించి వార్తలు తెలుసుకునేటందుకు వైలాన్ వెళ్ళి, తనను చంపటానికి సముద్రంమీద పొంచివున్న శత్రువులకు అందకుండా తమ పందులకాపరి ఇంటికి వచ్చి ఆక్కడ తన తండ్రిని కలుసుకున్నాడు. తండ్రికొడుకు లిద్దరూ కలిసి శత్రువులను తుదముట్టించటానికి రూపధరుడు ఒక అలోచన చేసి, అందుకుగాను దీరమతి వీరి చెయ్యారలో చెప్పాడు.]

తెల్లవారుతూనే దీరమతి లేచి నగరానికి ప్రయాణమయ్యాడు. అతను పందుల కాపరితో, “చిన్నాయనా, నేను ఇంటికి వెళ్ళాలి. మా అమ్మ నన్ను కళ్ళ చూసిన దాకా బెంగ మానదు. ఇక ఈ ముసలివా డున్నాడే, ఈయన తిరుగుడుకు అలవాటు పడ్డవాడు. ఈ మూల కూచుంటే ఆయనకేం తోస్తుంది. అందుచేత నగరానికి తెచ్చి దిగ బెట్టు. నాలుగు విధులూ తిరిగి అకలి

అయితే ఎక్కడో ఒక చోట ఇంత తిండి ముప్పైత్తుకుంటాడు!” అన్నాడు.

“అవును, నాయనా. సన్నిక్కడ ఉండ మన్నా ఉండను. ముప్పైత్తుకునేవాడికి అన్నీ తన ఇల్లేగా? నువ్వు వెళ్ళు, బాబూ. ఇంకాస్సేపు చలిమంట దగ్గర కూచుని బయట కాస్త ఎండ ముదిరినాక ఈయనను వెంటబెట్టుకుని నగరానికి పోతాలే. నా వంటిన ఉన్న గుడ్డలు చూడు. ఎలా చీలి

[గీకు పురాణగాథ



కలూ వాలికలూ అయిఉన్నాయో! అందు చేత చలిక తట్టుకోలేను!” అని రూపధరుడు ధీరమతితో అన్నాడు.

ధీరమతి అతివేగంగా ఇంటికి వెళ్ళి పోయాడు. తన ఇంట చేరిన దుర్మార్గులతో తానూ, తన తండ్రి కలిసి చేయబోయే యుద్ధంగురించే అతను ఆలోచిస్తున్నాడు. అతను ఇల్లు చేరుతూనే తన చేతిలో ఉన్న ఈ ఒక స్తంభానికి అనించి లోపలికి వెళ్ళాడు. ఇంటి దానిలు అతన్ని చూసి పరమానందం చెందారు.

ఇంతలోనే పద్మముఖి మేడపైనుండి దిగి వచ్చి, కొడుకును ఆలింగనం చేసు

కుని, “వచ్చావా, నాయనా? నిన్ను మళ్ళీ కళ్ళ మాస్తాననుకోలేదు. మీ నాన్న గురించి తెలుసుకుందామనే ఉద్దేశంతో, నాతోకూడా చెప్పకుండా, పైలాన్ కు వెళ్ళివచ్చావుగదా, ఏం వార్త తెచ్చావు?” అని అడిగింది.

“అమ్మా, నేను వెంట్రుకవానిలో చావు తప్పించుకున్న మాట నిజమే గాని, మనం కంట తడిబెట్టుతూ కూర్చోవటాని కిది సమయం కాదు. నువ్వు వెంటనే చక్కగా స్నానం చేసి, మన పగ తీరేలాగు అనుగ్రహించమని దేవుడికి మొక్కుకో! నేనీలోగా ఒకసారి ఊళ్ళోకి వెళ్ళివస్తాను. అన్నట్టు, పైలాన్ నుంచి నావెంట ఒక అతిథి వచ్చాడు. అతనిని తీసుకువస్తాను!” అన్నాడు ధీరమతి.

ఈ అతిథి ఒక బ్లాని. పైలాన్ రేవునుంచి ధీరమతి బయలుదేరే సమయంలో తనను కూడా పడవ ఎక్కించుకోమని ప్రాధేయ పడ్డాడు. ధీరమతి పడవ దిగి పండుల కాపరి గుడిసెకు వెళ్ళాక, అతను మిగిలిన నావికులవెంట బయలుదేరి మరో మార్గాన నగరం చేరుకున్నాడు.

కొడుకు చెప్పినట్టే పద్మముఖి స్నానం చేసి, శుచి అయిన బట్టలు ధరించి తమ శత్రువుల సంహారం నిర్విఘ్నంగా జరిగే

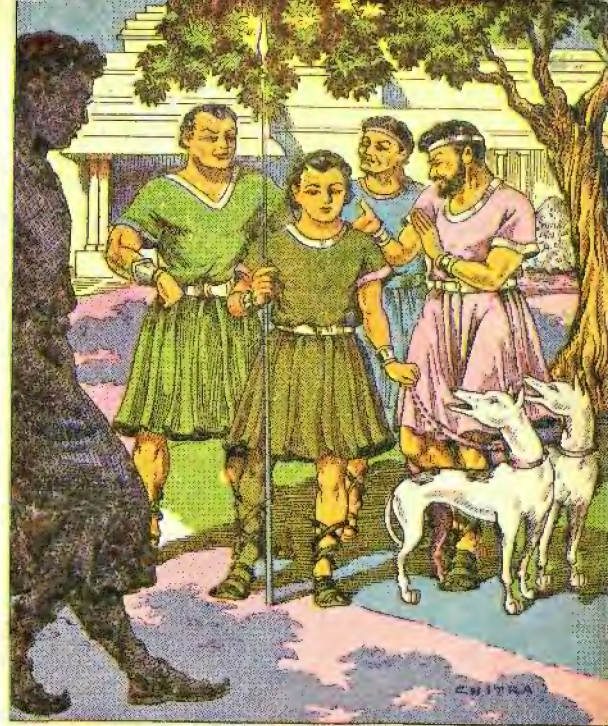
లారు అనుగ్రహించమని దేవుడికి భక్తి పూర్వకంగా మొక్కుకున్నది.

ఈలోపల ధీరమతి బయటికి వచ్చి, తన ఈటె చేతబట్టి, తన పెంపుడు కుక్కలు రెంటిని వెంటబెట్టుకుని, రీవిగా ఊళ్ళోకి బయలుదేరాడు. ఆ సమయంలో ఆతని ఇంటు చేరిన శత్రువులు ఆతని చుట్టూ మూగి ఎంతో మంచిగా కుశల ప్రశ్నలు చేశారు; కాని వారి హృదయాలలో ద్వేషాన్ని ప్రజ్వరిల్లుతూనే ఉన్నది.

ధీరమతి వారిని వదిలించుకుని ముందుకు సాగి తన తండ్రి తాలూకు మిత్రులు చేరివున్న స్థలానికి వెళ్ళి, అక్కడ కూచుని వారి ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పసాగాడు.

కొంతసేపటికి అక్కడికి నావికుల పెద్ద అతిథిని వెంటపెట్టుకుని వచ్చాడు. అతను ధీరమతితో, "ప్రతాపుడు నీకిచ్చిన కానుకలు నా ఇంట ఉన్నాయి. మీ దాసీలను పంపి వాటిని తెప్పించుకో!" అన్నాడు.

"మా ఇంటిని పీడలాగా పట్టిన దుర్మార్గులు ఏ కీకాన నా పీక కోసి నా సొత్తు పంచుకుంటారో అన్నట్టుగా ఉన్నది పరిస్థితి. ఈ కానుకలుకూడా వాళ్ళకు దక్కటం దేనికి? ప్రస్తుతం వాటిని మీ



ఇంటనే ఉండని, వినాడు నాకీ పీడ వదిలితే అనాడు నువ్వే తెచ్చి వాటిని మా ఇంట్లో పడవెయ్యి," అన్నాడు ధీరమతి.

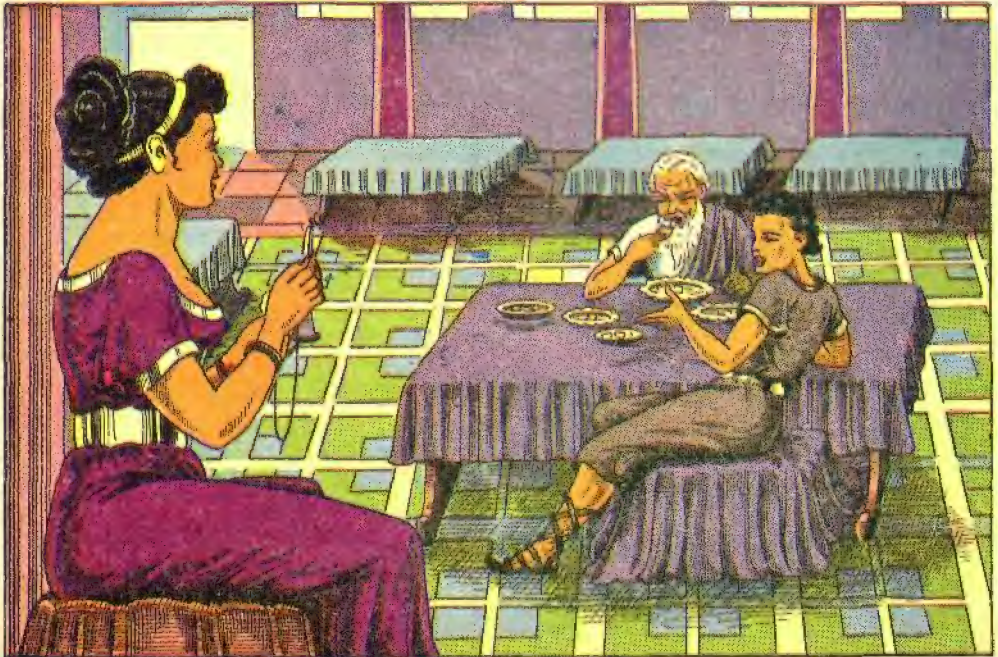
తరవాత అతను తన అతిథిని వెంట బెట్టుకుని ఇంటికి వెళ్ళాడు. హాలులో ఆసనాలన్నీ టిమిదా తివాసీలు పరిచివున్నాయి. దాసీలు అతిథిచేత స్నానం చేయించి, బట్టలు కట్టబెట్టాక హాలులో ఆయనా, ధీరమతి భోజనాలకు కూచున్నారు. వారు భోజనంచేస్తున్నంత సేపూ వద్దముఖి వారి కెదురుగా ఒక ఆసనంమీద కూచుని వెనక ఉన్న స్తంభానికి చేరగిలబడి కదురుతో సన్నని నూలు వడకసాగింది.

భోజనాలు ముగిశాక ఆమె తన కొడుకుతో, "నాయనా, ఆ దుర్మార్గులు పచ్చేలోపున, మీ తండ్రి వార్తలు విని తెచ్చావో చెబుదూ," అన్నది.

"అంతా చెబుతానమ్మా! నేను పైలొనెకు వెళ్ళి నవద్యోతుణ్ణి చూశాను. అయినా, ఆయన కొడుకులూ నన్ను ఎంతో అప్యాయంగా చూశారు; కాని ఆయనకు నాన్నను గురించిన వార్తలేవీ తెలియవు. అందుచేత నేనొక బండిమీద ఆయన కొడుకును వెంట తీసుకుని ప్రతాపుడుండే దేశం వెళ్ళాను. నేను చెప్పిన కథ అంతా విని ప్రతాపుడు మన ఇంట ఉన్న దుర్మార్గులపై మండిపడి,

నాన్న తిరిగివస్తే వీళ్ళందరినీ చిత్రపథం చేస్తాడన్నాడు. నాన్న ఏదో దీవిలో ఉండగా చూసినట్టు నముద్రాలమీద ఉండే ముసలి వాడు తనతో చెప్పినట్టు ప్రతాపుడు నాతో అన్నాడు. ఆ తరవాత నేను ఇంటికి తిరిగి పచ్చేశాను. ఇంతకంటే వార్తలేవీ లేవు," అన్నాడు ధీరమతి.

ఈ మాటలు విన్న అతిథి పద్మముఖితో, "అమ్మా, నిజం నేను చెబుతాను విను. నీ భర్త ఈ దేశానికి పచ్చేవున్నాడు. మీ యింట్లో జరుగుతున్న దారుణకాండ గురించిన అన్ని వివరాలూ అతనికి తెలుసు. ఈ దుర్మార్గులకు అతని చేతిలో మూడిం



దని నా అంతర్భావం చెబుతున్నది,” అని జోస్యం చెప్పాడు.

“బాబూ, మీ నోటి చలవవల్ల అలాగే జరగాలి గాని మీకు ఏమి ఇవ్వమన్నా ఇస్తాను!” అన్నది వద్దముఖి.

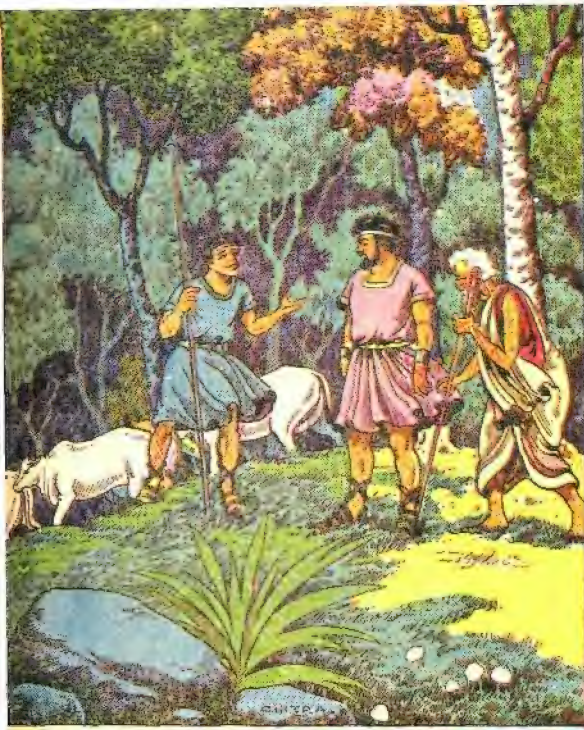
లోపల ముగ్గురూ ఈ విధంగా మాట్లాడుకుంటున్న సమయంలో ఇంటిముందున్న ఆవరణలో దుర్మార్గులందరూ చేరి వ్యాయామ పరీక్షలు చేసుకుంటున్నారు. కొందరు బరువులు దూరం విసురుతున్నారు. మరికొందరు ఈటెలను గురికేసి కొడుతున్నారు. ఇంతలో వారి ముఖ్య నౌకరు వచ్చి, “మిట్టమధ్యాహ్నమయింది, ఆటలు

చాలించి ఆన్నాలకు పదండి!” అన్నాడు. వెంటనే వాళ్ళందరూ హాలులోకి పరిగెత్తుకు వచ్చి అసనాలపై చతికిలబడ్డారు. వాళ్ళు ఆ రోజు కోయించిన వేటలన్నీ వండి వారికి పడ్డనచేయగా వారు భోజనాలు చేయసాగారు.

ఈలోపల పండులకాపరి రూపధరుడితో, “నిన్ను మా యజమాని నగరానికి తీసుకు పొమ్మన్నాడు గదా. పోదాం, బయలుదేరు. ఇప్పటికే అలస్యమయింది!” అన్నాడు.

దారివెంట పట్టుకుని సడపటానికి మంచి కర్ర ఉంటే ఇవ్వమని అడిగి పుచ్చుకుని, తన జోలె భుజంమీదుగా వేసుకుని రూప





ధరుడు పండులకాపరి వెంట బయలు దేరాడు. ముందు పండులకాపరి దారి తీస్తూంటే రూపధరుడు దిక్కుమాలిన బిచ్చ గాడి రూపంలో, కర్రమీద బరువు మోపి నడిచే పృథ్విడిలాగా తన సొంత ఇంటికి బయలుదేరాడు.

వారు ఒక జలపాతం ఉన్న చోటికి చేరే సరికి మంచి మంచి గొర్రెలనూ, మేకలనూ తోలుకుంటూ పొతూ కాళుడనే వాడొకడు అక్కడికి వచ్చాడు. వాడు రూపధరుణ్ణి చూసి వెటకారంగా, "ఎవడి బిచ్చగాడు? ఒరే పండులు తోలేవాడా, నీకు ఈ పినుగు ఎక్కడ దొరికాడు. విళ్ళ తాడు తెగ, ఈ



బిచ్చగాళ్ళు అడుక్కుతినటానికి, ప్రజలను వేధించటానికి తప్ప ఇంకెందుకూ పనికి రారు. ఈ దరిద్రుణ్ణి రూపధరుడి ఇంటికి తీసుకుపోయావో, అక్కడ ఉండే పెద్ద మనుషులు ఏడి పుటమారుస్తారు! ఛీ, తప్పడు వెధవ!" అంటూ రూపధరుడి తుంటిమీద బలంగా ఒక్క తన్ను తన్నాడు.

రూపధరుడికి పట్టరాని ఆగ్రహం వచ్చింది. చేతిలో ఉన్న కర్రతో ఒక్క దెబ్బకు వాడి తల పగలగొట్టటమో, వాణ్ణి అమాంతం ఎత్తి రాళ్ళకేసి కొట్టి పామును చంపినట్టు చంపటమో చేద్దామనిపించింది. కాని అందుకు అది సమయంకాదని కోపాన్ని దిగమింగుకున్నాడు.

పండులకాపరి మాత్రం అశ్చర్యంతో, "నీ కెంత కావరమెక్కిందిరా? యజమాని రాని నీ ప్రాణాలు తీస్తాడు!" అన్నాడు.

"ఇంకా ఆయన రావలసిందే! ఏనాడో చచ్చాడు! దేవతలు ధీరమతినికూడా తీసుకు పోతేనే మంచిది. లేకపోతే ఆ పెద్దమనుషుల చేతిలో తప్పక చస్తాడు!" అంటూ కాళుడు పశువులను తోలుకుంటూ ఇంటి కేసి వెళ్ళాడు. వాడు తోలుకుపోతున్న మేకలూ, గొర్రెలూ రూపధరుడి ఇంట చేరిన దుర్మార్గుల విందుకే.



చందమామ



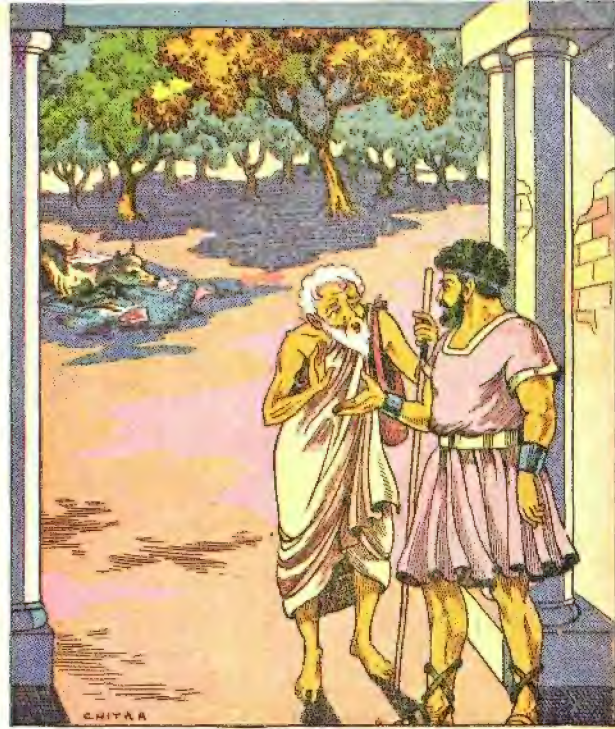


వాడి వెనకగా పండులకావరీ, రూప ధరుడూ వచ్చి చేరారు. రూపధరుడు తన ఇంటికేసి చూసుకుని, “ఈ ఇల్లు రూప ధరుడిదే అయిఉండాలి. ఇంత ఇల్లు అతడికికాక ఇంకెవరికుంటుంది? లోపల భోజనాలు జరుగుతున్నట్టున్నది, వాసన తెలుస్తున్నది,” అన్నాడు.

“వాసన తెలియకెం జేస్తుందిగాని మనం వీం చెయ్యాలో త్వరగా నిర్ణయించు. ముందుగా నువ్వే లోపలికి పోతావా? లేక నన్ను వెళ్ళిరమ్మన్నావా? నువ్వు అటేసేపు బయట తారట్లాడావంటే ఎవరో ఒకరు నిన్ను ఇక్కడినుంచి తరిమేస్తారు!” అన్నాడు పండుల కావరి.

“నువ్వే ముందు వెళ్ళిరా. ఎవరో నన్ను ఏదో చేస్తారని నాకు భయం లేదులే. దేవుడు నన్ను చాలా మొట్టికాయలు మొట్టాడు. ఇంకో మొట్టికాయ తగిలినా ఫరవాలేదు, వాటిలో చేరుతుంది!” అన్నాడు రూపధరుడు.

వారిలా మాట్లాడుకుంటూండగా అంత దూరాన ఉన్న పెంటపోగుమీద పడుకుని ఉన్న ఒక ముసలికుక్క తల ఎత్తి, చెవులు రిక్కించి రూపధరుడికేసి చూసింది. అది అసలు మంచి వేటకుక్క. దాని పెరు



“కాంతి.” రూపధరుడు దానిని చిన్న పిల్లగా ఉన్నప్పుడు చేరదీసి పెంచాడు, కాని అది అక్కరకు వచ్చేలోపునే అతను యుద్ధానికి బయలుదేరి వెళ్ళిపోయాడు. ఇప్పుడు కాంతిని గురించి పట్టించుకునే వారు లేరు. అది చాలా ముసలిదైపోయి, పంటనిండా గోమార్లు పట్టుకుని, ఆ పెంట పొగుపైనే ఉంటూ చావుకోసం ఎదురు చూస్తున్నది. అది ఇప్పుడు తన యజమానిని గుర్తించి చెవులు వేలవేసి తోక ఆడించింది; కాని శరీరంలో శక్తి లేని కారణంచేత లేచి అతడి దగ్గరకు రాలేకపోయింది. దాన్ని చూడగానే రూపధరుడి కంటి



వెంట ఒక బాష్పబిందువు రాలింది. అతను పండులకాపరికేసి తిరిగి, "ఇది చూడ బానికి బాతికుక్కలాగే ఉంది. దీన్ని ఇలా అయిపోనిచ్చారేమిటి? ఒకవేళ ఇది అంతగా పనికిరాని కుక్కేమో!" అన్నాడు.

"అలాగా? దాని యజమాని బతికి ఉండగా దాని దర్పం చూడవలసింది! వెంటకు పోతే అన్ని కుక్కలకంటే ముందు పరిగెత్తి మృగాన్ని పసికట్టేది. దాని యజమాని ఎక్కడో దిక్కులేని చావు చస్తే, ఇది ఇక్కడ ఇలా దిక్కులేని చావు చస్తోంది!" అంటూ పండులకాపరి ముందుకు నడిచి ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయాడు.

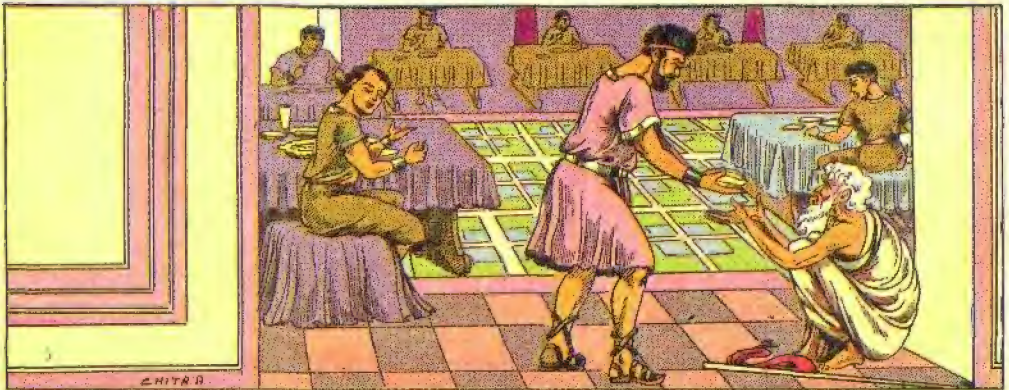
"కాంతి" తన యజమానిని చూసిన మరుక్షణం, అందుకే బతికి ఉన్నదానిలాగా, కళ్ళుమూసి చనిపోయింది.

పండులకాపరి లోపల అడుగుపెట్టగానే ముందుగా ధీరమతి అతన్ని చూసి, రమ్మని తల ఊపాడు. పండులకాపరి వెళ్ళి ధీర

మతికి ఎదురుగా కూచున్నాడు. ఇంతలోనే రూపధరుడుకూడా కర్రమీద బరువు మోపి నడుస్తూ, శతవృద్ధు అకారంలో లోపలికి అడుగుపెట్టి, గడపదగ్గరే మండిగాన్ని అనుకుని చతికిలబడ్డాడు.

ధీరమతి బల్లమీదనుంచి పెద్ద రొట్టె, పట్టెడు కూర తీసి పండులకాపరి కిచ్చి, "దీన్ని ఆ మనిషికి పెట్టు! అతణ్ణి మిగిలిన వాళ్ళ దగ్గరకూడా తలా కాస్తా అడుక్కోమను," అన్నాడు.

రూపధరుడు పండులకాపరినుంచి రొట్టె, మాంసమూ అందుకుంటూ, "అయ్యోను దేవుడు చల్లగా చూడాలి! అయన కోరిక లన్నీ ఈడేరాలి!" అని దీవించాడు. అతను ఆ ఆహారం తిని, తాను చతికిలబడిన చోటి నుంచి లేచి, విందు ఆరగించే దుర్మార్గులను సమీపించి, నిజమైన ముసలి బిచ్చగాడిలాగా, ప్రతి మనిషి దగ్గర చెయ్యి చాచనారంభించాడు. —(ఇంకా ఉంది)



త మా షా లు

1. నీ యిష్టంవచ్చిన సంఖ్య, ఎన్ని అంకెలు కలదైనా సరే కోరుకో. చివరి అంకె నున్నామాత్రం కారాదు. అలా కోరుకున్న సంఖ్యలోని అంకెలన్నీ కూడి, ఆ మొత్తాన్ని కోరుకున్న సంఖ్యనుంచి తీసివెయ్యి. తీసివెయ్యగా వచ్చిన సంఖ్యలోని అంకెలలో నీ యిష్టం వచ్చినది కొట్టివేసి మిగిలిన అంకెలు నీ యిష్టంవచ్చిన క్రమంలో నాకు చెప్పు. నువ్వు కొట్టివేసిన సంఖ్య చెప్పేస్తాను.

ఉదాహరణకు: నువ్వు కోరిన సంఖ్య 57,963 అనుకుందాం. ఆ సంఖ్యలోని అంకెలన్నీ కూడితే 30 వస్తున్నది. పై సంఖ్యలోనుంచి 30 తీసివేస్తే మిగిలిన సంఖ్య 57,933. ఇందులో ఒక మూడు కొట్టేద్దాం. మిగిలిన అంకెలను ఏదో ఒక క్రమంలో 3, 7, 5, 9 అని చెప్పగానే, కొట్టివేసిన సంఖ్య 3 అని నులువుగా చెప్పవచ్చు.

ఎలా? మనం ఒక్క విషయం గుర్తుంచుకోవాలి. మిగిలిన సంఖ్యలోని అంకె లన్నిటినీ కూడితే వచ్చేమొత్తం తొమ్మిదిచేత శేషం లేకుండా భాగించ బడుతుంది. మనం తీసుకున్న ఉదాహరణలో 5, 7, 9, 3, 3 కలిపి కూడితే 27 (మూడు తొమ్ముదులు) అవుతున్నది. కొట్టివేయగా మిగిలిన అంకెలు (3, 7, 5, 9) కూడితే 24 మాత్రమే వస్తున్నది. ఇరవైనాలుగుకు ఏ అంకె కలిపితే 9 తో శేషం లేకుండా భాగించబడుతుంది? సమాధానం 3; అదే కొట్టివేసిన అంకె.

ఈ తమాషాను ఇతర అంకెలతోకూడా చేసి చూసుకోండి.

2. పై తమాషానే మరొక విధంగాకూడా చేయవచ్చు. ఏదైనా ఒక సంఖ్య తీసుకోండి. దానిలోని అంకెలను తారుమారు చేసి మరొక సంఖ్య తయారు చేయండి. తరవాత ఒకదానిలో నుంచి ఇంకొకటి తీసివేసి మిగిలిన సంఖ్యలో ఒక అంకె కొట్టివేసి మిగతా అంకెలను చెబితే కొట్టివేసిన అంకెను చెప్పవచ్చు. చేసి చూడండి.



బదిలీ అయిన దయ్యం

చాలాకాలంక్రితం సింహపురంలో విజయ సిద్ధి అని ఒక మహా వీరుడుండేవాడు. ఆయన రాజుగారికి కొలువు చేయకపోయినా, రాజుగారి ఆస్తులలో ఒకడుగా ఉంటూ, తనకున్న దానితో స్వతంత్రుడుగా జీవిస్తూ ఉండేవాడు.

విజయసిద్ధిని యుద్ధరంగంలో ఎదుర్కొన్న వాళ్ళు ఆయనను చూడగానే కొయ్య బారి పోయేవారట. కాని ఆయన పెద్దవాడై మామూలు మనిషిలాగా జీవిస్తున్నప్పటికీ ఆయన భయంకరుడుగానే కనిపించేవాడు. చిన్నపిల్లలు ఆయన ముఖం చూస్తే చాలు కెవ్వన అరిచి ఏడవ నారంభించేవాళ్ళు. పెద్దవాళ్ళకే ఆయనను తేరిపార చూడటానికి ధైర్యం ఉండేదికాదు.

విజయసిద్ధికి బాలాంబ అని ఒక్క కుమార్తె తప్ప వేరే సంతానం లేదు. ఆయన భార్య పోయి కొంతకాలమయింది. అదిమొదలు బాలాంబే ఇంటికి ఆడదిక్కు.

ఆమె చూడటానికి ఎంత అందంగా ఉండేదో ఇంటిపనులలో అంత నేర్పరి; తండ్రికి విషయంలోనూ లోటు రానిచ్చేది కాదు. "మా బాల నన్ను కనిపెట్టుకుని ఉన్నంత కాలమూ నాకే లోటు ఉండదు," అని విజయసిద్ధి తరుచు, స్నేహితులతో అంటూఉండేవాడు.

బాలను పెళ్ళాడాలనే కోరిక సింహపురంలో అనేకమంది యువకులకు కలిగి ఉండవచ్చు. అయితే విజయసిద్ధి ఎదట బాల పెళ్ళి ప్రసక్తి తెచ్చేటందుకు ధైర్యం చాలకనో, తనకు అన్ని విధాలా అంగరక్షగా ఉన్న కుమార్తెకు ఆయన అప్పడే పెళ్ళి చెయ్యడన్న అనుమానంతోనో ఎవరూ ఆమెను పెళ్ళాడే ప్రయత్నం చెయ్యలేదు.

రాజుగారివద్ద కొలువు చేస్తున్న వీర భూపతి అనే యువకుడొకడు అప్పుడప్పుడూ వచ్చి విజయసిద్ధితోనూ, బాలాంబతోనూ

చనువుగా మాట్లాడి వెళ్లిపోతూండేవాడు. అతను కూడా బాలను పెళ్ళాడతానని ఎన్నడూ అనలేదు గాని, వారిద్దరికీ పెళ్ళి అయే అవకాశం ఉందని ఇంటి దానదాసీలు అనుకుంటూ ఉండేవారు.

ఇలా ఉండగా విజయసిద్ధి ఇంటికి ఆయన దూరపు బంధువైన కుర్రవాడొకడు వచ్చాడు. అతని పేరు ఇంద్రవర్మ. విజయ సిద్ధి సహాయంతో రాజుగారివద్ద కొలువు సంపాదించాలని అతని ఉద్దేశం. విజయ సిద్ధి సహాయం చేస్తానని మాట ఇచ్చి బంధువు కనక ఇంద్రవర్మను తన ఇంటనే ఉంచుకున్నాడు.

బాలను చూసిన మరుక్షణంనుంచీ ఇంద్రవర్మకు ఆమెపై అంతులేని ప్రేమ కలిగింది. ఒక ఇంట్లోనే ఉండటంచేతనూ, ఇంద్రవర్మ అవసరాలన్నీ బాల స్వయంగా చూస్తూ ఉండటంచేతనూ ఇద్దరి మధ్యా త్వరలోనే చనువు చాలా ఏర్పడింది. అయినా ఇంద్రవర్మ తన మనస్సులో ఉన్న ఉద్దేశాన్ని పైకి అసటానికి జంకాడు. ముఖ్య కారణమేమంటే అతనికి విజయసిద్ధిని చూస్తే చెడ్డభయం. అతను వారి ఇంటికి వచ్చిన మొదటి పదిరోజులలో ఆయనతో గట్టిగా పదిమాటలుకూడా మాట్లాడలేదు.



ఇంకొక కారణమేమంటే బాలకు తన పైన ప్రేమ ఉన్నదీ లేనిదీ అతనికి తెలియదు. తాను అతిథి గనకా, యిడువాడు గనకా ఆమె తనతో చనువుగా మాట్లాడు తూండవచ్చు. "నేను నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను!" అని చెప్పేస్తే, ఆమె తనతో అసలు మాట్లాడటమే మానేస్తుందేమోనని ఇంద్రవర్మ భయపడ్డాడు.

ఇవన్నిగక వీరభూపతి ఒకడు ఇంద్ర వర్మ గొంతుకు పచ్చివెలగ కాయలాగా అడ్డుపడ్డాడు. అతను అప్పడప్పుడూ రావటమూ, దగ్గరబంధువులాగా కలుపుగోలుగా విజయసిద్ధితో మాట్లాడటమూ, బాలతో

ఫలోక్తులాడటమూ ఇంద్రవర్మ ఒకటి రెండు సార్లు చూసి, చాలా అసూయపడ్డాడు. మిగిలినవారిలాగే అతనుకూడా బాలకూ ఈ వీరభూషణికి పెళ్ళి అవుతుందేమోనని అనుకున్నాడు.

ఇంద్రవర్మ వచ్చిన రెండు వారాలకు విజయసిద్ధి గ్రామాంతరం బయలుదేరి వెళ్ళాడు. బాలతో రోజల్లా కబుర్లు చెప్పే అవకాశం ఇంద్రవర్మకు దొరికింది. బాల కూడా ఆ అవకాశాన్ని బాగానే వినియోగించుకున్నది. అమె ఏవని చెప్తున్నా ఇంద్రవర్మ కూడా కూడా తిరిగి ఏవేవో కబుర్లు చెప్పాడు. సాయంకాలం మల్లెతోటలో ఇద్దరూ

విహరించారు. ఆ రాత్రి భోజనాలయాలక ఇంటి ముందు మాలతీపందిరి కింద వెన్నెలలో కూచుని రాత్రి చాలా పొద్దు పోయినదాకా ఇద్దరూ కబుర్లు చెప్పకున్నారు. తరవాత ఎవరిదారిన వారు పడుకోవటానికి తమ గదులకు వెళ్ళిపోయారు.

"నేను నిన్ను ఎంతో ప్రేమిస్తున్నాను! నన్ను పెళ్ళాడతావా?" అని బాలను అడగటానికి ఇంద్రవర్మకు ఇంతమంచి అవకాశం మళ్ళీ దొరకదు. అయినా అతను ఆ ప్రస్తావన ఎత్తనలేదు. ఒకవేళ బాల, "నేను నిన్ను ప్రేమించటంలేదు!" అంటే ఇక అతను ఆ ఇంటినుంచి వెళ్ళిపోవలసిందే



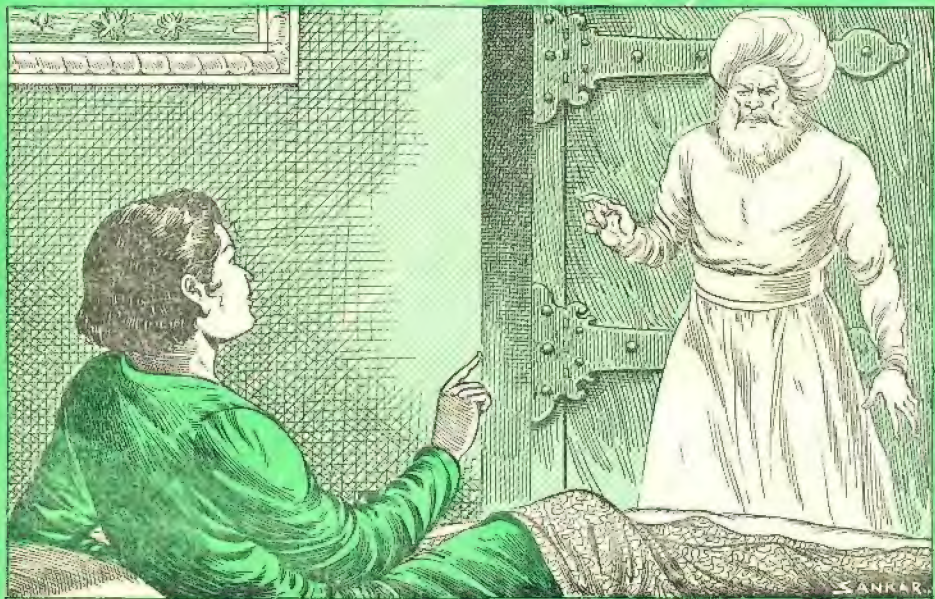
తప్ప మరొక మార్గం లేదు. పరిగెత్తి పాలు తాగేకంటే నిల్చుని నీరు తాగటం మేలు! ఇంకా రెండుమూడు రోజులదాకా విజయ సిద్ధి తిరిగిరాదు. ఇవాళలాగే అతను మిగిలిన రోజులుకూడా సరదాగా ఆమెవెంట పికార్లు తిరగవచ్చు, కబుర్లు చెప్పవచ్చు. "ప్రేమా, పెళ్ళి అంటూ మాట్లాడి ఈ కాస్త అనందమూ పొగొట్టుకోవటం దేనికి?" అనుకున్నాడు ఇంద్రవర్మ.

అతను తన పడకగదిలోకి వచ్చి తలుపు గడియ పెట్టి పక్కమీద కూచున్నాడే లేదే, విజయసిద్ధి గదిలోకి రావటం అతనికి స్పష్టంగా కనబడింది. ఇంద్రవర్మ నిర్ఘాత

పోయి, విజయసిద్ధి అప్పుడే తిరిగి వచ్చాడు కాబోలనుకున్నాడు. కాని ఇంతలోనే తాను తలుపు గడియ పెట్టిన మాట జ్ఞాపకం వచ్చి, విజయసిద్ధి వచ్చి దయ్యమయాడు కాబోలు ననుకున్నాడు.

ఈ లోపల ఆ ఆకారం ఒక కుర్చీలో కూర్చుని ఇంద్రవర్మతో, "నన్ను చూసి ఆశ్చర్యపడకు, నేను విజయసిద్ధి దయ్యాన్ని. నీతో మాట్లాడాలని వచ్చాను. విజయసిద్ధి ఊళ్ళో ఉండటంచేత ఇన్నాళ్ళూ పడలేదు," అన్నది.

"బతికున్నవాడికి దయ్యమేమిటి?" అన్నాడు ఇంద్రవర్మ ఆశ్చర్యంతో.





“అదే పొరపాటు జరిగిపోయింది. రెండేళ్ళ క్రితం ఈ విజయసిద్ధి చచ్చినంత పని చేశాడు. ఆయన చావు నిమిషాలమీద ఉన్న సమయంలో నేను ఆయన దయ్యంగా పని చెయ్యటానికి కుదురుకుని ఆయన శరీరంలాటి శరీరంకూడా చేయించు కున్నాను. ఇంతలో ముసలాడు తెప్పరిల్లాడు. నేను ఈ ఉద్యోగంగాని ఉద్యోగంలో చిక్కుకుపోయాను. ఇంతకూ నేను నిన్ను అడుగుదామనుకున్న దేమిటంటే, ఎవరన్నా చావబోతున్నట్టు నీకు ముందుగా తెలిస్తే నాకు మాటమాత్రం చెప్పు. నేను వాళ్ళ దయ్యంగా ఉద్యోగం సంపాదించుకుంటాను.

ఈ విజయసిద్ధి ఇప్పుడప్పుడే చచ్చేలాగు కనబడడు. ఈ సంగతి నీతో మాట్లాడదా మంటే విజయసిద్ధి నీ పక్కగదిలోనే పడు కుంటాడు గనక అవకాశం లేకపోయింది. నేను నీతో అనే మాటలు ఆయనకు విన పడక పోయినా ఆయనకు నీ జవాబు విని పిస్తుందిగదా. ఆయన అంటే నాకెంత భయమో చెప్పలేను. ఆయనకు భయపడి నేనీ ఆవరణలో ఎన్నడూ ఎవరికీ కనబడను కూడా లేదు. నేను కొరిస సహాయం చేస్తేవా, నీ ప్రేమ ఫలించటానికి సహాయం చేస్తాను!” అన్నది దయ్యం.

తన ప్రేమ సంగతి దయ్యానికికూడా తెలియటం చూసి ఇంద్రవర్మ సిగ్గుపడ్డాడు. అతను దయ్యంతో, “దేశంలో రోజూ బోలె డంత మంది చస్తూనే ఉన్నారుగదా, ప్రయత్నిస్తే నీకు మరొకచోట ఉద్యోగం దొరకక పోయిందా?” అన్నాడు.

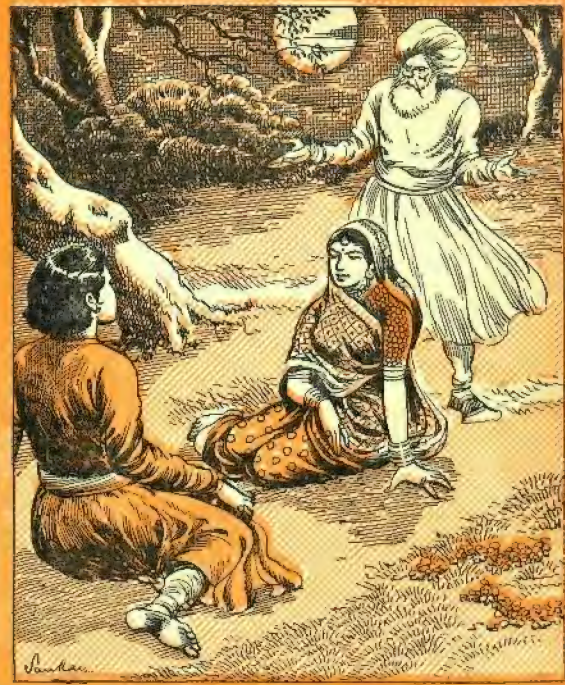
“బాబూ, ఈ దయ్యం ఉద్యోగాలకు ఎంత పోటీ ఉన్నదీ నీకు తెలీదు. దీనికి ఎన్నో శిఫార్సులు. స్వయంగా వెతుక్కుందా మంటే ఇక్కడ ఇరుక్కుపోయాను. ఫలాని చోట ఖాళీ వస్తుందని మాటమాత్రం తెలిస్తే నాకు సహాయం చేసే మిత్రులున్నారు. నీకు దివాణం సంగతులు అందు

బాటలో ఉంటాయి గనక, జరగబోయే హత్యగాని, అత్యహత్యగాని ఏదన్నా ఉంటే నా చెవిన వెయ్యి ! నీ రుణం ఉంచుకోను. ఈ బాలను నువ్వు సంపాదించుకునే సహాయం నేను చేస్తాను !” అంటూ దయ్యం అంతర్ధానమయింది.

మర్నాడుకూడా ఇంద్రవర్మ బాలతో చనువుగా రోజల్లా కబుర్లు చెప్పాడు. ఆ సాయంకాలం తోటలో ఇద్దరూ పచార్లు చేశారు. ఆ రాత్రి చెన్నైలలో మాలతి వండిరి కింద కూచుని మాట్లాడుకుంటున్నారు. ఇంద్రవర్మ బాలతో చెప్పదామనుకుంటూనే ధైర్యం చాలక తన ప్రేమ ప్రసక్తి విత్తనే లేదు.

అకస్మాత్తుగా ఇంద్రవర్మకు బాల వెనకగా దయ్యం కనబడి, “నువ్వు వట్టి పిచ్చి వాడులాగున్నావు, బాలను పెళ్ళాడమని అడగవేం? నువ్వు ఎప్పుడా మాట అడుగుతావా అని ఎదురుచూస్తున్నది. రాక్షసుడి లాటి విజయసిద్ధి మళ్ళీ గ్రామాంతరం వెళ్లటానికి ఇంకో రెండేళ్ళు పడుతుంది. ఆయన చుట్టుపక్కల ఉండగా నువ్వు ఈ సంగతి మాట్లాడలేవు !” అన్నది దయ్యం.

“నా కామనిషి సంగతి చెప్పకు !” అన్నాడు ఇంద్రవర్మ దయ్యంతో.



“ఏ మనిషి సంగతి?” అన్నది బాల అశ్చర్యంతో. ఆమెకు దయ్యం అన్న మాటలు వినిపించలేదు గాని ఇంద్రవర్మ అన్న మాట వినిపించింది.

ఇంద్రవర్మ కంఠారులో నోటికి వచ్చిన మాట అనేకాడు; “ఆ భూపతి లేడూ? వాడి మాట!” అన్నాడతడు.

“ఆయనను గురించి అలా మాట్లాడటం ధర్మంకాదు. ఆయన చాలా తెలివిగలవాడు, పెద్దమనిషి. త్వరలోనే పెద్ద ఉద్యోగం వస్తుందని కూడా అనుకుంటున్నారు. ఆయన రాజుగారి సలహాదారు కావటానికి అర్హుడు కూడానూ !” అన్నది బాల.

“అదంతా నిజమే కావచ్చు గాని, నాకు ఆయన అంటే ఇష్టంలేదు!” అన్నాడు ఇంద్రవర్మ.

“నువు నాతో తిరిగి మాట్లాడితే చిక్కున పడిపోతావు. జాగ్రత్తగా ఉండాలి సుమా. ఇంతకూ నే నడిగిన విషయం ఏమైనా వార్త సంపాదించావా? ఇప్పుడు చెప్పుకు. నీ పడకగదికి రానా, లేక ఈ అమ్మాయి వెళ్ళి పొయేదాకా ఇక్కడే ఉండనా?” అన్నది దయ్యం ఇంద్రవర్మతో.

ఇంద్రవర్మకు మండిపోయింది. “నువు వెంటనే దయ చెయ్యి! నీతో మాట్లాడేటందుకు నాకేమీ లేదు!” అని కసిరాడతను.

బాల అతనికేసి నిర్దాంతపోయి చూసింది. ఆమె ముఖం ఎర్రబారింది. “ఈ సంగతి ఇప్పటికైనా చెప్పురు, ఇంకా నయం!” అంటూ ఆమె లేచింది.

“బాలా, అదీకాదు! ఒక్కక్షణం అగు! నా ఉద్దేశం—” అని ఇంద్రవర్మ అనే లోపునే ఆమె వెనుదిరిగినా చూడకుండా చరచరా వెళ్ళిపోయింది.

ఇంద్రవర్మ కుంగిపోయాడు. “పాపిష్టి దయ్యమా! నా బతుకంతా బండలు చేశావు! అంతా సర్వనాశనమైపోయింది! నీ సహాయం చట్టుబండలుగానూ!” అని అతను దయ్యాన్ని తిట్టాడు.



“ఇలాటి పొరపాట్లు జరుగుతాయి మరి! వాటిని యుక్తిగా సరిదిద్దుకోవాలి! ధైర్యం వహించు!” అంటూ దయ్యం వెంటనే మాయమయింది.

ఇంద్రవర్మ ఆ రాత్రి నిద్రపోలేదు, “నేను మీ తండ్రి దయ్యంతో మాట్లాడాను— నీతో కాదు!” అంటే బాల సమ్మదు. ఒక వేళ నమ్మితే తన ఇంట దయ్యం ఉన్నదని తెలిసి బెదిరిపోతుంది; తన తండ్రి చచ్చి దయ్యమై నాడనుకుని ఆమె గుండె పగిలి పోతుంది. అలాకాదని నిజం చెప్పకపోయినా ప్రమాదమే. ఆమె ఇక ఎన్నటికీ తన ముఖం చూడదు.

అతను భయపడ్డంతా అయింది. మర్నాడు ఆమె అతనితో చాలా ముఖావంగా ఉంది. అతను ఆమెతో మాట్లాడదామన్నా, ఆమె అవకాశం చిక్కనివ్వలేదు. ఆ రాత్రి ఆమె మాలతి పందిరి కింద కూచుని ఉన్నప్పుడు ఇంద్రవర్మ వెళ్ళి సమీపంగా కూచుని, “బాలా, నన్ను అపార్థం చేసు కున్నావు! నామీద నిష్కారణంగా అలి గావు!” అన్నాడు.

“నిన్నరాత్రి మీరు అన్నమాట చాలా క్రూరంగా లేదా?” అన్నది బాల.

“నేను నీతో క్రూరంగా మాట్లాడగలనా? నా మనసు విప్పి చెబితే నువు అలా ఒక్క



నాటికి అనుకోవు. ఒక్క అవాంతరం ఉండటంచేత నా మనసు విప్పి చెప్పలే కుండా ఉన్నాను!” అన్నాడు ఇంద్రవర్మ.

బాల అతనికేసి చూసి, “ఎవరా అవాంతరం? మా నాన్నేనా?” అన్నది. అమె ముఖం చూస్తే ఇంద్రవర్మ తనను ప్రేమిస్తున్నాడని తెలిసినట్టే కనబడింది. అతనికి కాస్త ధైర్యం వచ్చింది. తన ప్రేమ గురించి చెప్పే ఉద్దేశంతో అతను బాలకు కొంచెం దగ్గిరిగా జరుగుతూండగా, దయ్యం కనిపించి, “అసలు సంగతి అమెతో చెప్పావా లేదా? ఎందుకంటే విజయసిద్ధి తిరిగి వస్తున్నాడు. ఇంకో ఘడియలో ఇల్లు చేరుకుంటాడు. ఇంకో శుభవార్త. నాకు బదిలీ అయింది! దూరదేశంలో ప్రజలు తిరుగుబాటుచేసి తమ రాజును చంపేశారుట. నా మిత్రులు కొందరు నా తరపున పనిచేసి ఎలా అయితేం నాకా రాజు దయ్యం ఉద్యోగం వచ్చేటట్టు చేశారు. ఈ విధంగా

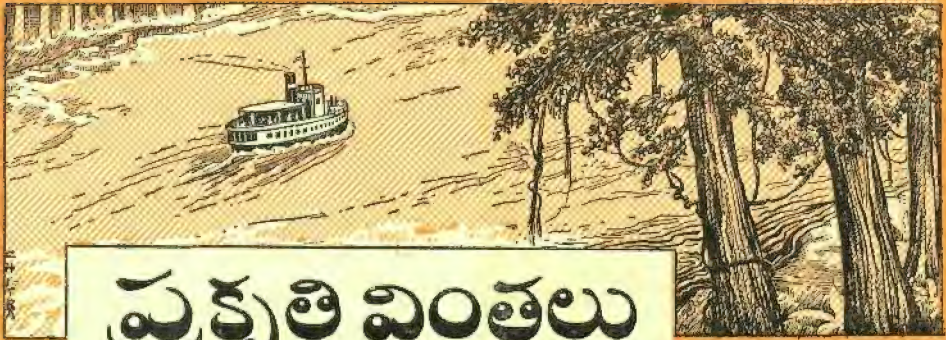
నాకప్తాలు గట్టెక్కినై. నేను త్వరగా వెళ్ళాలి! శలవు!” అని మాయమయింది.

ఇంద్రవర్మ బాలకేసి తిరిగి అమె చేతులు రెండూ తన చేతుల్లోకి తీసుకుని, “బాలా, నన్ను పెళ్ళాడతావా? ఈ ప్రపంచంలో నాకు నీకన్న ఇష్టమైన మనుమలెవరూ లేరు!” అన్నాడు.

“నాకుకూడా మీకన్న ఇష్టమెవరూ లేరు. మనిద్దరికీ పెళ్ళి చెయ్యమని నాన్నతో చెబుతాను. అయిన తప్పక ఒప్పుకుంటారు!” అన్నది బాల.

అంతా సవ్యంగానే జరిగింది. ఇంద్రవర్మ తన కుమార్తెను పెళ్ళాడబానికి విజయసిద్ధి ఒప్పుకున్నాడు. అయితే అల్లుడు తన ఇంటనే ఉండిపోవాలని ఆయన కోరాడు. తరవాత ఇంద్రవర్మకు రాజుగారి కొలువులో ఉద్యోగమూ, బాలాంబతో వివాహమూ ఒక సారే జరిగాయి. తరవాత వారు చాలా కాలం సుఖంగా కాపరం చేశారు.





ప్రకృతి వింతలు

2

“నాపేరు కుమేవావా. మాది కరాజా జాతి. ఎరిగున్నవాళ్లు నన్ను వావా అని పిలుస్తారు. టర్కీ కోడి తినటానికి బాగుంటుంది. నేను వండుతాను. దూరాన చేపలు పడుతూ, దాహమై నీళ్లు తాగబోతే నీళ్లు ఉప్పుగా ఉన్నట్టనిపించింది. ఎక్కడో పడవ ముఖానికి ఉప్పునీటిలో కలిసిందని తెలిసి, జనం అపదలో ఉంటారని త్వరగా వచ్చాను,” అన్నాడు కుర్రవాడు.

“నీరు ఉప్పుగా ఉన్నంతమాత్రాన మనుషులు అపదలో ఉంటారని గ్రహించావా?” అని అడిగాను.

“ఈగలున్నచోట తేనెకూడా ఉంటుందని మలోవాతాత అంటాడు,” అన్నాడు వాడు.

“మీ జాతికి తెల్లవాళ్లంటే ఇష్టంలేదు గదా, మరెందుకు వచ్చావు?” అని అడిగాను.

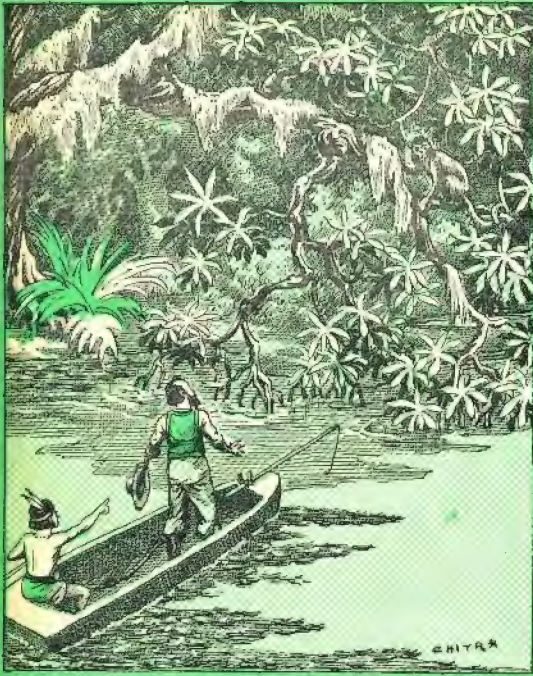
“కష్టాల్లో ఉండేవాళ్లకి సహాయం చేయటం తనకు తాను సహాయం చేసుకోవటమేనని మలోవా తాత అంటాడు,” అన్నాడు వాడు.

“బాగానే ఉంది. కాని నువ్వు మాకెలా సహాయంచేస్తావు? నీకు పదేళ్లకన్న ఉన్నట్టు లేదే?” అన్నాను.

“నాకు పన్నెండేళ్లు. ‘చేపకు పొడుగు ప్రధానం, మనిషికి బుద్ధి ప్రధానం,’ అంటాడు మలోవా తాత,” అన్నాడు వాడు.

ఈ విధంగా మాట్లాడుతూనే వాడు రెండు పంగలకర్రలు సరికి మంటకు అటూ అటూ పాతాడు. తరవాత కోడికి ఈకలు తీసి దాన్ని కర్రలపైన కాల్చటానికి అమర్చాడు.

ఆ కుర్రవాడికి అంతమందిలో నేనెలా దొరికానో తెలీదు. మర్నాడు ఉదయమే



వాడు నన్నునిద్రలేపి, "న్యోకుచాప్, చేపలు పట్టటానికి కుమేవావా వెంట వస్తారా?" అని అడిగాడు.

"న్యోకుచాప్" అంటే వాడి భాషలో "గడ్డం మనిషి" అని అర్థం. అప్పట్లో నాకు పెద్దగడ్డం ఉండేది. ఇండియన్లకు గడ్డం మొలవదు. అందుచేత ఇండియను బాతివారంతా నన్ను గడ్డంమనిషి అనే పిలిచేవారు.

ఈ కుర్రవాణ్ణి చూసిన క్షణంనుంచీ నాకు వాడంటే ముచ్చటవేసింది. అందు చేత నేను వాడివెంట వెళ్ళటానికి ఇష్ట పడ్డాను. వాడి తెప్ప అప్పుడే ప్రయాణానికి

సిద్ధంగా ఉన్నది, చేపలు పట్టే పరికరాలన్నీ దానిలో ఉన్నాయి. ఈ పరికరాలేవంటే ఒక విల్లూ, కొన్ని బాణాలూ, ఒక పంట్ర కొలానూ. పంట్రకొలను ఒక పొడుగుపాటి కర్ర చివర ఇనప ములికి వేసి చేశారు. దానిని తెప్పయొక్క ముందుభాగానికి నిడివి గల తాడుతో కట్టారు. మరి పెద్ద చేపలు పట్టటానికి ఈ పంట్రకొల ఉపయోగ పడుతుంది.

కుర్రవాడు తెప్ప వెనక భాగంలో కూచుని చిన్న తెడ్డుతో తెప్పను ఉపాయంగా నడపసాగాడు. ఈ తెప్పను ఒకే చెట్టుబోదెతో తయారుచేశారు. ఉదయపు గాలి చాలా శుచిగా ఉన్నది. అరాగ్వేనది రెండుపక్కలా దట్టమైన అరణ్యం ఉన్నది. మా తెప్ప నది ఎడమవేపు తీరంవెంబడే పోతున్నది. మాకు అనేక మృగాల అరుపులు వినపస్తున్నాయి.

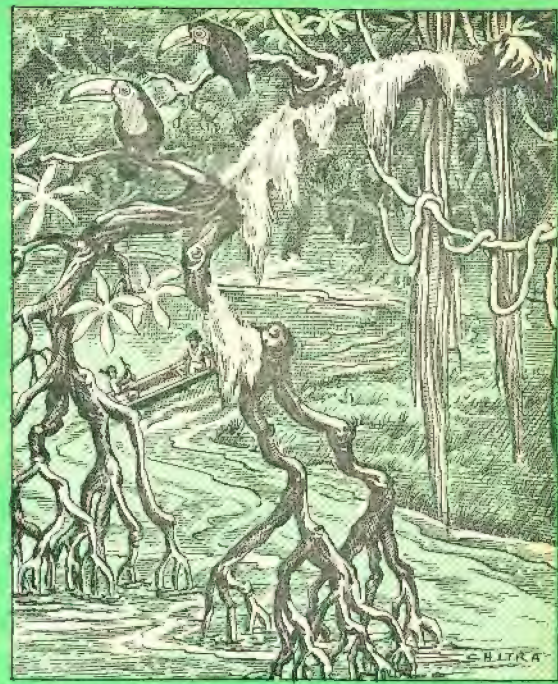
"అదుగో, ఆ గట్టిగా అరిచేది ఒక రకం కోతి. దాన్ని బొబ్బకొతి అంటారు," అన్నాడు కుమేవావా. మా తెప్ప దానివేపు వెళ్ళింది. నన్ను తెడ్డు వెయ్యమని సంజ్ఞచేసి, వాడు తెప్పను ఒక ఎత్తయిన పెద్ద చెట్టువద్ద ఒడ్డు పట్టించాడు. ఆ చెట్టుకొమ్మలు భారీగా నది లోకి వేళ్ళాడుతున్నాయి.

"అదుగో! కనపడిందా?"

చెట్టుచిటారు కొమ్మల్లో నాకు బొబ్బకొత్తి కనబడింది. అది పెట్టే బొబ్బలు చూసి ఏ సింహమంతో ఉంటుందనుకున్నాను, కాని అది మామూలు కుక్క ప్రమాణంలో మాత్రమే ఉన్నది. అది అరవడలిచినప్పుడు దాని మెడలో ఉండే తిత్తినిండా గాలి పోసు కుంటుంది. ఆ గాలి విడిచేటప్పుడు అది చేసే భయంకరమైన చప్పుడుకు చాలా జంతువులు బెదురుతాయనుకుంటాను.

మేము చెట్టుకింద కూచుని కొత్తిని గమనిస్తూండగా రెండు వింతపక్షులు వచ్చి ఆ చెట్టుపై వాలాయి. వీటిని "టూకాన్" అంటారు. వీటి రెక్కలు నల్లగా ఉన్నాయి, మెడచుట్టూ పసుపుపచ్చని చార ఉన్నది. పక్షులెంత ఉన్నాయో, వీటి ముక్కులూ అంత ఉన్నాయి. ఈ బ్రహ్మాండమైన ముక్కులుకూడా పసుపుపచ్చగా ఉన్నాయి. ఇవి ఎగిరేటప్పుడు ముక్కుల బరువుకు తల కిందులు కావా అని చూసేవారికి అనిపిస్తుంది. గాని, నిజానికి అవి డొల్లముక్కులు. వాటిలో గాలి తప్ప ఏమీ ఉండదు.

కుర్రవాడు ఒక పొదకేసి చూపించాడు. వాడు ఏం చూడమన్నాడో మొదట నాకు తెలియలేదు. ఆ పొదనిండా చిన్నచిన్న పిట్టలున్నట్టు నాకు చివరకు తెలిసివచ్చింది.



అవి నిజంగా చాలా చిన్న పక్షులు. వాటిలో కొన్ని తుమ్మెదలంతే ఉన్నాయి. అవి యంకార పెట్టలు. వీటిలో అనేక రంగులున్నాయి. ఒకదాని ముక్కు మరీ సన్నగా, అమిత పొడుగుగా ఉన్నది. అవి తమ రెక్కలను ఎంత వేగంగా అడిస్తాయంటే వాటిని మనం దాదాపు చూడలేం. ఇలా చేయటంవల్ల అవి గాలిలో ఒకేచోట చాలా సేపు నిలిచి ఉండి ఒకదానితో ఒకటి మాట్లాడుకుంటాయి, లేదా ఏ కొమ్మమీద వాలాలో నిర్ణయించుకుంటాయి. ఆ పొదనిండా ఎన్నో పిట్టలుండి, అన్నీ ఒకేసారి మాట్లాడుతున్నాయి. ఆ రోదలో ఒకదాని

మాట ఇంకొకదానికి ఎలా బోధపడుతుందో నాకు తెలియలేదు. అకస్మాత్తుగా పిట్టల సందడి నిలిచిపోయింది. అరణ్యంలోని ఇతర జంతువుల అరుపులు కూడా ఆగి పోయాయి. అరణ్యమంతా ఒక్కసారిగా నిశ్శబ్దమయింది. చెట్టుకొమ్మలపైనున్న రెండు కోతులుమాత్రం ఏవో గుసగుసలాడుతున్నాయి.

“జంతువులు ప్రమాదం సూచిస్తున్నాయి, మనం ఇక్కడినుంచి వెంటనే వెళ్ళిపోదాం,” అన్నాడు కుర్రాడు.

మేము తెప్పను ఒడ్డునుంచి తోసి తెడ్డు వేస్తూ నదిమధ్యకు వెళ్ళి, ఏం జరుగుతుందోనని చూడసాగాము.

కొంచెంసేపయాక పాదల మధ్యనుంచి ఒక పెద్ద, బలిష్ఠమైన “జాగ్వార్” పులి, నింపాదీగా అడుగులు వేసుకుంటూ, తీవిగా వచ్చింది. మిగిలిన జంతువులన్నీ ఎందుకు దాక్కున్నాయో మా కర్థమయింది.

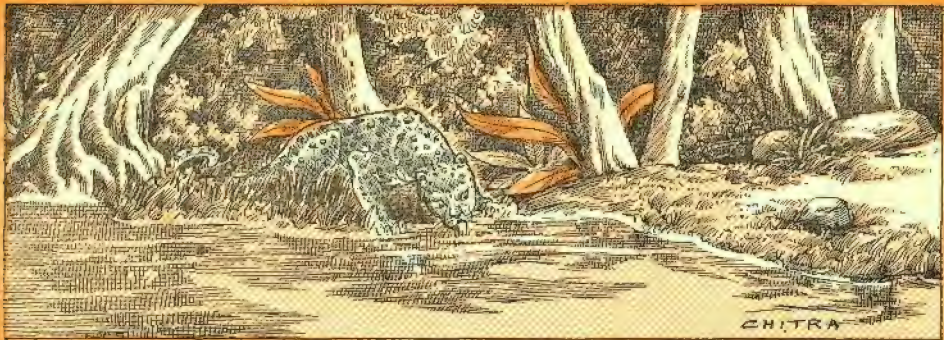
“జాగ్వార్, అరణ్యానికి రాజు,” అని కుర్రాడు నాతో రహస్యంగా అన్నాడు.

జాగ్వార్ తాపీగా నది ఒడ్డుకు వచ్చి నీరు తాగటానికి ఆగింది. మేము ఊపిరి బిగబట్టి దానినే గమనిస్తున్నాం. అడవి జంతువులు కూడా ఆ పనే చేస్తూ ఉండిఉండాల్సి, ఎందుకంటే ఆ చుట్టుపక్కల ఎక్కడా ఎలాటి చప్పుడూలేదు. అది తిరిగి పాదలలో ప్రవేశించి అదృశ్యమైనాకగాని అరణ్యానికి మళ్ళీ చైతన్యం రాలేదు. మేము నదివాలన తెప్పను నడుపుతూ బయలుదేరాం.

కొంతదూరం వెళ్ళాక దూరాన్నుంచి మృదువైన ఝంకారం వినిపించింది. రాను రాను ఆ మోత పెద్దదై, బ్రహ్మాండమైన హోరుగా మారింది. అదేమిటన్నట్టు కుర్రవాడికేసి చూశాను.

“ఝరి! నదికి అలవాటు లేనివాళ్ళకు చాలా అపాయం!” అన్నాడు వాడు.

—(ఇంకా వుంది)



ఫోటోవ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

1958 అక్టోబర్ సంచికలో ప్రకటింపబడే ఫోటోలకు నమూనాలు



- ★ పై ఫోటోలకు నరికిన వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ సంబంధం వుండాలి.)
- ★ ఆగస్టు నెల 10-వ తేదీలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తరువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశీలింపబడవు.

- ★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్తమంగా వున్న సెట్టుకు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10/-లు బహుమానం.
- ★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పోస్టుకార్డుపైన వ్రాసి, ఈ ఆడ్రసుకు పంపాలి:—చందమామ ఫోటో వ్యాఖ్యల పోటీ. మద్రాసు-26.

ఆ గ స్టు నె ల పో టీ ఫ లి తా లు

మొదటి ఫోటో : కాయకష్టము...

రెండవ ఫోటో : మా కయిష్టము

పంపినవారు : బి. మల్లంణ, నందవరం పోస్టు,

అదోని తాలూకా, (కర్నూలు జిల్లా.)

బహుమతిమొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

చిత్రకథ



ఒకనాటి సాయంకాలం దానూ, వానూలు తోటలో కూర్చుని తమ పెంపుడు పావురాళ్ళకు గింజలు వేస్తున్నారు. అంత దూరంలో 'టైగర్' అడుకుంటున్నది. ఆ సమయంలో హఠాత్తుగా పెద్ద డేగ ఒకటి ఆకాశంలోంచి రివ్వుమంటూ పావురాళ్ళను తన్నుకుపోయేందుకు కిందికి దిగింది. అది సమీపించేలోగా పావురాళ్ళు చెట్లల్లోకి పారిపోయినై. 'టైగర్' ఒక్క గంతున వెళ్ళి డేగ తోక పట్టుకోబోయింది. తిక్కరేగిన డేగ 'టైగర్' వెంట బడింది. 'టైగర్' ఆ చెట్టు చాటుకూ, యీ చెట్టు చాటుకూ పరిగెత్తేసరికి, దాన్ని వెంబడించి తన్నబోయిన డేగ కాస్తా, చెట్టుబోవెలకు బలంగా కొట్టుకుని కాళ్ళూ రెక్కలూ విరిగి కిందపడింది.



అశోకా స్వవర్ ఆఫ్ హెవెన్ టాల్క్ పాడరు అండ్ స్వో



గగన కుసుమమువంటి ఈ అపూర్వ సౌందర్యోపకరణములు, విజయా కెమికల్స్ నుండి పరిశోధనా ఫలితముగా తమకు లభించుచున్నవి. నవీనమయిన కెమికల్స్ లు, పరిమళ ద్రవ్యములవల్ల అత్యుత్తముగా తయారైనవి. వీటి ఉపయోగమువల్ల మీ సౌందర్యమును, ముఖవర్ణమును, యనుమరింపజేయును. ఉపయోగించిన అతి శీఘ్రకాలములోనే వీటి గుణములు మీరు గమనించగలరు. నేడే ఉపయోగింపుడు.

విజయా కెమికల్స్,
మద్రాసు - 7.

విజంట్టు : గుడ్ విల్ విజన్స్, బెజవాడ.

ఎక్కడ విన్నా న్యూట్రీన్ ప్రశంసే !



పిల్లలకు న్యూట్రీన్ "డ్రమ్" అంటే ఎంతో యిష్టం. ఏమంటే, న్యూట్రీన్ కంపెనీవారు ఆందముగా ప్యాక్ చేయుటలో కొత్త పద్ధతిని అవలంబిస్తున్నారు. అత్యంత రుచికరమైన న్యూట్రీన్ మిఠాయిలు, టాఫీలు ఒక ఆకర్షణీయమైన పేట్లో అమర్చబడినవి, కరీదు హెచ్చింపబడక, మామూలు వెలకే అన్ని చోట్లందు లభిస్తున్నవి.

మీ హధురానందమునకు :

ది న్యూట్రీన్ కనెక్షన్ సెరి కో., లిట్..

చిత్తూరు - (ఆంధ్ర ప్రదేశ్)



ఇది చదివితే మీరు ఆశ్చర్యపడతారు

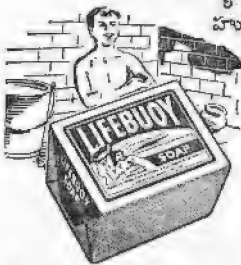
రోమన్ చక్రవర్తి, నీవో, కాలంకో
గాజుగ్గాను ధర రు. 27,000/-
వుండేది; అభిగ్యుడైన బానిస
గ్గానును పగులగొట్టితే ప్రాణం
తక్కువే ఆ గ్గానులే ఇప్పుడు
ఒక్కొక్కటి అయిదారు
అణలకు ఏ దుకాణంలోనైనా
దొరుకుతున్నాయి.



రాజు దొక్కసమునకు అరిచిగాని వస్తువు
లున్నాయి. బాబర్ చక్రవర్తి కుమారుడు
హుమాయూన్ కు ఒకమాటు చాలా
జబ్బుచేసింది. వైద్యులంతా ఆశ
పడుతుకొన్నారు. బాబర్ తన
కుమారుని పడక చుట్టూ ప్రదక్షిణం
చేసి, ఇలా ప్రార్థించాడు: "ఓ దేవా
నా కుమారుని రక్షించి నా ప్రాణము

తీసుకో!" ఆయన ప్రార్థన ఫలించింది: ఈనాడు
గాజుగ్గాను అతి చౌకైపోయింది. కాని ఆరో

గ్యము, ఇప్పటికిన్నీ, బాబర్
హుమాయూన్ కాలంలోవలెనే.



కాంచెప్పో రివెర్ ఎమెర్ నాం రివర్తి.



అమూల్యమైయున్నది. అయితే మురికి ఆరోగ్యానికి ఎడ
తెగని ప్రమాదం. మనము మురికికాకుండా తప్పించుకో
లేము. మురికితో వ్యాధిని గలిగించే క్రిములున్నాయి.
లైఫ్ బాయి సబ్బు ఈ క్రిములను కడిగివేసి మీ
ఆరోగ్యమును కాపాడును. రోజంతా హాయిగా
నుండుటకు ఎల్లప్పుడూ లైఫ్ బాయి సబ్బుతో
స్నానం చేయండి.

L. 270-50 TL

ఇంటింటికీ గ్రంథాలయం



ఉత్తమ గ్రంథాలు : అతి స్వల్ప వెలలు
మా చందమామ పాఠకులకు.

మీకుంటుంటుంటా విదేశంగా చందమామ
చదువుతున్నారంటే, ఎన్నోతరాల విజ్ఞానాన్ని
సంపాదిస్తున్నారన్నమాట. ఇది చక్కటి అలవాటు.
మీరు చదవవలసిన మరికొన్ని మంచిమంచి
పుస్తకాలు 'ఇంటింటికీ గ్రంథాలయం'
ప్రకటిస్తూంది చూడండి!—



దక్షిణభాషా పుస్తకసంస్థ సహకారమున ఎంతోమంది ప్రసిద్ధ ప్రచురణకర్తలు
ఎన్నెన్నో మంచిమంచి పుస్తకాలు ప్రకటించియున్నారు. ఇంతవరకు వెలువడినవి.....



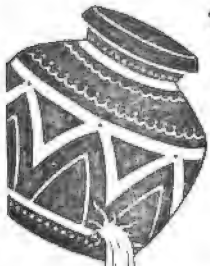
(ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యాశాఖవారు ఆమోదించినవి)

ఇవి అన్ని తెలుగుచేతమంతటా అన్ని పుస్తకశాలలలోను విక్రయించే ఏర్పాట్లు జరిగినాయి.
మీకు దగ్గరలో పుస్తకవిక్రేత లేకున్నా, ఏ కారణంవల్లనైనా మీకు ఈ గ్రంథాలు
దొరక్కపోయినా, సరాసరి మాకు వ్రాయండి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ బుక్ డిస్ట్రిబ్యూటర్స్

6549/4, రాష్ట్రపతి రోడ్డు — సికింద్రాబాద్.

గమనిక:—పై పుస్తకాల సెట్టు రు. 15.75 న. ప్రె. ఒకేసారి ఆర్డరిస్తే, ఖర్చులన్ని
మేమే భరించి మీ ఇంటికీ అందజేస్తాం. విడికాపీ ఆర్డర్లకు పోస్టేజీ అదనం.



ఇది నిక్కము...

...పగిలిన పాత్ర, నీటిని మంచి
పాత్ర ఉందినట్లు నిలపుంచడు,
శిరోజు రంగుతో నలుపుచేయబడిన
శిరోజుముల నలుపు లోమాట
చేయబడినట్లుగా నిలపుంచడు,

శిరోజురంగు శిరోజుములను

వైదవి మాత్రమే నలుపుచేయును,

లోమా శిరోజుములను సహజంగా నలుపుచేయును.



జగత్ప్రసిద్ధమైన చెల్లడు
కలను సహజంగా వలపు
చేయునట్లు.

ఈ పుస్తకం ఎమ్మ. ఎమ్మ. బులిమిమాలా అనుబంధం !

విజయం :

సి. నరేంద్రమ్ అండ్ కో.,

బొంబాయి - 2.

★

డిల్లీ మెడికల్ స్టోర్స్, డిల్లీ.

★

షాహ బువిష్ అండ్ కో.,

రాధాబజార్ స్ట్రీట్, కలకత్తా.

★

జె. బలభాయ్ అండ్ కో.,

నేతాజీ సుభాష్ రోడ్, మద్రాసు.

For

PLEASANT READING &
PROFITABLE ADVERTISING

Chandamama
Group

SERVING THE YOUNG
WITH A FINE
PICTORIAL STORY FARE
THROUGH

CHANDAMAMA

(Telugu, Hindi,
Kannada & Gujarati)

AMBULIMAMA

(Tamil)

CHANDOBA

(Marathi)

SINGLE COPY :

0:50 RP.

ANNUAL SUBSCRIPTION :

Rs: 6.

CHANDAMAMA PUBLICATIONS

VADAPALANI

::

MADRAS-26

బిన్నీవారి క్రాఫ్ట్‌వార్ల్



మీ శరీరాన్ని వాతావరణంనుంచి కాపాడే అత్యద్భుత వస్త్రాలు
 “చిట్టి! ఇప్పుడెంత బాగా వున్నావో! ఇప్పుడు
 అందమైన మెత్తని క్రాఫ్ట్‌వార్ల్
 తీసుకున్నావు—అబ్బ ఎంత
 బావున్నావో!”



క్రాఫ్ట్‌వార్ల్ సాటితేనే విలువకలది;
 కారణం... అతిజాగ్రత్తగా, శాస్త్రీయ
 మైన పద్ధతులతో శ్రేష్టమైన వున్ని,
 నూలు కలిపి అది తయారు చేయ
 బడింది.

ఎంత తేవర్యాగా వాడినా కుదివరకు
 మెత్తగా, మృదువుగా వుంటుంది.
 ప్రత్యేకించి పావలకు, పిల్లలకు
 తగినది. వారి మృదువైన చర్మానికి
 ఎంత మాత్రం హాని చేకూర్చదు..
 ఎప్పుడూ కళ్ళ కిగ్గే మనోబిట్టు అందం
 గాను ప్రతి సీజన్‌కు తగినట్లుగాను
 వుంటుంది.

అనేక రంగులు, అనేక డిజైనులు
 వున్నందున మీ యిష్టంవచ్చినదానిని,
 మీకు నచ్చినదానిని ఎన్నుకోవచ్చును.
 క్రాఫ్ట్‌వార్ల్ కుంగడని హామీ
 యిస్తున్నాము. ఇంటిలోనే క్రాఫ్ట్‌వార్ల్
 వస్త్రాలు ఉత్పత్తిచేయవచ్చు.

అనేక రంగులతో, ప్రింట్‌లతో,
 గజ్జతో, పైజమాగీరలతో బాదుకుతుంది.

క్రాఫ్ట్‌వార్ల్‌కు ప్రత్యామ్నాయమైంది లేదు!
 అధిక వెచ్చదనానికి-బిన్నీవారి
 అంగోలా ధరించండి!

ఉన్ని, నూలుకలిపిన మేరీరకం, దట్టంగా
 వుంటుంది. వరికాలానికి బహు మంచిది.
 అనేక రంగులనుంచి ఎన్నుకోండి!



ఉచితముగా దొరికే నమూ
 నాల ఛోల్డరు కావాలని మీ
 క్రాఫ్ట్‌వార్ల్ డీలర్‌ను అడగండి.

డి బెంగుళూర్ వులెన్, కాటన్ & సిల్క్ మిల్స్ కంపెనీ, లిమిటెడ్.
 మేనేజింగ్ ఏజెంట్లు: బిన్నీ & కం. (మద్రాసు) లిమిటెడ్.

ఏ విధమయిన అచ్చుపనులైనను
అతి చక్కగా...
అనుకొన్న గడువులో
మేము చేసి యివ్వగలము।

★

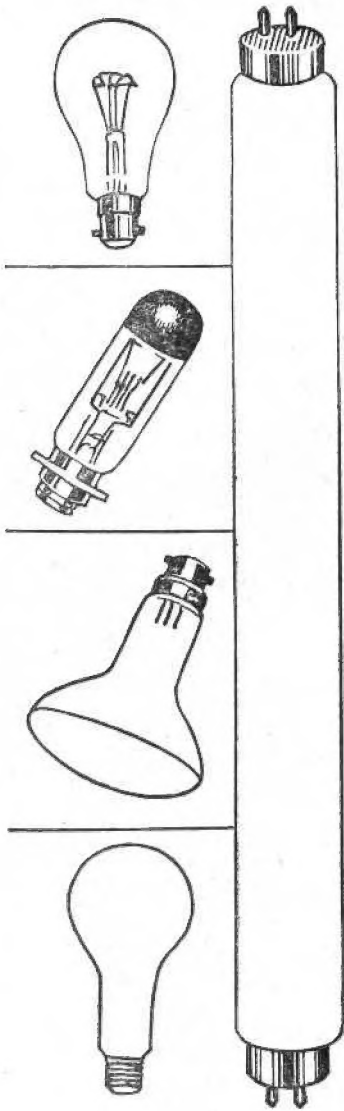
మా ముద్రణశాఖకు తోడుగా చిత్రకళాశాఖ,
జ్ఞాకు తయారీశాఖ, లిటో-ఆఫ్ సెట్
సంస్థలు సమకూడి వున్నవి.

★

డి బి. ఎన్. కె. ప్రెస్
(ప్రైవేట్) లిమిటెడ్

చందమామ బిల్డింగ్స్
వడపళ్ళని :: మదరాసు - 26

ఫోన్: 88851—3 లైస్టు



మా జ్వ దీపములు

ఎక్కువ

కాలము

ప్రకాశవంతముగా

వెలుగును



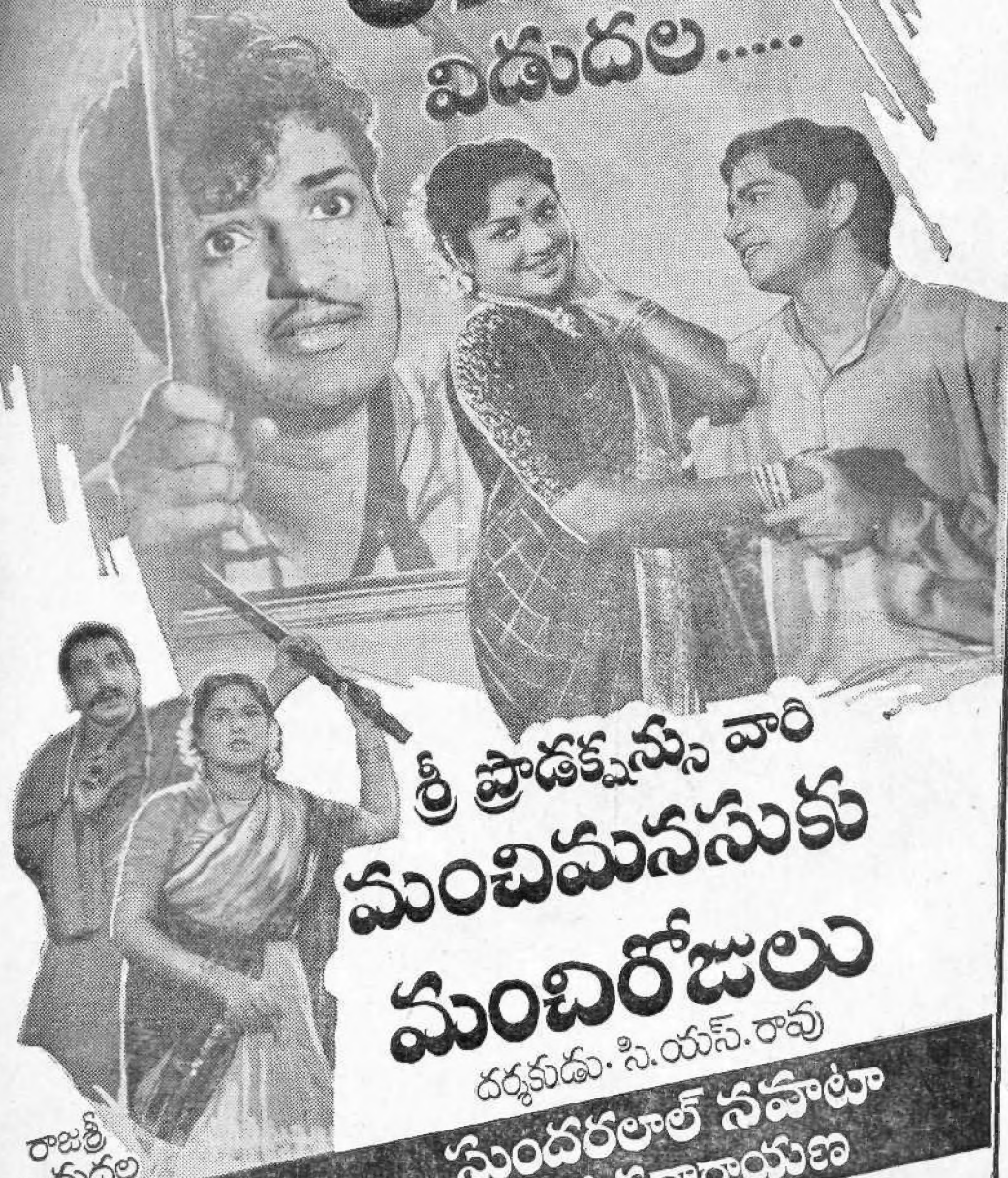
AIC 195 TE

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు :

రఘునాథ్ ట్రేడింగ్
కార్పొరేషన్
మెయిన్ రోడ్డు - గుంటూరు.
ఓ. కె. ఎలెక్ట్రికల్స్
మెయిన్ రోడ్డు - కాకినాడ.

మాచికుండ్ ఎలెక్ట్రికల్
స్టోర్స్
బెసెంట్ రోడ్డు,
గవర్నరు పేట;
విజయవాడ - 2.

ఆగష్టు విడుదల.....



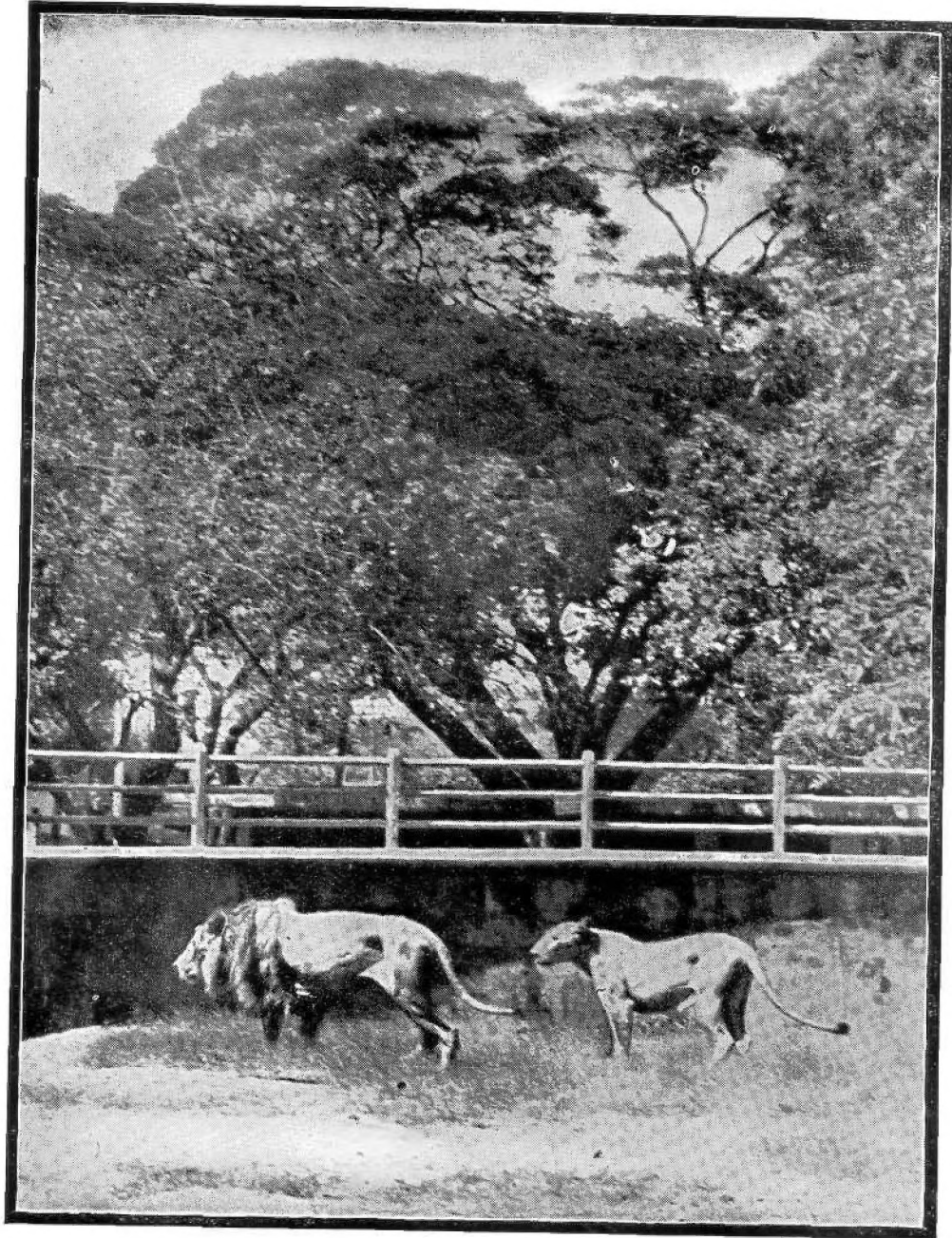
శ్రీ ప్రాదక్షిను వారి
మంచిమనసుకు
మంచిరోజులు

దర్శకుడు. సి.యస్.రావు

రాజశ్రీ
విడుదల

నిర్మాతలు. సుందరలాల్ నహటా
టి. అశ్వద్ధి నారాయణ

BAKTHA



బహుమతి
పొందిన వ్యాఖ్య

మా కయిష్టము

వందినవారు :
బి. మల్లన్న - నందవరం

